A Hatvani Varázskapu Óvoda
és
Csicsergő Óvoda telephely

Pedagógiai Programja

VARÁZSKAPU
MŰVÉSZETI BÁZISÓVODA
HATVAN

HATVANI VARÁZSKAPU ÓVODA
CSICSERGŐ ÓVODAI
TELEPHELYE

2025

OM:_____	**„Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel”** alternatív pedagógiai program adaptációja

Legitimációs eljárás - Az érvényességet igazoló aláírások:

A Hatvani Varázskapu Óvoda és
A Hatvani Varázskapu Óvoda Csicsergő Óvodai telephely

Pedagógiai programjának elkészítéséért felelős

_____ _____ _____

nevelőtestület nevében *igazgató*

Ph

A Hatvani Varázskapu Óvoda és
A Hatvani Varázskapu Óvoda Csicsergő Óvodai telephely
Pedagógiai programját véleményezte a Szülői Szervezet

_____ _____

székhely aláírás **telephely aláírás**

A Hatvani Varázskapu Óvoda és
A Hatvani Varázskapu Óvoda Csicsergő Óvodai telephely
pedagógiai programját
_____ határozatszámon jóváhagyta:

_____

Fenntartó

Ph

Hatályos: a kihirdetés napját követő naptól
2025. szeptember 1.

A dokumentum jellege: Nyilvános
Megtalálható: www.varazskapuovi.hu

Verziószám:
2025./1 eredeti példány

Iktatószám: 61./2025.

TARTALOMJEGYZÉK

1 BEVEZETŐ 5
Preambulum 8
Bemutatkozás 9
A Hatvani Varázskapu Óvoda 9
A Hatvani Varázskapu Óvoda Csicsergő Óvodai telephelye 10
2 NEVELÉSI ALAPELVEK 11
2.1 Gyermekképünk 11
2.2 Óvodaképünk 11
3 ÓVODÁNK PEDAGÓGIAI PROGRAMJA 12
3.1 Általános nevelési feladataink: 12
3.2 Az erkölcsi - szociális érzelmek alakításának feladatai 12
3.2.1 Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés 12
3.2.2 Az esztétikai érzelmek alakításának feladatai 13
3.2.3 Az intellektuális érzelmek alakításának feladatai 13
3.3 A program rendszerábrája 14
4 AZ ÓVODAI NEVELÉS KERETE 15
4.1 Egészséges életmód alakítása 15
4.2 Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés 21
4.3 Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása 26
AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI 28
4.4 Személyi feltételek 28
4.5 Tárgyi feltételek 29
4.6 A program ajánlott napirendje 31
5 A PROGRAM TEVÉKENYSÉGKERETE 33
5.1 Hagyományok ápolása, népszokások 33
6 A PROGRAM TEVÉKENYSÉGFORMÁI 37
A tevékenységekben megvalósuló tanulás 37
6.1 Játék, játékba integrált tanulás 37
6.2 Verselés, mesélés 46
6.3 Ének, zene, népi játék, tánc 50
6.4 Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka 55
6.5 Mozgás/ Mindennapos mozgás 59
6.6 A külső világ tevékeny megismerése 63
6.7 Munka jellegű tevékenységek 69
7 TEHETSÉGGONDOZÁS AZ ÓVODÁBAN 71
7.1 Szemléletváltás a közoktatásban 71
7.2 A tehetséggondozói tevékenységünk alapelvei 71
7.3 Céljaink a tehetséggondozó program bevezetésével 72
7.4 A tehetséggondozás tartalma az óvodában 72

8 A PROGRAM KAPCSOLATRENDSZERE 74
8.1 Az óvoda és a család 74
8.2 Az óvoda és a bölcsőde 75
8.3 Az óvoda és az iskola 75
8.4 Az óvoda és a közművelődési intézmények 76
8.5 Az óvoda egyéb kapcsolatai 76
9 GYERMEK- ÉS IFJÚSÁGVÉDELEMMEL ÖSSZEFÜGGŐ TEVÉKENYSÉGEK 77
10 INTEGRÁLT NEVELÉS AZ ÓVODÁBAN 79
10.1 ÓVODAI FEJLESZTŐ PROGRAM 80
10.1.1 Látássérült- gyengén látó gyermek 80
10.1.2 Nagyothalló 80 db hallásveszteségig 81
10.1.3 Beszédfogyatékos gyermek 82
10.1.4 Autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek 83
11 AZ ÓVODÁBA LÉPÉS ÉS AZ ISKOLAKEZDÉS FELTÉTELEI 88
12 A PROGRAM TERVEZÉSE, ELEMZÉSE, ÉRTÉKELÉSE MINŐSÉGBIZTOSÍTÁSA 89
13 A PROGRAMHOZ KAPCSOLÓDÓ SZAKIRODALMAK 90
14 MELLÉKLETEK 92
14.1 A székhely intézmény bemutatása, sajátosságok 93
14.2 A telephely intézmény bemutatása, sajátosságok 98
15 FÜGGELÉK 102

1 BEVEZETŐ

Az Óvodai nevelés országos alapprogramja

„1. Az Óvodai nevelés országos alapprogramja a hazai óvodai neveléstörténet hagyományaira, értékeire, nemzeti sajátosságaira, a pedagógiai és pszichológiai kutatások eredményeire, a nevelésügy nemzetközileg elismert gyakorlatára építve, Magyarország Alaptörvényének értékeit és Magyarország által aláírt nemzetközi szerződésekben vállalt kötelezettségeket figyelembe véve – meghatározza a magyarországi óvodákban folyó pedagógiai munka alapelveit.

Az óvodai nevelés pedagógiai alapelveinek meghatározásánál abból kell kiindulni, hogy

a) a gyermeket – mint fejlődő személyiséget – szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg;

b) a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvodák kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be;

c) az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakozásának elősegítésére kell irányulnia, az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával; oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben.

Az Alapprogram szerint az óvodai nevelésben megjelenhetnek a különböző – köztük az innovatív – pedagógiai törekvések, mivel az Alapprogram biztosítja az óvodapedagógusok pedagógiai nézeteinek, értékrendjének és módszertani szabadságának érvényesülését, megkötéseket csak a gyermek érdekének védelmében tartalmaz.

Az óvoda nevelőtestülete elkészíti pedagógiai programját: vagy átvesz és adaptál egy kész pedagógiai programot, vagy saját pedagógiai programot készít, amelynek meg kell felelnie az Alapprogramban foglaltaknak. Az Alapprogram és az azzal összhangban lévő óvodai pedagógiai programok egymásra épülő, szakmailag összehangolt rendszere a biztosíték arra, hogy az egyes intézmények szakmai önállósága, az óvodai nevelés sokszínűsége mellett érvényesüljenek azok az általános szakmai igények, amelyeket az óvodai neveléssel szemben a társadalom a gyermek harmonikus fejlődése érdekében megfogalmaz.

2. Az óvodai pedagógiai program elkészítésekor az Alapprogram mellett figyelembe kell venni

a) a Nemzetiség óvodai nevelésének irányelvét is, ha az óvoda nemzetiségi nevelést végez;

b) a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvét is, ha az óvoda sajátos nevelési igényű gyermeket nevel.”[1]

[1] 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról

A köznevelés átalakulása városunkban

Hatvan Város Önkormányzata Képviselő-testülete felülvizsgálta a város köznevelési, feladat ellátási rendszerét. Ennek alapján a 2011. márciusi testületi ülésen a 124/2011. (III: 31) sz. határozatában úgy döntött, hogy 2011. június 30. nappal megszünteti az Újhatvani Óvoda és Általános Iskolát (székhely: 3000 Hatvan, Bajcsy-Zs. út 8.) és létrehozza 2011. július 1. napján a jogutód intézményeket.
Hatvan Város Önkormányzata képviselő testületének május 26-án megtartott ülésének 270/2011. (V. 26.) sz. határozatában elfogadta a Hatvani Varázskapu Óvoda alapító okiratát mely 2011. július 1-jén lépett hatályba, s melyet a Fenntartó utoljára 2015. május 28-án módosított.

Az óvodai nevelés alakulása, fejlődése intézményünkben

Intézményünk a szakmai munkája elismeréséért 2007. május 17-én megkapta a
Jókai úti Művészeti Bázisóvoda címet, mellyel az alternatív programot használó óvodák összefogását, szakmai munkájuknak segítését, a program értékeinek széles körű terjesztését vállalta fel. Bázisóvoda célja: az alternatív művészeti program magas szintű bemutatása, értékeink terjesztése szülők, óvodapedagógusok, és széles társadalmi közegben, valamint határon túli érdeklődő szakembereknek.
A Köznevelési Kerekasztal szakmai támogatásával, az Oktatási Hivatal által kiírt, az „Oktatási Hivatal Bázisintézménye” pályázaton a Pedagógiai Oktatási Központ és a bírálóbizottság, a rendkívül magas színvonalú pályaművek között **intézményünket az „Oktatási Hivatal Bázisintézménye” cím viselésére érdemesnek ítélte.** Ezzel a címmel járó feladatunk szerint aktív szerepet vállalunk a szakmai közéletben, jó gyakorlatokat mutatunk be, és támogatjuk a hátrányos helyzetű települések pedagógusainak szakmai fejlődését.

Az óvodai nevelés országos alapprogramjának módosításáról szóló Kormányrendeletnek feleltettük meg a művészeti nevelési programunkat, melyet utoljára a 2018. 07. 25-én a 137/2018. (VII. 25.) Korm. rendelet módosított, s mely életbe lép 2018. szeptember 1-jén.
A változásokat követve módosítottuk pedagógiai programunkat, és alkalmazzuk a gyermekek nevelésére az óvodánkban.
Pedagógiai programunk az „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” alternatív pedagógiai program, mely az óvoda arculatát is meghatározza, évről évre csiszolódik, formálódik és

megfelel az éppen aktuális jogszabályoknak. A PP alkotója Nagy Jenőné főiskolai adjunktus, aki figyelemmel kíséri a jogszabályi változásokat, és az általa alapított ONME Óvodapedagógusok Országos Egyesületén keresztül az alternatív pedagógiai program folyamatos megújításán munkálkodik. 2017. nov. 29-én az oktatásért felelős államtitkár határozatban hagyta jóvá az „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel" alternatív pedagógiai programot. A megújult pedagógiai program megvalósításához a programalkotó rendelkezésünkre bocsátotta a Kézikönyvként használható 8. számú módszertani kiadványát.[2]

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTÉRIUMA
OKTATÁSÉRT FELELŐS ÁLLAMTITKÁR

Iktatószám: 57257-4/2017/KOZNEVSTRAT
Hiv. szám:
Ügyintéző: Lizanecz Edina
(+36 1 8967473)
Melléklet: 1 db

Az „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel" Óvodapedagógusok Országos Szakmai Egyesülete (5000 Szolnok, Baross út 51. I.1.) (a továbbiakban: kérelmező), által benyújtott, az Emberi Erőforrások Minisztériuma Köznevelési Stratégiai Főosztálya által 57257/2017/KOZNEVSTRAT ügyiratszámon iktatott miniszteri jóváhagyás megadása iránti kérelem alapján az „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel" elnevezésű módosított alternatív óvodai pedagógiai program tárgyában hozom az alábbi

határozatot

Jóváhagyom, a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: Nkt.) 9. § (8) bekezdésben foglaltak alapján az „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel" alternatív óvodai program módosított változatát.

E határozat ellen államigazgatási úton jogorvoslatnak helye nincs. A határozat ellen – jogszabálysértésre hivatkozva, a határozat közlésétől számított 30 napon belül a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bírósághoz címezve, az Emberi Erőforrások Minisztériuma részére benyújtandó keresettel lehet élni.

Indokolás

A benyújtott megújított „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel" alternatív óvodai program az óvodai nevelés teljes pedagógiai szakaszára kiterjedően tartalmazza a 2013. szeptember 1-jétől bevezetésre kerülő Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendeletben meghatározott óvodai élet tevékenységi formáit, nevelési feladatait.

Cím: 1055 Budapest, Szalay u. 10–14. Tel: 795-9581
e-mail: kozoktatas@emmi.gov.hu

Az „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel" alternatív óvodai programot az „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel" Óvodapedagógusok Országos Szakmai Egyesülete nyújtotta be jóváhagyásra.

A miniszter részére jóváhagyásra benyújtott „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel" alternatív óvodai programban meghatározásra kerültek az Nkt. 9. § (8) bekezdés a), e), g) és h) pontja szerint: a folyó óvodai nevelés és az óvodai élet megtervezésének elvei, a nevelés tevékenységi formái, az óvodapedagógus feladatai, a pedagógusok kötött és kötetlen munkaidejének szabályai, a működő vezetési modell, nevelésszervezés, az elfogadott pedagógus végzettség és szakképzettség, valamint az „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel" alternatív óvodai programot alkalmazók köre és az alkalmazás szabályai.

Fentiek alapján a rendelkező részben foglaltak szerint határoztam.

Az illetékről szóló 1990. évi XCIII. törvény 5. § (1) bekezdés d) pontja alapján, az „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel" alternatív óvodai program miniszteri jóváhagyási eljárása illetékmentes.
Határozatom az Nkt. 9. § (8) bekezdés a), e), g) és h) pontjában, továbbá a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 29. § (1) bekezdésében, 71. § (1) bekezdésében, 72. §- ában, és 109. § (1) bekezdésében, valamint a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 330. §- ában foglaltakon alapul.

Budapest, 2017. NOV. 29

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 33/2014. (IX. 16.) EMMI utasítás alapján az emberi erőforrások miniszterе nevében eljárva:

Dr. Palkovics László
oktatásért felelős államtitkár

A határozatot kapják:
1. „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel" Óvodapedagógusok Országos Szakmai Egyesülete (5000 Szolnok, Baross út 51. I.1.)
2. Irattár (helyben)

Cím: 1055 Budapest, Szalay u. 10–14. Tel: 795-9581
e-mail: kozoktatas@emmi.gov.hu

Sokat dolgozunk azon, hogy pedagógiai programunkkal egy érzelem gazdag, gyermekközpontú óvodai életet teremtsünk meg, mely a hagyományokra, nemzeti örökségeinkre építve, az esztétikummal és a művészetekkel hat a gyermekekre.

[2] Nagy Jenőné: Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel alternatív óvodapedagógiai program
„Csak tiszta forrásból" Negyedik kiadás 2017
Kiadó: Az „óvodai nevelés a művészetek eszközeivel" Óvodapedagógusok Országos Szakmai Egyesülete, Szolnok

Preambulum

Hatvan város önkormányzata

- Az 1959. év óta működő **Jókai úti Napköziotthonos Óvoda,**
- Az 1930. év óta működő Bajcsy-Zsilinszky úti Napköziotthonos Óvoda, az 1980. év óta működő Kerekharaszti úti Napköziotthonos Óvoda és az 1950. év óta működő Mészáros Lázár úti Napköziotthonos Óvoda együtt 1997. szeptember 1-jétől **Jókai úti Óvoda**
- 2001. szeptember 1-jétől **Kertvárosi Óvoda**
- mely 2006. január 1-jétől Kerekharaszti úti tagóvodája nélkül működik
- 2007. július 1-jétől **Újhatvani Óvoda és Általános Iskola**
- 2011. július 1-jétől **Hatvani Varázskapu Óvoda**
- 2025. szeptember 1-jétől **Hatvani Varázskapu óvoda és Csicsergő Óvodai telephely**

neveket viselő önálló jogi személyiségű intézmények jogutódja számára – a helyi önkormányzatokról szóló 2011. évi CXXXIX. törvény 13. §-a (1) bekezdésének 6. pontja, az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény 8./A. §-a, a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 21. §-a (2) - (4) bekezdése értelmében alkotta meg az intézmény alapító okiratát.

Az intézmény neve: **Hatvani Varázskapu Óvoda**

<u>Az intézmény alapítójának és fenntartójának</u>
neve: Hatvan Város Önkormányzata
címe: 3000 Hatvan, Kossuth tér 2.

<u>A közoktatási intézmény</u>
székhelye: Hatvani Varázskapu Óvoda
címe: 3000, Hatvan, Jókai u. 9.

telephelye: Hatvani Varázskapu Óvoda Csicsergő Óvodai telephelye
címe: 3000 Hatvan, Mészáros L. utca 49-51.

Alapítva: 2025. 09. 01.

Bemutatkozás

A Hatvani Varázskapu Óvoda

Székhely óvodánk, a 20.000-es lélekszámú Hatvan városban az újhatvani városrészben, kertvárosi környezetben, a forgalmas utaktól védett környezetben helyezkedik el.
Az óvodát igénybe vevő legfőbb partnereink a fiatal családok, akik kicsi gyermeket, gyermekeket nevelnek és a mindennapi anyagi javaik megteremtésén fáradoznak. Közös feladatunkban, a gyermekek nevelésében az óvoda, mint köznevelési intézmény és a családok hasonló értékrendet vallanak. A szülők nevelési kérdésekben bizalommal fordulnak az óvoda pedagógusai felé.

A pedagógiai programunk elvei szerint minden gyermeknek elfogadjuk az egyéni sajátosságait, szeretettel neveljük az óvodásainkat, a tipikusan fejlődő gyermekeket épp úgy, mint a különleges bánásmódot igénylő gyermekeket. Óvodánk befogad sajátos nevelési igényű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeket is. A pedagógusokra jellemző az inkluzív szemlélet.

Tehetségpontként már 2010-óta heti rendszerességgel szervezünk tehetséggondozó műhelytevékenységeket a legnagyobbjaink számára. A tehetségígéretek beválogatását kiemelkedő adottságaik, kreativitásuk, motivációjuk szerint végezzük, és megszervezzük a gyermekekhez igazodó műhelyeinket.

Három csoportos óvodánk személyi feltételei a törvényi előírásoknak megfelelőek. Magasan képzett óvodapedagógusok és egy függetlenített igazgató képezi a nevelőtestületet. Négy pedagógusunk hat szakvizsgával rendelkezik. Szakképzett dajkák és pedagógiai asszisztens valamint óvodatitkár segíti a mindennapi nevelőmunkánkat.

Pedagógiai programunk az „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” alternatív pedagógiai program, mely az óvoda arculatát is meghatározza, évről évre csiszolódik, formálódik és megfelel az éppen aktuális jogszabályoknak.
Nevelőtestületünket az a cél vezérli, hogy a családdal közösen, azt kiegészítve szeretetben, érzelmi biztonságban, bensőséges, szabad légkörben neveljük a gyermekeket. Úgy kívánunk boldog gyermekkort nyújtani, hogy nevelési gyakorlatunkban a néphagyományokra, a művészetek eszközeivel való tevékenységekre, a gyermekek számára érthető művészeti élményekre helyezzük a hangsúlyt.

Nevelési alapelveinkben törekszünk a szeretetteljes, biztonságérzetet adó, érzelem gazdag óvoda megteremtésére, ahol a gyermekközpontúság úgy jelenik meg, hogy gyermeki tartást, önállóságból fakadó egészséges öntudatot, kibontakozási, önmegvalósítási lehetőséget és boldogságot ad a gyermeknek.

A Hatvani Varázskapu Óvoda Csicsergő Óvodai telephelye

Óvodai telephelyünk családias, három csoportos 80 férőhellyel rendelkező, minden igényt kielégítő gyermekintézmény.
Óvodánk a gyermekszerető felnőttekkel igazi otthont ad a gyermekek neveléséhez. Hatvan város kertvárosi környezetében működik, a város külső övezetében fekszik. Az épület berendezése és felszereltsége jelzi a korszerűséget. A csoportszobák esztétikusak, egyediek, a gyermekek számára nyugalmat, otthonosságot sugároznak. Tornaszobával és differenciált foglalkoztatásra alkalmas külön fejlesztő szobával, sószobával rendelkezünk. A bokros, fás udvar növényei kiváló alkalmat adnak az évszakok változásainak nyomon követéséhez, megfigyeléséhez.

A családi házas övezetben található intézmény lehetőséget biztosít, hogy a szülőkkel még közvetlenebb együttműködő nevelési kapcsolat jöhessen létre. Az óvodás korú gyermekek nevelésének elsődleges színtere a család. A mi feladatunk, hogy minden gyermek számára egyformán magas színvonalú és szeretetteljes légkört, szeretetteljes nevelést biztosítsunk. Az intézmény jó feltételeket teremt az ide járó gyermekek neveléséhez, biztosítja az óvodás korú gyermekek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit, a szabad játék lehetőségét.
Közvetetten segíti az iskolai beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését, a gyermekek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatása mellett az egyéni és életkori sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével.

Óvodánk tevékenységrendszerével és tárgyi környezetével, a dolgozók személyes példájukkal segítik a gyermekek környezettudatos magatartásának kialakulását. Az óvodai nevelésben alkalmazott összehangolt pedagógiai intézkedések a gyermek személyiségéhez igazodnak és biztosítják minden gyermek számára az egyenlő hozzáférés lehetőségét. Érték az esztétikus környezet megteremtése, a nemzeti múlt értékeinek tisztelete és a hagyományok őrzése, ápolása.

Kapcsolatainkban érthető, nyílt kommunikációra törekszünk, munkánkat magas színvonalon látjuk el és biztosítjuk a vállalt feladatok, célok megvalósulását.

Olyan óvodai pedagógiai programmal dolgozunk, melyben sokoldalú képességfejlesztéssel komplex élményekkel biztosítjuk az egyéni és a gyermeki személyiség egészére irányuló fejlődést, amellyel a gyermekek az óvodás kor végén az iskolába indulhatnak. Olyan óvoda vagyunk, amelynek különös jellemzője az előrelátás és a stratégiai tervezés, innovációra kész magas szintű szakmai, erkölcsi normáknak, igényeknek való megfelelés.

2 NEVELÉSI ALAPELVEK

Szeretetteljes, biztonságérzetet adó, érzelem gazdag óvoda megteremtése, ahol a gyermekközpontúság úgy jelenik meg, hogy gyermeki tartást, önállóságból fakadó egészséges öntudatot, kibontakozási, önmegvalósítási lehetőséget és boldogságot ad a gyermeknek.

Céljaink:

- Az óvodások nyugodt, élmény gazdag, harmonikus fejlődésének elősegítése a magasabb rendű érzelmek kibontakoztatásával, az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével.
- Sokoldalú képességfejlesztés segítségével a személyiség fejlődésének biztosítása, elősegítése.
- A gyermekek és a művészetek közötti erős érzelmi kötődés kialakítása.
- Kommunikációra és kooperációra képes, önálló nyílt szellemű gyermekek nevelése.
- Az óvodai nevelésünkben a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszünk.
- A tehetségcsírák felfedezése, tehetségsegítés a kora-gyermekkorban.

2.1 Gyermekképünk

„A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. A személyiség szabad kibontakozásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó. Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszik.”[3]

A gyermek kíváncsisága, érdeklődése révén mágnesként vonzódik az élményhez, a csodához, amit számára a mese, zene, alkotó tevékenység adhat meg. A mindennapi tevékenységek hatására kialakul óvodás tartása, önállósága. Megismeri saját értékeit, megtanulja tisztelni és szeretni a másikat, önfeledten tud nevetni, örülni és csodálkozva felfedezni.

2.2 Óvodaképünk

Óvodánkban szeretetteljes, érzelem gazdag, gyermekközpontú, családias légkört biztosítunk, melyben a gyermekeket nemzeti és környezettudatos magatartásra neveljük. Törekszünk a biztonságos, esztétikus környezet kialakítására, amely az egészségügyi előírásoknak is megfelel.

Kapcsolatainkban érthető, nyílt kommunikációra törekszünk, munkánkat magas színvonalon látjuk el és biztosítjuk ezek tartalmi megjelenítését.

[3] 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról

3 ÓVODÁNK PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel

A Hatvani Varázskapu Óvoda és a Csicsergő Óvodai talaphely mind a hat óvodai csoportjának pedagógiai programja:

Nagy Jenőné: Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel alternatív programjának adaptációja.

3.1 Általános nevelési feladataink:

Az óvodáskorú gyermek testi, lelki és értelmi fejlesztése szükségleteinek kielégítése az egészséges életmód alakításával
az erkölcsi – szociális, esztétikai és az intellektuális érzelmek fejlesztésében az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi neveléssel,
az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósításával.

3.2 Az erkölcsi - szociális érzelmek alakításának feladatai

3.2.1 Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

- Érzelmi biztonságot nyújtó, bizalmas, közvetlen, szeretetteljes, nyugodt, családias légkör megteremtése.
- Olyan óvodai élet megszervezése, melyben sok a közös élmény, a közös tevékenység. A közös együttlétek, a közösen végzett munka öröme, a szimbólumok, jelek olyan erkölcsi tulajdonságokat erősítenek meg, mint az együttérzés, figyelmesség, segítőkészség, őszinteség, önfegyelem, pontosság, szorgalom, kitartás, állhatatosság, szabálytartás, önzetlenség, igazságosság, igazmondás.
- A mindennapi testi-lelki edzés lehetősége fejlessze a gyermekek erőnlétét, alkalmazkodó képességének fejlődését, testi harmóniájának kialakulását.
- A gyermek-gyermek, felnőtt-gyermek viszonyában megmutatkozó pozitív érzelmi töltés segítse a konstruktív együttműködő, társas kapcsolatok kialakulását, az egészséges önérvényesítést és önértékelést. A gyermek képes legyen a környezetében lévő emberi kapcsolatokban megkülönböztetni a jót és a rosszat.
- Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő képességek megerősítése segítse a barátkozást, hogy minden gyermek megtalálhassa helyét, szerepét a csoportban.
- Az óvónő tegyen meg mindent annak érdekében, hogy a gyermekek önmaguk és mások szeretetére, tiszteletére, megbecsülésére igényt érezzenek.
- A szociális érzékenység kialakulása segítse a különbözőség elfogadását.

3.2.2 Az esztétikai érzelmek alakításának feladatai

- Az egyéni igényeket is figyelembe vevő esztétikus, higiénikus gondozás elősegítése, az esztétikus megjelenés igényének kialakítása.
- Harmonikus, összerendezett mozgás indirekt gyakorlása segítse elő az esztétikus, szép mozdulatok kialakulását.
- Az egészséges, esztétikus környezet biztosítása segítse a szépérzék kialakulását. Az ízlésformálás jelenjen meg az óvoda minden napjaiban, a természetben, tárgyi és emberi környezetben egyaránt.
- A művészeti tevékenységekben biztosítsunk rácsodálkozási élményeket, hogy a gyermekekben erősödjön az élmény-befogadó képesség.
- Az esztétikai élmények legyenek alkotói és formálói a gyermekek esztétikai ítéletének.
- A gyermekek legyenek képesek a tárgyi - emberi - természeti környezetben észrevenni a szépet és a csúnyát.

3.2.3 Az intellektuális érzelmek alakításának feladatai

- Az intellektuális érzelmek, megjelenése segítse az érdeklődés felkeltését, a gyermekek tanulási vágyának kialakulását, a szűkebb - tágabb környezet nyitott, érzékeny befogadását.
- A gyermekek kíváncsisága, utánzási kedve fejlessze az értelmi képességeket és pszichikus funkciókat, különös tekintettel a kreativitás képességének megerősítésére.
- A kíváncsiságot felkeltő tevékenységek során szerzett tapasztalatok folyamatos feldolgozása fejlessze az egyszerű gondolkodási műveletek alkalmazását, ismeretek emlékezetben tartását.
- A meghitt beszélgetések erősítsék a gyermekek kommunikációs aktivitását - beszélőkedvét és a gazdag nonverbális képességek megjelenését.
- Az érzelmi alapigények biztosítása - biztonságérzet, szeretetérzet, védettségérzet - segítse a gyermekeket abban, hogy érzésüket, gondolataikat szóban, mozgással vagy képi eszközökkel szabadon kifejezhessék.

3.3 A program rendszerábrája

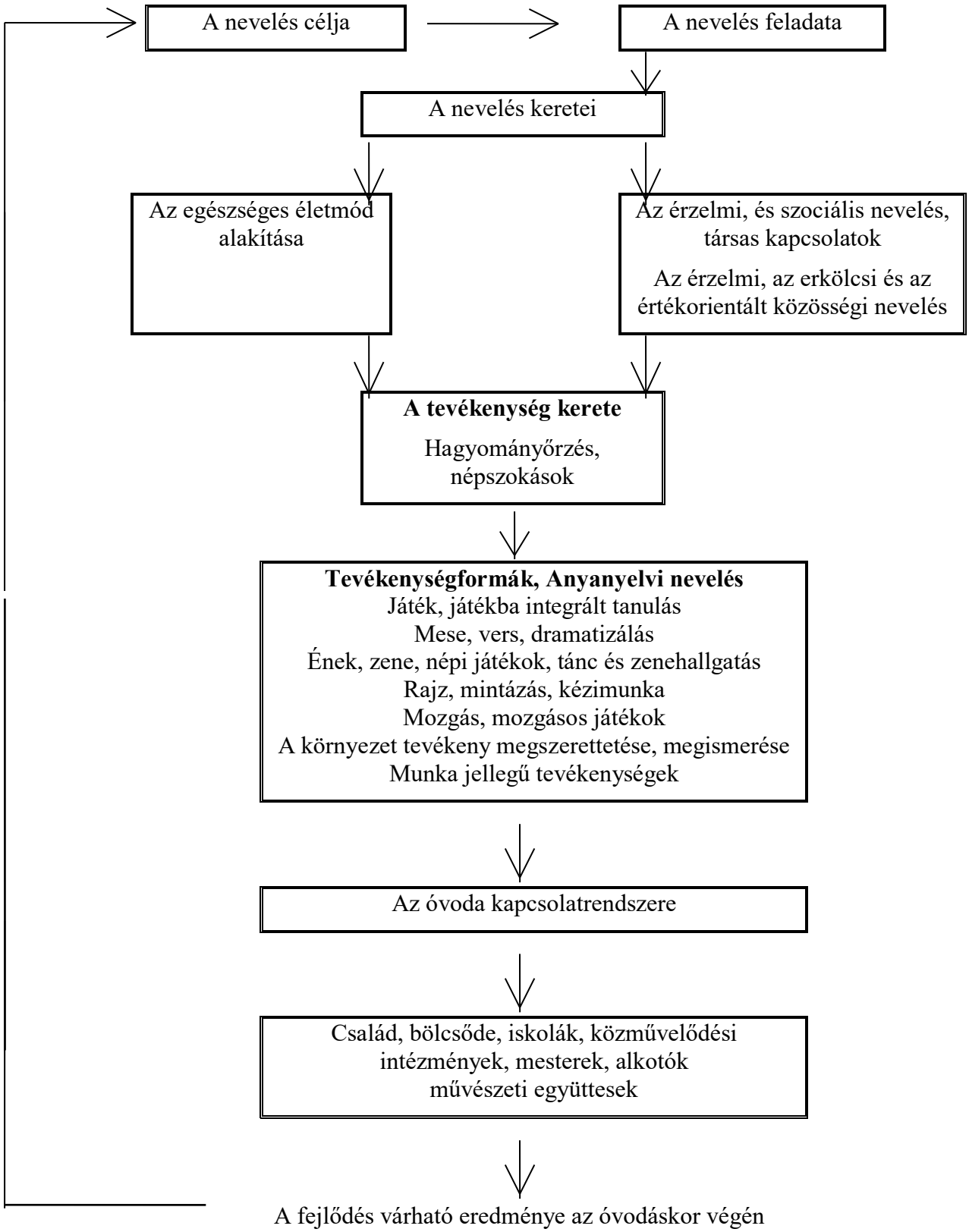

4 AZ ÓVODAI NEVELÉS KERETE

4.1 Egészséges életmód alakítása

Ez a fejezet tartalmazza a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 128. § - a szerint a teljes körű egészségfejlesztést.

Az egészséges életmódra nevelés célja a gyermekek egészséges életvitel igényének alakítása, testi fejlődésük elősegítése.

Az óvodapedagógus feladatai

- A gyermekek gondozása, testi szükségletük, mozgásigényük kielégítése;
- a gyermekek egészségének védelme, óvása, megőrzése, edzettségének biztosítása;
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése;
- a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése;
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése;
- az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges, esztétikus és biztonságos környezet biztosítása;
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása.

A gyermekek gondozása, testi szükségletük, mozgásigényük kielégítése

Az óvodai felvétel után – lehetőleg még a nyári időszakban a családlátogatáson – elkészítjük a gyermekekről az **anamnézist** és kitöltjük az „Információ gyűjtése a gyermeke neveléséről” c. igényfelmérő lapot. Ezzel elindítjuk az ismerkedés folyamatát. Elsősorban a gyermekek testi szükségleteinek feltárására helyezzük a hangsúlyt. A testi szükségletek kielégítése megalapozza a gyermekek jó közérzetét, ami minden tevékenységéhez elengedhetetlen.

A növekedés, a fejlődés üteme minden gyermeknél másképpen alakul. Folyamatos **megfigyeléssel** pl. testsúly, testmagasság, szem, hajszín, láb- kézméret stb. összehasonlító mérésekkel segítjük az egyéni jellemzők, sajátosságok feltárását.

A gyermekek gondozásának feltétele az óvodapedagógus, a dajka és a gyermekek közötti meghitt, megértő viszony, a természetes **testközelség** megléte. A gyermekek attól fogadnak el gondoskodást, akik őszinte, hiteles viselkedéssel, bizalomkeltő metajelzésekkel közelednek feléjük és tapintatot, elfogadást közvetítenek. Ilyen feltételek mellett megismerhetők a gyermekek igényei, családból hozott szokásai.

Az önálló **testápolás, étkezés, öltözködés** szervezettségét az óvodába lépés pillanatától kezdve biztosítjuk a gyermekeknek. Ezt vizuális projektrendszerrel segítjük. A befogadás ideje alatt minden gyermekkel, a dajka nénik bevonásával együtt végezzük a teendőket, hogy a gyermekek megtanulhassák a fogásokat, a testápolási szokások sorrendjét.

A gyermekek a napi háromszori **étkezéssel** tápanyagszükségletük 3/4 részét az óvodában megkapják.

Ezért figyelemmel kísérjük a gyermekek étrendjét, hogy kellően változatos és megfelelő tápanyag összetételű legyen. Az étkezési szokásokat úgy alakítjuk ki, hogy minél rövidebb legyen a várakozási idő, jól szervezetten, a folyamatosság módszerével élve.

A gyermekeknek különböző **táplálkozási szokásaik** vannak. A szülők segítségével megismerjük ezeket, és kellő toleranciával fogadjuk el a kezdeti étvágytalanságot, válogatást. Később ösztönözzük a gyermekeket, de nem kényszerítjük az ételek elfogyasztására. Biztosítjuk, hogy a nap bármely szakában ihassanak.

Vitamin szükségletük kielégítését a központi konyha és a szülők által adományozott zöldség, gyümölcs biztosítja heti egy-két alkalommal (zöldség, gyümölcsnap).

A **testápolás** a gyermekek tisztaságigényének kialakítását szolgálja. Ápolás közben beszélgetünk a gyermekekkel, és csak akkor segítünk nekik, ha szükségük van a segítségre. Ezen a téren is nagy különbségek mutatkoznak a gyermekek között. Az óvodai és a családi gondozási szokások összehangolása segít bennünket az elvek betartásában. Különös gonddal védjük a gyermekek érzékszerveit. A bőrápoláshoz, fogmosáshoz, hajápoláshoz, az orr tisztán tartásához, a WC intim használatához megteremtjük a feltételeket úgy, hogy a gyermekek fokozatosan, egyre önállóbban végezhessék ezeket a teendőket.

Az időjárásnak megfelelő **öltözködés** védi a gyermeket. Következetesen kérjük a szülőket, hogy többrétegűen, praktikusan, ízlésesen öltöztessék gyermekeiket. Türelmes, meggyőző munkánkkal a szülők jó partnereinkké válhatnak.

A mindennapi **szabad mozgás** nélkülözhetetlen eleme az óvodai életnek. Biztosítjuk, hogy a gyermekek a természetes nagymozgásokat, mozgáselemeket egyénileg, szabadon ismételhessék a sokféle mozgásfejlesztő eszközökön. Emellett a néhány percig tartó szervezett mozgásos tevékenységek jól szolgálják a gyermekek mozgáskoordinációjának fejlesztését.

A gyermekek **alvásigényének** egy részét az óvoda elégíti ki. A nyugodt pihenés feltétele a csend, és a biztonság. Az elalvás előtti mesélés, és az azt követő altatódalok dúdolása kondicionáló reflexként hat. Törekszünk arra, hogy a gyermekek minden alkalommal átéljék az altatódalok hatására kialakult szendergés állapotát. A gyermekeknek különböző az alvásigénye. Egy órai nyugodt pihenés után lehetővé, tesszük, hogy a nem alvó (5-6-7 éves) gyermekek felkelhessenek, és csendes tevékenységet folytathassanak.

A gyermekek egészségének védelme, óvása, megőrzése, edzettségének biztosítása

Az óvoda, a nevelőtestület által kidolgozott egészségügyi szokásokkal rendelkezik, testi, lelki, egészségmegőrző szokásai vannak.

Az óvodában megbetegedett gyermeket fokozott gondoskodással, elkülönítve ápoljuk mindaddig, míg szülei meg nem érkeznek. Ez feltétlenül fontos láz, hányás, kiütés, hasmenés, bőrpír, erős köhögés esetén. A fertőzések terjedését gyakori szellőztetéssel, edzéssel, megfelelő öltözködéssel, külön törölköző használatával igyekszünk gátolni.

(2,5) 3-4 éves gyermekeknél gyakran előfordul, hogy alvás alatt bevizelnek. Ennek oka általában pszichés eredetű, ezért a leszoktató eljárások zömmel eredménytelenek. Nagy figyelmet fordítunk a tapintatos bánásmódra, kerüljük a gyermekek megszégyenítését.

A **4-5** éves korban kialakuló alakváltozás, a hirtelen növekedés gyakran okoz hanyag testtartást. A gyakori, rövid, prevenciós és fejlesztő tornák a gerinc deformitások megelőzését és a lábstatikai elváltozásainak javítását segítik.

A gyermekek egészséges életmódját úgy biztosítjuk, hogy minden nap **edzési lehetőséget** adunk. Erre legalkalmasabb a **szabadban tartózkodás**, mely növeli a

gyermekek ellenálló képességét. Mozgásszükségletük kielégítése érdekében szervezünk **napi kocogó- futó lehetőség**eket, valamint szervezett mozgásos tevékenységeket. A gyermekek meghatározott futópályán önmaguk dönthetik el, mennyit futnak. A felnőttekkel együttvégzett rendszeres kocogások, futások ösztönzően hatnak rájuk, és fokozzák a szív jó vérellátását, a rugalmasságot, állóképességet.

A gyermekek **a víz edző hatását** is megérezhetik az óvodában. Jó idő esetében az óvoda udvarán pancsolhatnak, zuhanyozhatnak. Nagycsoportos óvodásainknak önkormányzati támogatással lehetőségük van a városi uszodában vízhez szoktatáson részt venni, néhány alkalommal. Fontos, hogy a gyermekek minél előbb otthon érezzék magukat a vízben.

A gyermekek fejlődéséhez szükséges esztétikus, egészséges környezet megteremtése

Az óvoda feltételrendszere befolyásolja a gyermekek egészséges életmódjának szintjét. A tárgyi környezetet úgy alakítottuk ki, hogy megfeleljen az egészségügyi előírásoknak, és esztétikus legyen, a gyermekeket környezettudatos magatartásra nevelje.

Az óvoda legfontosabb fejlesztési tere **az óvodaudvar**.

Az udvar esztétikai szépségét adja a sok szép virág, cserje, ízlésesen kialakított gyermek játszórész. A labdajátékokhoz megfelelő nagyságú terület áll a gyermekek rendelkezésére. Az óvoda udvarán van olyan udvarrész, ahol énekes játékokat játszhatnak a gyermekek, vagy bábozásra, dramatizálásra nyílik lehetőség.

Az óvoda épületét a nevelési, fejlesztési feladatok megvalósítása érdekében esztétikusan, ízlésesen rendezzük be. A több funkciót betöltő **csoportszobát,** alkalmassá tesszük a szabad játékra, a tevékenységek végzésére, az étkezésre, az alvásra és a pihenésre. A csoportszoba barátságossá, otthonossá, esztétikussá tételével biztosítjuk a gyermekek jó közérzetét, ami egyben jó mintát ad a szülőnek is. A természetes világítás biztosításához az ablakot szabadon hagyjuk, csak olyan esztétikus függönyt használunk, amely nem veszi el a természetes fényt. Tűző nap esetén biztosítunk sötétítő függönyöket.

Az esztétikai tevékenységekhez elkülönített kuckókat alakítottunk ki:

- mesebirodalmat, mely a napi élőszavas mesélésnek a színtere,
- a rajzolás, mintázás, kézimunka, barkácsolás téri alkotásnak,
- a környezet tevékeny megismeréséhez szükséges eszközöknek, a mikro-csoportos séták alkalmával összegyűjtött kincseknek, projekt-falnak,
- a zenei készségfejlesztésnek,
- a nagymozgásos játékeszközöknek.

A csoporttermeket színben, formában, méretarányban a díszítés anyagának tudatos összeválogatásával megkomponálva alakítjuk ki.

Az **öltözők** ízléses berendezésével, világításával, fűtésével, szellőzöttségével biztosítunk minden feltételt a nyugodt vetkőzéshez, öltözéshez. A szülőknek az öltözőkben helyeztünk el tájékoztató táblákat, melyen figyelemmel kísérhetik az óvoda programjait, a féléves nevelési tervet, a negyedéves évszak projekteket, az adott hét tevékenységeit, a gyermekek fejlődési eredményeit és a gyermekek élménybeszámolóit, a visszatekintőket.

A **mosdó**ban megfelelő méretű eszközökkel segítjük a szükségletek kielégítését. A fürdőszobai tevékenységeket képi formában jelenítjük meg, és ezzel a szokások rögzítését segítjük elő.

Intézményünkben egy folyosórészen az **ovi-galériát** rendezzük be. A kiállított művészi alkotások a gyönyörködést, rácsodálkozást egyaránt szolgálják, és a gyerekek esztétikai élménye mellett örömet okoz még a szülőknek is.

A gyermekek önmegismerését, énkép formálását, az élmények újbóli átélését segíti a **videó** felvételek mikro-csoportos formában történő megtekintése, melynek feltételét a nagycsoportos öltözőben teremtettük meg.

A gyermekek által használt helyiségekben vizuális jelekkel segítjük a szokások beidegződését.

Elektroakusztikus eszköz az óvodában

Az óvodában elektroakusztikus eszköz igénybevétele mellett tartott foglalkozáson, valamint az óvoda által szervezett elektroakusztikus hangosítású rendezvényen, amelyen gyermekek is részt vesznek, a gyermekek zajvédelmére különös figyelmet fordítunk. Az olyan elektroakusztikus hangosítású rendezvényen, amelyen 0–6 év közötti gyermekek vesznek részt, a hangnyomásszint nem haladhatja meg az Laeq M30 75 dB értéket.

Az Laeq M30 75–90 dB hangnyomásszint közötti elektroakusztikus hangosítású rendezvényen biztosítanunk kell, hogy a közönség a hangsugárzókat 3 méteren belül ne tudja megközelíteni.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek teljesen önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak, fésülködnek.
- A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, helyére teszik azokat. Zsebkendőjüket önállóan használják.
- Önállóan eldöntik, hogy mennyi ételt fogyasztanak, önállóan vizet töltenek a kancsóból.
- Esztétikusan terítenek, higiénikusan étkeznek. Biztonságosan használják a kanalat, villát, kést. Étkezés közben halkan beszélgetnek.
- Teljesen önállóan öltöznek, a ruhájukat ki-begombolják, cipőjüket befűzik, bekötik.
- A ruhájukat esztétikusan, összehajtva helyére teszik.
- A környezetükben igyekeznek mindenütt rendet tartani.
- A környezettudatos szokásoknak igyekeznek mindenütt megfelelni.
- Ügyelnek saját külsejükre, melyben megjelenik a szépre, ízlésesre törekvés.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek próbálkozzanak az önállósággal, testápolás, étkezés és öltözködésben egyaránt.

4.2 Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés célja a gyermekek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak, képességének kibontakoztatása a közösségen belül, a csoport normáinak tiszteletben tartásával.

Az óvodapedagógus feladatai

- Érzelmi biztonságot nyújtó szeretetteljes, családias légkör megteremtése a befogadástól az óvodáskor végéig
- A gyermek–gyermek, óvodapedagógus–gyermek, dajka–gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása. Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, erősítése a társas kapcsolatok létrehozása érdekében
- Ismerje a sajátos nevelési igényű gyermek fogyatékosságának típusát, súlyosságát, annak kialakulását, életkorát, pszichés egészségi állapotát.

Érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, családias légkör megteremtése a befogadástól az óvodáskor végéig

Az óvodáskorú gyermekek jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. A személyiségében az érzelmek dominálnak, ezért elengedhetetlen, hogy a gyermekeket az óvodában érzelmi biztonság, kiegyensúlyozott, szeretetteljes, derűs légkör vegye körül. **Családias légkör**ben a gyermekeknek kialakul az érzelmi kötődése társaihoz és a felnőttekhez egyaránt. Ez olyan alaphangulatot ad, ami kapcsolatteremtésre, cselekvésre, tevékenységre ösztönöz.

A gyermekek szabadon mozoghatnak a csoportszobában, mosdóban. Ezzel is fokozzuk az önállóságukat, és az otthonosság érzetét.

Minden óvodai csoportnak van hagyománya, szokásrendszere, jelképrendszere, szimbóluma, ami sajátos, egyéni színezetet biztosít, s mélyíti a gyermekek összetartozását, együttérzését (szeretet-báb).

Az otthonosság érzését segítjük elő azzal, hogy minden gyermeknek kincses dobozt biztosítunk, ahová saját eszközeit, játékait, a mikro-csoportos tapasztalatgyűjtésen talált „értékeit" beteheti, önállóan gondozhatja, kezelheti.

A gyermekek érkezésekor az óvoda öltözőiben, folyosóin nyugalmat árasztó halk zene fogadja az érkezőket.

A **befogadás** időszaka meghatározza a gyermekek óvodához kialakuló érzelmi kötődését. A szülőkkel együtt megteremtjük a lehető legnyugodtabb feltételeket a gyermekek közösségbe történő beilleszkedéséhez. Lehetőséget adunk arra, hogy a gyermekek szüleikkel együtt ismerkedjenek az óvodával. A szülő jelenléte a gyermeknek biztonságot ad az új környezet elfogadásához, ugyanakkor a szülő megismeri az óvoda belső életét, a gyermekek napirendjét, tevékenységeit, szokásait.

A befogadásban mindkét óvodapedagógus részt vesz, a dajkával és a pedagógiai asszisztenssel együtt és gondosan előkészítik ezt az időszakot. A gyermekek jelét úgy válogatjuk ki, hogy ahhoz mondókát, verset vagy gyermekdalt lehessen kapcsolni. Ez a gyermek első esztétikai élménye az óvodában!

A sok érdekes, ízléses játék mellett mesével, ölbeli játékokkal, mondókákkal kedveskedünk a gyermekeknek.

Már a befogadás ideje alatt a tervezett szokásoknak megfelelően igyekszünk végezni a mindennapi tevékenységeket, amit sok-sok érzelmi megerősítéssel, játékos módszerekkel gyakoroltatunk, természetesen figyelembe véve a gyermekek egyéni képességeit, tempóját, szokásait. Az 5-6-7 éves gyermekek segítenek a kiscsoportosok öltöztetésében, a szokások elsajátításában.

Az otthonos légkör megteremtésével elősegítjük a gyermekek társas kapcsolatainak alakulását. Mindehhez **gazdag, tevékenykedtető életet biztosítunk.** Az óvoda ünnepnapjaiban a jelképek, szimbólumok, a felnőttek élményközvetítése és a személyesség jelenik meg, figyelembe véve a gyermekek életkori sajátosságát minél kevesebbet szerepeltetve. A gyermekekkel megismertetjük szűkebb és tágabb környezetüket, amely a szülőföldhöz való kötődést, a nemzeti tudatot alapozza meg. Ebben kiemelkedő szerepe van az óvodapedagógusnak, aki irányítója és egyben társa a gyermeknek.

A dajka és a pedagógiai asszisztens szorosan együttműködik az óvodapedagógussal az egészséges életmód, érzelmi nevelés és a játéktevékenység területein.

Az óvodai nevelő munkánk során figyelünk arra, hogy a hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű és migráns kisgyermek harmonikus személyiség fejlődéséhez megteremtsük az elfogadó, eredményeket értékelő környezetet.

A gyermekeknek lehetőségük van minél többször érdeklődésüknek megfelelő tevékenységet választani, hogy gyakran átélhessék a belülről táplálkozó kedvet, motivációs állapotot. Így kialakul, hogy egy időben, egymástól függetlenül szerveződjenek különböző tevékenységek egyénileg és csoportosan is.

Igyekszünk minél több tevékenységet szervezni a kicsi és a nagy óvodásoknak, hogy az azonos korú gyermekek tudjanak együtt tevékenykedni. Az iskolásokkal való találkozásra is lehetőséget teremtünk, és erre felhasználjuk a véletlen és tervszerű találkozásokat.

A gyermek-gyermek, a felnőtt-gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása, az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, erősítése

A gyermekek pozitív kapcsolata csak akkor alakul ki, ha a gyermekek jól érzik magukat a csoportban. A **„személyes percek”** alkalmával egész nap folyamán éreztetjük a gyermekekkel, hogy **„Tisztellek Téged, fontos vagy nekem, csakis Rád figyelek, és segítek Neked, ha szükséged van a segítségemre”.** Az óvoda felnőtt közösségével, gyermekközösségével elősegítjük bizalmuk, biztonságuk kialakulását. A jó nevelésünk alapja a feltétel nélküli szeretet, határokkal együtt. A határokat úgy szabjuk meg, hogy az adott korosztály meg tudjon felelni az elvárásoknak.

A nevelésünk úgy hatékony, hogy az egész csoport előtt álló feladatokat minden gyermek számára - egyéni sajátosságait figyelembe véve - érthetővé, vonzóvá tesszük.

Óvodánk rendelkezik a nevelőtestület által kidolgozott közösségi szokásokkal.

A bátorító nevelés pszichológiáját alapul véve, minden kapcsolatban alkalmazzuk az alábbi elveket, melyet a szülőknek is érthetővé, alkalmazhatóvá teszünk.

A felnőtt–gyermek kapcsolatában a következő elvek jelennek meg:

- A felnőtt próbálja megérteni - elsősorban érzelmileg - a gyermekeket.
- Parancsolás helyett igyekezzen kérdezni. (Ezzel elérhető, hogy a gyermekek igénye, akarata, energiája nincs visszafogva, hanem más irányba terelhetővé válik.)
- A gyermekek mágikus képzeletét vonja be a pozitív szociális kapcsolatok, szokások kialakításába. (A csoport szeretett bábja ehhez kiváló lehetőséget biztosít.)
- A felnőtt magyarázatában jelenjen meg a dolgok pozitív oldala.
- A felnőtt a gyermekek tevékenységéhez biztosítson nagy szabadságot a határok pontos megjelölésével. Többszöri „határátlépésnél" vezessen be konzekvenciákat.
- Alakítsa ki a közösségi élet szabályait. Legyen képes nevelési taktikát váltani, ha egymást követően eredménytelennek érzi a befolyásolását.
- A felnőtt segítse a gyermekbarátságok kialakulását, formálja úgy a kis csoportosulásokat, hogy a közösség többi tagjaihoz is kapcsolódjanak.
- A felnőtt nevelje a gyermekek érzésvilágát a kialakult konfliktusok feldolgozása során. A konfliktust, feloldó beszélgetéseket kellő figyelemmel, kivárással hallgassa meg, hogy véleményt tudjon mondani a történtekről úgy, hogy a gyermekek felelősségérzete erősödjön.
- A felnőtt bátorítson minden gyermeket, hogy a belső elégedettsége, pozitív énképe kialakuljon. A bátortalan gyermekek nevelésekor a felnőtt minél többször örüljön a legkisebb elmozdulásnak, fejlődésnek.
- Az agresszív gyermek lehetőleg ne kapjon figyelmet agresszivitásán keresztül. A negatív viselkedési módot szándékosan mellőzni szükséges.
- A felnőtt–gyermek kommunikációjában világos, egyértelmű, konstruktív megfogalmazás jelenjen meg, a kívánság megnevezésével, az ok kiemelésével. A kapcsolatok erősítését szolgálja a beszélő partner megbecsülése, megértése, a kompromisszumkeresés. Mellőzendő a megbántás, hibáztatás, kritizálás, kioktatás, kiabálás, panaszkodás, prédikálás. (A személyes perceket biztosítsa az óvónő minden gyermeknek, hogy a kapcsolatfelvevő képességüket megerősítse. Ezekben, a beszélgetésekben a mások és a saját érzéselfogadása és megfogalmazása is kapjon hangot.)

- A gyermekek viselkedéskultúráját fejlessze a felnőttek példája, bátorítása, türelme, bizalomelőlege és az a szemlélete, ami a sikert észreveteti, és a sikertelenséget segít elviselni.
- Tilalom helyett a felnőttek adjanak választási lehetőséget a gyermekeknek, hogy önálló döntéseket hozhassanak, és képessé váljanak a változásra. A felnőtt örömével jelzi dicséretét, s csak félelemkeltés nélkül jelöli meg a veszélyeket, problémákat.
- A felnőtt a humort is felhasználja a szeretetkapcsolat kialakításához. A humor a feszültséget feloldhatja, a görcsösséget megszünteti.

Ezeket az elveket nyilvánosságra hozzuk a szülők számára készített tájékoztató táblán. Értelmezzük az óvoda minden dolgozójával és a szülőkkel is.
Elemezzük, vizsgáljuk a gyermekek társas viselkedését, kapcsolatát. Igyekszünk minél több elemzési eszközt használni a társas jellemzők kimutatásához.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- Ragaszkodnak óvodájukhoz, a kisebb gyermekekhez, felnőttekhez. Ezt érzelmekben, szavakban, tettekben hozzák nyilvánosságra.
- A gyermekeknek igényévé válik a helyes viselkedés szokásszabályainak betartása. Egymást is megkérik a szabályok betartására.
- A felnőtt kérése nélkül is segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival. A közösségért szívesen dolgoznak, bíznak önmaguk képességeiben.
- Konfliktus helyzetben társaikkal egyezkednek.
- Érdeklődnek társaik, barátaik iránt. A csoportba érkező vendégeket szeretettel fogadják. Óvodán kívül, ha találkoznak, szeretettel köszöntik egymást.
- Szavak nélkül is értik környezetük jelzéseit, érzéseit.
- Ismerik saját képességüket, tudják értékeiket, de azt is meg tudják fogalmazni, mik a hiányosságaik.
- Érvényesítik kezdeményezőkészségüket, kinyilvánítják tartósabb érdeklődésüket.
- Igyekeznek legyőzni a felmerülő akadályokat. Éretté válnak az iskolába lépésre.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek különbözőségét elfogadják egészséges társaik. Segítségükre vannak, hogy ők is a közösség értékes tagjaivá váljanak.

4.3 Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladatunk. Az anyanyelv fejlesztésében célunk, hogy az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen legyen a kommunikáció különböző formáinak alakítása, beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel.

Az óvodapedagógus feladatai

- Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés, a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartása.
- A gyermek ösztönzése a bátor kommunikációra a gyermek meghallgatásával, a gyermeki kérdések támogatásával és a válaszokra figyeléssel.
- Az óvodai nevelésben a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára – mint életkori sajátosságra –, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosítson a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhetnek az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetről.
- Az értelmi nevelésben további feladatunk: a gyermek spontán és *tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző* tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, valamint az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, alkotóképesség) fejlesztése.
- Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- Anyanyelvi fejlettségére jellemző, hogy érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél.
- Gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni.
- Minden szófajt használ, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal a kitétellel, hogy a fogváltással is összefüggően nagy egyéni eltérések lehetségesek.
- Végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét.

- Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről, el tudja mondani a nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat, évszakokat, ok-okozati összefüggéseket.
- Ismeri a viselkedés és a kommunikáció alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek az együttműködéshez, a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.
- Értelmi fejlődésére jellemző, hogy megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele.
- A cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodása, elemi mennyiségi ismeretei is kialakulóban vannak.

AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

4.4 Személyi feltételek

Az óvodában a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.

Az óvodában a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermek számára.

Értékfelfogása erősen hat a gyermekekre. Éppen ezért fontosnak tartjuk, hogy a pedagógiai programunk által felvállalt művészetek tradicionális értékeit hitelesen közvetítjük. Felvállaljuk az ízlésformálást az óvoda tágabb környezetében is. Énekkel, mesemondással, bábozással, esztétikai élményhez juttatjuk a gyermekeket. Fejlesztésükhöz egyéni módszereket alkalmazunk úgy, hogy a gyermekek pozitív énképe és önbizalma kialakulhasson.

Lehetőséget teremtünk a szakmai tájékozottság, szaktudás fejlesztéséhez. Felhasználjuk a szakmai egyesület által nyújtott lehetőségeket. Óvodapedagógusainkra jellemző a humanizmus, a pedagógiai optimizmus, tetteikben érezhető a hitelesség, tapintat és az empátia.

Egy gyermekcsoport életét két óvodapedagógus irányítja. Az óvodapedagógus párok tudnak együtt tervezni, tudnak összehangoltan, feladatokat megosztva dolgozni. Képesek pedagógiai elveiket, nevelési gyakorlatukat egyeztetni. Ehhez szükséges a törvényben előírt két óra átfedési idő.

Közösen készítik a terveket, a gyermekek képességének felméréséről, az egyéni fejlesztések biztosításáról és az eredmények rögzítéséről. Ebben a munkában fejlesztő pedagógus segíti őket. A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése speciálisan képzett szakember közreműködését igényli. A szülőket mindezekről folyamatosan tájékoztatják.

Ha az óvoda reggel 8.00 óra előtt vagy a délutáni időszakban nem fejlesztő, iskola-előkészítő vagy más, kifejezetten nevelési jellegű foglalkozást szervez, ezen időszakokban a gyermekek felügyeletét nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatott személy is elláthatja. (401/2023 (VIII. 30.) Korm, rend. 9.§ (5))

Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez.

Bevonjuk **a pedagógiai asszisztenst** és **a dajkákat** az erkölcsi és szociális képességek fejlesztésébe és az egészséges életmód szokásainak megtervezésébe, elemzésébe, értékelésébe. A pedagógiai asszisztenst és a dajkák teljes partnereink az óvoda szépítésében, higiéniájának megteremtésében.

Egy-egy szakmai feladat elvégzéséhez, a szakmai munka méréséhez, elemzéséhez, értékeléséhez, valamint a szervezet társas, szakmai kapcsolatának karbantartására, **szakmai team**et, munkaközösséget hozunk létre. A közösség tagjaként valamennyien felelősséget vállalunk a közösen kitűzött célok- és feladatok megvalósításáért. A szakmai munkában, munkatársi kapcsolatban, döntéshozatal előtt őszinte, nyílt véleménnyel segítjük a gyermekek érdekét legjobban szolgáló megoldás kialakítását.

Az óvodában folyó munkát **az igazgató** koordinálja, irányítja pedagógiai, gazdálkodási, műszaki, közéleti, menedzselési feladatainak ellátása során. Az óvodaigazgató a lehetőségek optimális felhasználásával biztosítja a jól megszervezett munkát, a fejlesztéshez szükséges feltételeket, a szakemberek felelősségteljes önálló feladatvégzését. Ebben a munkában **az óvodaigazgató-helyettes** segíti. Sokrétű munkánk adminisztrációs feladatait **óvodatitkár** látja el.

4.5 Tárgyi feltételek

Az óvodáink rendelkeznek a pedagógiai program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel. Az óvoda épületét, udvarát, kertjét, berendezését oly módon alakítottuk ki, hogy az szolgálja a gyermekek biztonságát, kényelmét, megfeleljen változó testméretének, biztosítsa egészségük megőrzését, fejlődését. Változatos módon tesszük lehetővé a mozgás- és játékigényük kielégítését. Környezetünket úgy alakítjuk, hogy a gyermekeket harmóniát árasztó színekkel, formákkal, anyagokkal vegyük körül. A gyermekek által használt tárgyi felszereléseket számukra hozzáférhető módon és a biztonságukra figyelemmel helyezzük el. Az óvodában megfelelő munkakörnyezetet biztosítunk az óvodai munkatársaknak, lehetőséget teremtünk a szülők fogadására is.

Programunkban a művészetek eszközeivel kívánunk erősebben hatni a gyermekek személyiségére, ezért a következő eszközök meglétéről gondoskodunk:

- Esztétikus mesesarok (kuckó), mese párnák, meleg szőnyegek, meseszék, kincsesláda, bábok, könyvek, gyertyák, magnó, albumok a tanult mondókákról, versekről és a mesékről, kedvenc báb, hívóképek.
- Hangszerek: furulya, gitár, metallofon, dob, ritmusbot, csörgő, triangulum, cintányér, kisebb-nagyobb csengő, népi hangszerek, gyermekek - óvónők által barkácsolt ritmushangszerek, hangsíp vagy hangvilla, szimbólumok a tanult dalokról.
- Képalakításhoz különböző méretű rajzlapok, színes papírok, festékek, színes ceruzák, zsírkréták, pasztellkréták, filctollak, viaszkréták, fonalak, anyagok, madzagok, esztétikus eszköztároló lehetőségek, a rajzos csoportszoba részben a gyermeki munkáknak kialakított polc és tábla, melyre a gyermekek kitűzhetik a rajzaikat. Ezt nevezzük mini-galériának.
- Plasztikai munkához agyag, gyurma, fadarabok, termések, magok, kavicsok, szövőkeretek, fonalak.
- Esztétikus ovi-galéria, ahol maximum hét alkotást állítunk ki évszakonként.
- Videokamera és/vagy fényképezőgép, video- és magnófelvételek lejátszási lehetőség: a gyermekek önmegismeréséhez, zenei élményközvetítéshez, vadállatok életének megismertetéséhez, az óvoda ünnepeinek, hangversenyeinek, ovi-galéria eseményeinek rögzítéséhez, a felvételek többszöri megtekintéséhez.
- Esztétikus élősarok a természet kincseinek gyűjteményével, a gyermekek által készített egyes évszakokat tartalmazó albumaival, és akváriummal.
- Az udvaron a zajtól védettebb területen, énekes játékok, dramatikus játékok, bábjátékok játszásához alkalmas hely biztosított.
- Különböző kézi szerek a zenés-mozgásos percekhez, pl.: labda, babzsák, kisebb-nagyobb karika, rövidebb-hosszabb szalag, bot, különböző színű kendők, zászlók.
- A programhoz felhasznált irodalomjegyzékben felsorolt szakkönyvek.
- Az óvoda színvilágának megkomponálásához szükséges festékek, textíliák, díszek.
- Esztétikus tájékoztató táblák az évszak projekt bemutatásához, a program rendszerének ismertetéséhez, a bátorító nevelés elvének ismertetéséhez, az általános tájékoztatáshoz, valamint a gyermekek eredményeinek bemutatásához.

- A gyermekek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez megfelelő napirendet és hetirendet biztosítunk.
- Az óvodai életünk szervezésében a gondozásnak kiemelt szerepet adunk.
- Az óvodapedagógusaink, a pedagógiai asszisztensünk és a dajka nénik a gondozás során is nevelnek, építik kapcsolataikat a gyermekkel, segítik önállóságuk fejlődését.
- A gyermekek fejlődésének nyomon követését ezen a területen is dokumentáljuk.
- Óvodáinkban a teljes nyitva tartási időben a gyermekekkel óvodapedagógusaink és a nevelő – oktató munkát közvetlenül segítő munkatársaink foglalkoznak.

4.6 A program ajánlott napirendje

A napi életritmus kialakítása alapvető feltétele a testi-lelki harmónia megteremtésének. Tervezésnél figyelembe vesszük a gyermekek egyéni szükségleteire, esztétikus, higiénikus gondozására fordítható időszükségletet. Egész nap során érvényesítjük a rugalmasság elvét. Ezzel a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának megvalósítására is lehetőséget adunk.

Teljesítjük a gyermekeknek azt az alapvető igényét, hogy személyes kapcsolatot tudjanak felvenni, és minden gyermekre elegendő figyelmet fordítunk.

A délutáni alvás időtartama a legkisebbeknek 2 óra, a nagyobbaknak 1,5 órára rövidül, majd a legnagyobbak egy órás pihenés után csendes tevékenységet folytathatnak.

A napirendben külön időpontot (pontokat) jelölünk meg a gyermekek rendszeres edzésére, mozgásos lehetőségeire.

A napirendjavaslat tájékoztatást nyújt arról, hogyan épülnek egymásra a különböző tevékenységek. Korcsoportonként, az egyes évszakok által meghatározott feltételek szerint módosítjuk.

Javaslat a gyermekek napirendjének elkészítéséhez

Időtartam	Tevékenység	
6:30-8:30 8:30.-10:30	**JÁTÉK A CSOPORTSZOBÁBAN** Személyes percek Szabad játék Játékba integrált egyéni és mikro-csoportos teendők, tevékenységek Testápolási teendők Tízórai Vers - mese - dramatizálás Rajz, mintázás, kézimunka Ének-zenei készségek fejlesztése	J Á T É K
10:30-12:00	**JÁTÉK A SZABADBAN** Mikro-csoportos tapasztalatszerzések, séták, Énekes játékok az udvaron Edzés: kocogás, futás	J Á T É K
12:00-13:15	Ebéd Testápolási teendők	
13:00-15:00	Pihenés, altatás mesével, altatódallal	
15:00-15:20	Testápolási tevékenységek Uzsonna	
15:20-17:00	**JÁTÉK A CSOPORTSZOBÁBAN** **VAGY A SZABADBAN** Zenés, mozgásos percek Egyénenkénti részképesség-fejlesztés	J Á T É K

Egy héten egyszer - kétszer - a frontálisan szervezett mozgásos játékok miatt - a játékba integrált tanulás rendje megváltozik.

5 A PROGRAM TEVÉKENYSÉGKERETE

5.1 Hagyományok ápolása, népszokások

A programunkban a hagyományőrzést, a népi kultúra ápolását az óvónők feladatának tekintjük. Beépítjük a kisgyermek nevelésébe mindazon értékeket, amelyeket a környezet megőrzött vagy a folklór az óvodások számára megőrzésre érdemesnek tart. Megteremtjük azt a miliőt, amelyben az óvodába lépés első pillanatától a nevelés szerves részeként van jelen a hagyományápolás. Így a modern világgal ötvöződve tovább él **népünk keresztény kulturális gyökere**, s a mai gyerekek is megismerhetik szépségét, értékét. Óvodapedagógusaink ragaszkodnak népünk múltjához, és képesek azzal azonosulni. Megismertetik **a népszokások eredetét, jelképeit.** A hagyományőrzésünk úgy marad fent, ha **családtól családig, gyermektől gyermekig, óvónőtől óvónőig, szájról szájra hagyományozódik.** Mindezeknek nagy szerepe van **nemzeti identitás-tudatos** nevelésünk megvalósításában is.

Az óvodában ünnepelhető jeles napok, hagyományok:

Ősz

Szüret (szeptember – október)
Mihály nap (szept. 29.)
Márton nap (nov. 11.)

Tél

Advent (november 30. közelebb eső vasárnaptól a negyedik vasárnapig)
Mikulás (december 6.)
Luca nap (december 13.)
Mackó nap (febr. 2.)
Farsang hete (vízkereszttől hamvazószerdáig terjedő időszakban)

Tavasz

Március 15. nemzeti ünnepünk
Húsvét (a tavaszi napéjegyenlőség utáni holdtöltére következő vasárnap)
Május elseje
Anyák napja
Pünkösd (Húsvét után 50. napon)
Gyermekhét

Nyár

Nemzeti összetartozás napja (júni. 4.)
Szent István napja (aug. 20.)

A néphagyományőrzés ajánlott tartalmai

Minden jeles napot egy hosszabb előkészület vezet be, a gyerekek kíváncsiságát kielégítve folyamatosan biztosítjuk a változatos tevékenységeket.

A hagyományok ápolása közben történő együttjátszás, együttmunkálkodás, tervezgetés örömtelivé, izgalmassá teszi a várakozás időszakát.

A szülőkkel közösen szervezzük a jeles napokat és ünnepeinket.

Szüret

- A (2,5) 3-4 éves óvodásokkal hallgatunk énekeket, mondókákat a szüretről és a gyümölcsökről. Részt veszünk a szüreten és a mulatságban. Szemezzük a szőlőt, kóstoljuk a mustot.
- A 4-5 éves óvodásokkal megismertetünk szüreti énekes játékokat. Gyűjtjük, válogatjuk az ősz gyümölcseit. Részt vesznek a szüreten: játszanak a nagyokkal népi játékot, préseljük a mustot, népzenére próbálgatjuk a táncos mozdulatokat.
- Az 5-6-7 éves gyerekekkel megszervezzük a szüretet, az óvoda udvarán. Szemezzük, préseljük a szőlőt. Tanulunk verset, mondókát, dalos játékot a szőlőről, aktív részesei vagyunk a mulatságnak. Termésekből készítünk egyszerű tárgyakat, bábokat, hangszereket.

Advent (november 30-ához közelebb eső első vasárnaptól a negyedik vasárnapig)

- A legkisebb óvodásokkal megismerkedünk az advent jelképeivel (koszorú, naptár). A naptár alapján minden napra készülünk egyszerűbb feladatokkal a karácsonyra. Rövid dalt, mondókát vagy verset tanulunk a Mikulást és a karácsonyt várva. A szülőknek készítünk egyszerű ajándékot. Hajtatunk ágakat, ültetünk Luca-búzát és folyamatosan figyelemmel kísérjük fejlődésüket.
- A nagyobb óvodások az adventi naptár és a koszorú elkészítésében segítenek. Naponta megnézik mi a feladatuk az adventi naptár szerint. Hajtatunk ágakat, ültetünk Luca-búzát, mártunk gyertyát, fényesítünk almát, sütünk mézeskalácsot, készítünk fenyődíszeket. Mikulás és karácsony előtt tanulunk ünnepi köszöntő verset, mondókát, éneket.
- Az 5-6-7 éves gyerekek, az óvónő segítségével készítenek adventi naptárt és koszorút. A kijelölt feladatokból naponta kibontanak egyet, és megoldják azt.

Figyeljük az időjárás változásait. Készítünk asztaldíszeket, öntünk gyertyát. Az ünnepi készülődés étkezési szokásait megismerjük. Gyúrunk, sütünk, díszítünk mézeskalácsot.

Farsang hete (vízkereszttől hamvazószerdáig) télbúcsúztató népszokás

Pizsamás bál, maszkabál, kiszebáb égetés, farsangi bál:

- A (2,5) 3-4 évesekkel, egyszerű technikával díszítünk papírálarcot, jelmezbe öltözünk.
- A 4-5 éves gyerekekkel díszítünk farsangi álarcot, részt vesznek farsangi játékokban, tanulunk egyszerűbb dalt vagy mondókát a farsang köszöntésére. Hallgatunk tréfás mesét, éneket, verseket.
- Az 5-6-7 éves gyerekekkel tanulunk farsangi éneket, bálba hívogató mondókát. Segítenek a csoportszoba feldíszítésében, átrendezésében, kiszebáb felöltöztetésében.

Március 15-én ellátogatunk az 1948-as emlékműhöz, zászlókkal, kokárdákkal, verselünk, énekelünk. Megismertetjük a gyermekeket a szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal.

Húsvét (a tavaszi napéjegyenlőség utáni holdtöltére következő vasárnap)

- A (2,5) 3-4-5 éves gyermekekkel tanulunk locsolóverset, festünk tojást, a fiúk locsolkodnak.
- Az 5-6-7 évesek nagyobb sétát tesznek a folyóparton vagy a Népkertben. Írnak tojást viasszal, feldíszítik csoportszobájukat. A locsoláshoz tanulnak mondókát, verset. A fiúk meglocsolják a lányokat és az óvónőket, a lányok készítenek tojást a fiúknak.

Május elseje

- Az óvónők és a gyermekek által feldíszített májusfát körbe járják, tavaszi dalokat énekelve

Anyák napja

- Nagymamák napján a délelőtt folyamán együtt játszunk, mondókázunk, énekelünk
- Anyák napját személyessé tesszük, versekkel, ölbeli, és dalos játékokkal, virággal és a gyermekek által készített ajándékokkal,

Pünkösd (Húsvét után 50. napon) király – királyné választás - tavaszi vásár

- A (2,5) 3-4 éves óvodásokkal megnézzük a nagyok műsorát (népi játékok, mondókák, dalok);
- A nagyobb óvodások népi játékok keretében választanak pünkösdi királyt – királynét. Népzenére próbálják az egyszerű táncos lépéseket és felfedezik az esztétikus térformák szépségét.

Gyermekhét

- Gyermekhéten kirándulunk, családi sport délutánt rendezünk, kézműves napot tartunk és zenés délelőttöt szervezünk.

Szent István király ünnepe – augusztus 20.

E naptól kezdve már új búzából sütik a kenyeret, ami az aratás végét, az új kenyér ünnepét is jelképezi. István királyról beszélgetünk, a magyar koronáról, koronázási ékszerekről fényképeket nézegetünk.

6 A PROGRAM TEVÉKENYSÉGFORMÁI

A tevékenységekben megvalósuló tanulás

6.1 Játék, játékba integrált tanulás

A belülről indított és vezérelt játéktevékenység célja a gyermekek szabad képzettársításának elősegítése. Az intellektuális, mozgásos, szociális tapasztalatok, élmények többszöri átélésével a gyermekek egyéni vágyainak és ötleteinek kibontakoztatása. Továbbá célunk, hogy minél sokrétűbb, kiemelt jelentőségű a pszichikumot, a kreativitást fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenységgé váljon a játék, s a játékba integrált tanulás.

Az óvodapedagógus feladatai

- A játékhoz szükséges feltételek biztosítása, a szabadjáték érvényesítésének megteremtése.
- A (2,5) 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének gazdagítása, a gyermekek egyéni sajátosságainak figyelembevételével.
- A gyermekek beszédkészségének fejlesztése a játékszituációkban.
- Az óvónő játéksegítő, játékirányító metódusainak alkalmazása.

A játékhoz szükséges feltételek biztosítása (légkör, hely, idő, eszközök, tapasztalatszerzés - élmények)

Kreatív, alkotó légkört elsősorban olyan játék biztosításával érhetjük el, ahol a gyermekek szabadon dönthetnek abban, hogy kivel játszanak, milyen játékot választanak, milyen témát dolgoznak fel, milyen eszközzel jelenítik meg azt, milyen helyet választanak és mennyi ideig tart a játékuk. Mindezekhez megteremtjük a feltételeket. Az alkotó légkört tovább fokozza a kellő időben nyújtott segítség, megerősítés, ötlet.

A csoportban csak annyi szabályt vezetünk be, ami segíti a rugalmas, oldott légkör fenntartását, az alkotó cselekvést, a sokféle manipulációt, az elképzelések valóra váltását.

A kreatív légkör segíti az ötletek szabad áramlását, a másik gyermek meghallgatását, az alkotó együttműködés kialakulását. A szabad játék során a gyermekek feszélyezettség nélkül tudnak önállóan vagy társaikkal önfeledten játszani.

Az oldott légkör megteremtéséhez használunk minél gyakrabban humoros kifejezéseket, tréfás szavakat, észre vesszük a környezetben spontán megjelenő helyzetkomikumokat.

A különböző típusú **játékokhoz szükséges hely**et a gyermekek szükség szerint önállóan, vagy amíg erre nem képesek, az óvónő segítségével tudják kialakítani.

A csoportszobákban helye van a többféle állandó és variálható, vagy új elkülönített „kuckóknak".

A programunkban - jelentős szerepe miatt - kiemelkedik a különösen esztétikus és meghitt mesesarok, amely egyúttal a dramatizálás, bábozás helye. Itt kap helyet az átváltozáshoz szükséges kellékek kincses-ládája is.

Az intellektuális érzelmeket kiváltó tapasztalatszerzések során összegyűjtött tárgyak, termések, növények, képek, a kincseket őrző sarokban kapnak helyet, amit a gyermekek alakítanak ki és rendeznek különböző szempontok alapján.

A rajzolásnak, festésnek, szövésnek, tárgykészítő népi játékoknak meg van az állandó helye. Az ehhez szükséges kellékek, anyagok, eszközök játékidőben a gyerekek rendelkezésére állnak

A gyermekek játéktere lényegesen megnövekedik az udvaron, ezért ösztönözzük őket arra, hogy minél több nagymozgásos tevékenységet folytassanak. Az időjárás függvényében az óvónő segíti az udvari szerepjátékok kibontakozását (pl. népi játékok, mozgásos játékok, közlekedési játékok, színpadi játékok, ügyességi és sportjátékok feltételének megteremtésével stb.).

A játéktevékenység az óvoda kinyitásával elkezdődik. A gyermekek ettől kezdve szabadon választott játékkal játszhatnak. **A játékhoz szükséges idő**t a folyamatos napirend, a játékba integrált tanulásfelfogás jól segíti. Ezáltal a gyermekek egybefüggően, a játékok elrakása nélkül több órán keresztül játszhatnak.

Az 5-6-7-éves gyermekeknek biztosítjuk a több napon keresztül tartó játékot, hogy olyan értékes tulajdonságok, mint az állhatatosság, kitartás képessége kialakulhasson bennük.

A **kreativitást kibontakoztató játékeszközök** olyan tárgyai a cselekvésnek, amelyek gazdagítják a gyermekek képzeletét. Az óvodapedagógus a játékhoz olyan eszközöket

biztosít, melyek ízlésesek, praktikusak, az alkotó készséget fejlesztik, színesek, jó minőségűek, egyszerű félkész játékok.

A nagyobb gyermekeknek bővítjük az eszközválasztékát, elsősorban a szerepjátékokhoz kapcsolódó kellékekkel, félkész játékokkal, az azonosulást segítő ruhadarabokkal, másodsorban értelem- és képességfejlesztő játékokkal.

A gyermekek a környezetükből szerzett **tapasztalatok**kal, **élmények**kel gazdagítják a játék tartalmát. Lehetővé tesszük, hogy a családban, az óvodában, a tágabb természeti- és társadalmi környezetben szerzett tapasztalatokat a gyermekek újra és újra a játékban is átélhessék.

A gyerekek a szerepjátékukhoz alakítják ki a teret.

A programban kiemelt szerepet kapnak a mikro-csoportos séták, és természetben szervezett programok.

A (2,5) 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének alakítása, a gyermekek egyéni sajátosságaihoz igazodva

A gyermekek játékában keverednek a különböző játékfajták, folytatódik az a fajta manipulálás, amely a játékeszközök rakosgatásában nyilvánul meg, vagyis a **gyakorló játék**. Ezért módot teremtünk a gyermekeknek megismerni az eszközök, tárgyak különböző tulajdonságait, mert a véletlen cselekvéshez kapcsolódó „AHÁ” élmény sokféle felfedezési lehetőséget tartogat számukra. Ez az örömérzés ad alapot a cselekvés többszöri megismétléséhez, amely szinte ritmikusan jelentkezik. Ezek a tevékenységek jól fejlesztik a szem - kéz koordinációt, „kezesség-szemesség” kialakulását, hatnak a laterális dominancia kialakulására.

Az udvaron is biztosítjuk a gyakorló játék lehetőségét. Erre legalkalmasabb a homok, víz, kavics és olyan kisebb-nagyobb tárgy, amelyet a gyermek saját szabályai szerint rakosgat.

Segítjük a gyermek játékát továbbfejlődni. Már a legkisebbeknél is megjelenik a **szerepjáték**. Szervezünk és vállalunk szerepeket, hogy a különböző szerepek megformálása minta legyen a közös cselekvésekhez. A kicsik játékában teret kap a papás-mamás játék, a fodrászos, orvosos, kalauzos játék, ezek mindegyike egyszerű mozzanatokat jelenít meg együttlét, együttmozgás formájában. A gyermekek

szerepvállalását indirekt módon segíti az óvónő, hogy a szimbólumok, a „mintha" helyzetek minél gyakrabban megjelenhessenek.

A rendszeres, többször ismétlődő meseélmény igazi táptalaja a **dramatizálásnak**, **bábozás**nak. A mesék megelevenítésében részt veszünk, és modellt adunk egy-egy szereplő megformálásához. Kezdetben több eszközt használunk a képzeleti képek megjelenítéséhez, illetve a beleélő képesség, önkifejezés fokozása érdekében.

A bábozás először az óvónő előadásával jelenik meg az óvodában. Van a csoportnak kedvenc bábja, akinek szívesen elmondják sikereiket, örömüket, bánatukat. Ezt a bábot is a többi közé tesszük, hogy a gyermekek játszhassanak vele, tapogathassák, megszeretgethessék.

A gyermek a **konstrukciós játék**ában élheti át az „én készítettem" alkotás örömét, mely eredményezheti a sokféle formájú játékelemből kialakított forma-, szín- és térvariált gazdagságot.

A **konstrukciós játék**hoz kapcsolódva jelenik meg a **barkácsolás**, elsősorban az általunk barkácsolt kellékek készítésével, amit közösen hozunk létre.

Biztosítunk olyan nyugalmas udvarrészt, ahol szabadon kezdeményezhetik az egyszerű szabályokhoz kötött népi játékokat, énekes játékokat, ügyességi játékokat. Az óvodapedagógus ajánljon fel **szabályjáték**okat, amit a gyermekek könnyen betarthatnak és szívesen, önállóan is kezdeményezhetnek.

A gyermekek beszédkészségének fejlesztése a játékszituációkban

A játék számtalan lehetőséget teremt a kommunikációra, a párbeszédek kialakítására.

Beszédünk modellértékű a gyermeknek a szókapcsolatok, a kommunikáció, a nonverbális jelzések (mimika, gesztus), a beszéd hatáselemeinek (hanglejtés, hangsúly, hangerő, ritmus, dallam, szünet) megfigyelése tekintetében.

A hangszínnel, hangerővel bánni tudást leginkább a dramatikus játék segíti elő. Az általunk kezdeményezett anyanyelvi játékokkal mintát adunk az artikuláció, szókincs, kifejezőkészség fejlesztéséhez (pl. hangutánzó játékok, fonémahallás fejlesztő játékok, légzési technikát segítő játékok, szinonimakereső játékok stb.).

Nagy érdeklődéssel kíséri a gyermekek halandzsázását. A többszöri ismétléssel elmondott szöveg ritmusa a gyermekekben pozitív érzelmet kelt.

Az óvodapedagógus játéksegítő, játékirányító metódusainak alkalmazása

Játéksegítő eljárásaink szituációtól függőek. A gyermekek nyugodt játéka esetében, vagy ha érezhető, hogy a gyermekek problémamegoldóak, irányításunk játékot követő, szemlélő, hagyjuk a gyermekeket cselekedni.

A kiscsoportosok esetében - ha szükség van rá - játékot kezdeményező, modellnyújtó játszótárs. Ebben a játékhelyzetben is támogató, engedő és elfogadó.

Segít azok játékában, akik kevésbé kreatívak, ötletszegények.
Akkor avatkozunk be a játékba, ha a gyermekek durvák egymáshoz, vagy ha veszélyeztetik saját maguk vagy társaik épségét, nyugodt játékát.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek képesek állhatatosan, több napon keresztül egy azon játéktémában együttesen részt venni.
- Játékukban dominánsan jelentkezik a szerepjáték.
- Az ismert meséket többször dramatizálják, bábokkal eljátsszák.
- Bonyolult építményeket képesek létrehozni.
- Élvezik a szabályjátékokat, és képesek a normák betartására.
- Társas viselkedésükben megjelennek az óvoda által preferált viselkedési szabályok.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek szívesen vegyenek részt a közös játékban, próbáljanak alkalmazkodni a közösséghez, a játékok szabályaihoz.
- Interakciójuk gazdag, kultúrált és érthető.

Játékba integrált tanulás

A gyermekek a tevékenységeik során szerzett benyomások, tapasztalatok, élmények alapján tanulnak, és általuk fejlődnek. A szociális és intellektuális tanulási képességek fejlődését az óvoda felerősíti. Ennek elsődleges terepe a játék, és a mindennapi óvodai élet. Nem fér kétség ahhoz, hogy az óvodás gyermek értelmi képessége a játékon keresztül fejlődik.

A program felfogása szerint a **játékba integrált tanulás azt jelenti**, hogy az óvodapedagógus által kezdeményezett **tevékenységek a játékidőbe ékelődnek**,

tagolódnak úgy, hogy nincs közben játékelrakás. A gyermekek a tevékenységek befejezése után igényük szerint visszatérhetnek eredeti játékukhoz vagy újat kezdhetnek. A gyermekek örömmel és teljesen önként, spontán tanulnak. Ehhez társulnak olyan szervezett tanulási lehetőségek, mint az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, amely a gyermek ismeretszerzését is magában foglalja.

A tevékenységekben megvalósuló tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése.

A **szokástanulást** és az alapvető ismeretek elsajátítását évszak **projekt rendszerű tanulással** valósítjuk meg, melyben lehetőséget biztosítunk sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalásra, felfedezésre, a kreativitás fejlesztésére. A projekt kidolgozása a szülők számára áttekinthető, esztétikus, és folyamatosan követhető és vizuális jelekkel jelenítjük meg. E tanulási rendszerben felerősödik az információ áramoltatás és az együttnevelés.

A **tehetség** első jelei már óvodás korban fellelhetők, a csoportban az óvodapedagógusok folyamatosan odafigyelnek a kimagasló képességű gyermekekre. A gyermekek képességeinek magasabb szintű kibontakoztatására tehetséggondozó műhelyeket hozunk létre.

A programban helyet kap az egyéni fejlesztés, amely számos probléma – és feladatmegoldás lehetőségét adja a gyermekeknek.

Minden gyermeket önmaga képességeihez mérten fejlesztünk, fejlesztésüket számukra megfelelő területen valósítjuk meg. Pozitív, személyre szabott értékeléssel segítjük a gyermekek személyiségének kibontakoztatását. A **sajátos nevelési igényű gyermekek** részére a csoport foglalkozások keretein belül, a szakvéleményben meghatározott időkeretben biztosítjuk egyéni fejlesztésüket gyógypedagógus, logopédus, utazó pedagógus részvételével.

Javaslat a gyermekek heti rendjének elkészítéséhez

(2,5) 3-6-7 éves korosztálynak egyaránt alkalmas, csak az időkerete változik)

	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek
Délelőtti játékba integrált tanulás	Mindennapi mozgás	Mindennapi mozgás	Mindennapi mozgás	Mindennapi mozgás	Mindennapi mozgás
	Vers, mese, dramatizálás	Vers, mese, dramatizálás	Vers, mese, dramatizálás	Vers, mese, dramatizálás	Vers, mese, dramatizálás
	Ének, zene, énekes játékok	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka			Mozgás, mozgásos játékok
Napi játékba integrált tanulás	A külső világ tevékeny megismerése Egyéni fejlesztések	A külső világ tevékeny megismerése Zenés, mozgásos percek, Egyéni fejlesztések	A külső világ tevékeny megismerése Műhelymunkák Egyéni fejlesztések	A külső világ tevékeny megismerése Zenés, mozgásos percek, Egyéni fejlesztések	A külső világ tevékeny megismerése Egyéni fejlesztések

A szervezett tanulás formái
(A 2,5 - 3-6-7 éves korosztálynak egyaránt alkalmas.)

Kötelező	Mozgás, Mindennapi mozgás Ének, zene, népi játékok, tánc (4-5-6-7 éveseknek)
Közvetve kötelező	Verselés, mesélés
Kötetlen	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka A külső világ tevékeny megismerése Ének, zene, népi játékok, tánc Egyéni fejlesztések

A szervezett tanulás munkaformái

Frontális	Mozgás, Mindennapi mozgás Verselés, mesélés Zenés-mozgásos percek Ének, zene, népi játékok, tánc Futás, kocogás
Mikrocsoportos	Ének, zene Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka A külső világ tevékeny megismerése
Egyéni	Részképességek fejlesztése egyéni igények szerint

A szervezett tanulás időkeretei gyermekenként

Korosztály	Verselés, mesélés	Ének, zene, népi játékok, tánc	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Mozgás, Mindennapi mozgás	Zenés-mozgásos percek	A külső világ tevékeny megismerése
(2,5) -3-4 évesek	Naponta 5-10'	heti 1x 10-15'	heti 1x 10-15'	heti/napi 1x 10-15'	heti 2x 6'	heti 3X 10-15'
4-5 évesek	10-15'	15-20'	15-20'	heti/napi 1x 15-20'	8'	15-20'
5-6-7 éves	15-20'	30-35'	30-35'	heti/napi 1x 30-35'	10'	30-35'

A (2,5) -3-4 évesek napi szervezett tanulási időkerete max. 35'

A 4-5 évesek napi szervezett tanulási időkerete max. 45'

A 5-6-7 évesek napi szervezett tanulási időkerete max. 65'

A program megvalósításához szükséges tanulási módszerek:

A módszerek megválasztását a gyermekek életkori sajátossága, egyéni szükségletei, testi-lelki állapota, érdeklődése, kíváncsisága befolyásolja. Az óvodapedagógus az eljárásait változatosan és differenciáltan mindenkor az adott szituációnak megfelelően kombinálja. Célunk, hogy a játékosság, a felfedeztetés, ráébredés lehetősége, a közvetlen tapasztalatszerzéshez kapcsolódó gyűjtögetés, elemezgetés, rendszerezés minél gyakrabban jelenjen meg a tevékenységekben. Törekszünk módszertani kultúránk fejlesztésére.

Alapelvek a tanulási folyamatok értékeléséhez

A gyermekek akkor tudnak önfeledten, boldogan tevékenykedni, ha sok buzdítást, dicséretet, **pozitív megerősítést** kapnak. Arra törekszünk, hogy mindegyik gyermek, mindennap kapjon valamilyen pozitív megerősítést. Kerüljük a sztereotip értékeléseket (ügyes vagy stb.), helyette a gyermekek **konkrét, jó cselekedetét, tettét emeljük ki**.

Alkalmazzuk a **differenciált**, árnyalt értékelést.

Használjuk a **jutalmazás sokféle módszerét**: simogatást, megerősítő pillantást, testközelséget, gesztust, mimikát, szóbeli közlést egyénileg, a csoport előtt és a szülőknek egyaránt.

Kerüljük a tárgyi jutalmak osztogatását. A **büntetést teljes mértékben kerüljük** a tanulási folyamatban, mert a gyermekek kíváncsiságát, érdeklődését, motivációját visszaszorítja, lefékezi. A tanulási szokásokat úgy alakítjuk, hogy egy gesztus, tekintet, egy átrendeződés segítsen a nemkívánatos magatartás megszüntetésében.

Arra törekszünk, hogy minden gyermek reálisan ismerje meg testi, lelki, szellemi értékeit, de azt is tudja, hogy melyek a hiányosságai.
A tanulási folyamatban is **csak akkor segítünk** a gyermekeknek, **ha kérik** a segítséget, mert elakadtak a probléma megoldásában. A gyermekek próbáljanak minél több mindent önállóan megoldani.

6.2 Verselés, mesélés

A tevékenység célja: a gyermekek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésének segítése, pozitív személyiségjegyeinek megalapozása elsősorban a népmesék segítségével.

A mesék mágikussága, a csodákkal teli meseélmények, a **versek** zeneisége, a magyar gyermekköltészet rímeinek csengése adjon a gyermekeknek igazi irodalmi, művészi élményt. A mindennapi élőszavas mesélés biztosítsa a kisgyermekek lelki nyugalmát, békéjét.

Az óvodapedagógus feladatai

- A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása.
- A (2,5) -3-6-7 éves korban kedvelt hagyományos formák biztosítása (mesélés, verselés, dramatizálás, bábozás).
- A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése az irodalom eszközeivel.

A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása

A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása az óvodapedagógusok feladata. A művek kiválasztásával érvényesítjük a pedagógiai, pszichológiai, módszertani tudatosság és a tradicionális értékek továbbéltetését.

A legkisebbek **versanyag**át népi mondókákból, rigmusokból és legismertebb költőink ritmikus, zenei hatású, játékos verseiből állítjuk össze. Olyan **mesék**et választunk, amelyek cselekménye egyszerű, érthető, ritmikus ismétlődések jellemzik.

Később a gyermekek meséi már többfázisú állatmesék, népmesék, dramatikus népszokások, novellisztikus - realisztikus mesék. Helyet kapnak a magyar klasszikusok és a mai magyar írók meséi mellett a kortárs irodalmi művek is. Ebben a korban a népi mondókák, névcsúfolók, halandzsa szövegű kiolvasók alkotják a tervezett mondókázás anyagát.

Az óvodáskor a mesehallgatás igazi ideje. Az állatmeséktől kezdve a cselekményesebb népmeséken, novellisztikus-realisztikus meséken át beépítjük a klasszikus tündérmeséket, a tréfás meséket és műmeséket a gyermekek mesetárába. A gyermekek a meseregényeket is szívesen hallgatják, folytatásait napokon keresztül izgatottan várják. A gyermekek versanyaga gazdagodik a különböző típusú népi mondókákkal, kiolvasókkal. Megismerünk olyan közmondásokat, amelyeket a környezet gyakran hangoztat. A

kiválasztott versek, mesék erősítik a környezet megszerettetését, a néphagyományőrzést, az évszakok szépségének felismerését.

A (2,5) 3-6-7 éves korban kedvelt hagyományos formák biztosítása

Az óvodába kerülő (2,5) 3-4 éves gyermekek első igazi versélménye a mondókákhoz, **ölbeli játékok**hoz tapadnak. A népi mondókákhoz kapcsolódó mozdulatok, játékok felettébb nagy élvezetet jelentenek a gyermekeknek, mert a felnőtt ölében, testmelegében teljes biztonságérzetben hallgathatják. Ez a többször átélt fizikai kontaktus sokat jelent a gyermek és a felnőtt érzelmi egymásra találásában. Az óvodában igyekszünk minél több lehetőséget teremteni a **vidám rigmusok** korai megkedveltetésére. A gyermekekkel sokszor ismételjük az **állathívogatók**at, **altatók**at, **kiolvasók**at, de sohase keltünk bennük gyakorlás érzetet.

Az egyszerű állatmeséken keresztül fokozatosan szoktatjuk rá a gyermekeket a mese figyelmes végighallgatására, hogy a mese többszöri meghallgatása után legyenek élvezői a mese dramatikus feldolgozásának. Rövid, improvizált jelenetek bemutatásával ismerik meg a **bábok**at, ezek segítségével mutatunk be párbeszéd formájában előadott rövid, ötletes jeleneteket.

A könyvek megszerettetése érdekében a gyermekek lapozgatnak leporellókat, színes képeskönyveket, s hozzák el otthonról kedvenc könyveiket, hogy megmutathassák egymásnak.

A verseléshez, meséléshez, **dramatizálásához, illusztrálásához** csak olyan kellékeket használunk, amelyek elősegítik a képzeleti képek előhívását, s a meséhez való erős kötődés kialakulását.

Az óvodapedagógusok és a nagycsoportos gyermekek több alkalommal is báboznak, dramatizálnak meglepetésként a kisebbeknek.

Alkalmanként az óvodai ünnepek, rendezvények egyik színfoltja az óvónők bábelőadása.

A kiscsoportos gyermekek megismernek 10-12 mondókát és 10-14 új mesét egy nevelési év alatt, s ezeket minél többször ismételgetik.

Évente egy-egy alkalommal szervezünk a gyermekeknek óvodai báb- és dramatikus előadásokat, bábművészek fellépésével és bábszínház látogatással.

A nagyobb gyermekekben kialakul a mese, a vers szeretete. Játékukban mind gyakrabban előfordul a mesélés, bábozás és az ismert mondókák, halandzsa szövegű kiolvasók ismételgetése. Az új versek kapcsolódnak a gyermekek élményeihez, tapasztalataihoz, hangulatához.

A gyermekek pozitív személyiségjegyeinek megalapozása érdekében a mese mondanivalóját megerősítjük pl. egy közmondással. Közösen jelenítjük meg a meséket, a gyermekek élményeit. A gyermekek szeretnek bábjátékot rögtönözni, meséket kitalálni, elkezdett mesét a saját fantáziájuk szerint befejezni, ehhez minél több lehetőséget teremtünk.

A 4-5 éves gyermekek 4-5 mondókát, 5-6 rövid verset és 10-14 új mesét ismernek meg.

Az 5-7 éves gyermekek körében is minden adandó alkalmat felhasználunk a kiolvasók, ritmusok ismételgetésére. A gyermekek nagyon élvezik a rímes találós kérdéseket, rímjátékokat. Lehetőség van az ilyen típusú játékokra is.

A gyermekek ismételgetik az előző években tanult verseket. Az új versek (15-20) bemutatása mindenkor kapcsolódik a gyermekek élményeihez. Nem szavaltatjuk a gyermekeket kórusban, kerüljük az éneklő hanglejtést. Ügyelünk a szavak gondos, tiszta ejtésére, az értelemszerű hangsúlyozásra.

(Kivételt képeznek a ritmikus versek pl. Weöres Sándor: Galagonya)

A délutáni pihenés alatt - olvasunk a gyermekeknek **folytatásos mesét.**

A gyermekek fantáziája gazdag. Alkalmat adunk a mese önálló befejezésére, mesék kitalálására. A gyermek saját vers és mese alkotása, annak mozgással és ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja. A közösen kitalált meséket nevezzük el a **„mi mesénk”**-nek.

A gyermekek kifejezik a mese, vers cselekményét mozgással, mimetikus játékkal. A meseszereplők jellemző tulajdonságai alapján olyan közmondásokat keresünk, amelyekkel meg tudjuk erősíteni az erkölcsi tulajdonságokat. A gyermekek szeretik rajzban is kifejezni vers- és meseélményeiket. Ezekből készítünk közösen albumot. Az auditív élményhez társuló vizuális élmény lehetőséget ad az ismétlésre, az élmények felelevenítésére.

A nagyobb gyermekek hallanak 15-20 új mesét a nevelési év folyamán.

A mindennapos élőszavas mesélés, mondókázás és verselés jelen van az óvodában a (2,5) 3-6-7 éves korosztályban.

Közvetett módon, zenei szignállal, mesepárnák elkészítésével, gyertyagyújtással csalogatjuk a gyermekeket a mesesarokba. Amikor minden gyermek megérkezik, csak akkor kezdjük el a mesét. Egy héten keresztül ugyanazt a mesét mondjuk a gyermekeknek, hogy a rákövetkező héten eljátszhassák, megjeleníthessék különbözőképpen a mesealakokat. A tevékenység befejezését jelzi a gyertya elfújása, illetve az óvodapedagógus éneke, ami stílusosan kapcsolódik a meséhez.

A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése, a versek, mesék, dramatizálás segítségével

A nyelvi képességek fejlesztésének leghatásosabb eszközei a mese, a vers, a bábozás és a dramatizálás. Ezeken keresztül a gyermekek elsajátítják a hangzók helyes ejtését, a tiszta beszédhallást és a nyelvtanilag helyes beszédet. A népi mondókák segítségével tisztítható a magán- és mássalhangzók helyes ejtése, kialakítható a gyermekek megfelelő artikulációja. A népköltészeti alkotásokból a gyermekek sok új fogalmat ismerhetnek meg. A bábjátékban, dramatizálásban a gyermekek kibontakoztathatják szabad önkifejezésüket. A dramatikus helyzetek lehetőséget adnak a társalgási kedv fokozására, önálló versmondásra.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek szívesen ismételgetik a verseket, rigmusokat.
- Várják, igénylik a mesehallgatást.
- Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak az óvoda kiscsoportosainak és a maguk szórakoztatására is.
- Megjegyeznek 10-14 gyermekmondókát, 6-8 verset és 15-20 mesét.
- Tudnak meséket, történeteket kitalálni, s azt mozgásban megjeleníteni.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek is türelemmel, kitartással hallgassák a mesét, verset, legyenek részesei a dramatizálásnak.

6.3 *Ének, zene, népi játék, tánc*

A tevékenység célja: a közös éneklés, közös énekes játék örömének megéreztetése, hogy azon keresztül formálódjon a gyermekek zenei ízlése, esztétikai fogékonysága. A gyermekek jussanak minél több olyan zenei élményhez, ami megalapozhatja zenei anyanyelvüket.

A zenehallgatási lehetőségek – az élő előadás, az emberi hang és hangszeres játék, valamint az igényesen kiválasztott hangfelvételek – fejlesszék a gyermekek művészi fogékonyságát.

Az EFOP 3.2.6-16-2016-00001 "A tanulók képesség-kibontakoztatásának elősegítése a köznevelési intézményekben" című projekt keretében, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem partnerintézményeként az átvett zenei módszereket, új tanulási formákat alkalmazzuk a zenei tevékenységeinkben. Mindezek Kodály Zoltán és Forrai Katalin tradicionális zenei értékeire épülnek, és a XXI. századi egyéni fejlesztéseket erősíti meg, a mai gyermekekhez igazodó művészeti eszközök tudatos bevonásával.

Az óvodapedagógus feladatai

- A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képesség-szintjének megfelelő válogatása.
- A (2,5) 3-6-7 éves korban megtervezhető hagyományos zenei tartalmak biztosítása.
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása.
- A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei képességfejlesztő játékokkal.

A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása

Az óvodai zenei nevelés során a környezet hangjainak megfigyelése az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését. A népi játék, gyermekdal, néptánc és a zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus figyelembe veszi a nemzetiségi nevelés esetében a gyermekek nemzetiségi hovatartozását is.

Az ének, a zene, a népi játék, a néptánc, a néphagyomány, az ünnep meghatározó szerepet tölt be a nemzeti nevelésben, az élményalapú értékközvetítés eszközével, korosztályi sajátosságokra építve.

A mondókák, énekes játékok zenei anyanyelvünk művészi értékei Az énekes népi játékok és igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek és a zenei kreativitásának alakításában. A felnőtt minta spontán utánzásával az éneklés, zenélés, népi játékok, néptánc részévé válik a gyermek mindennapi tevékenységének.

A **(2,5) 3-4 éves korú gyermekek** nagyon élvezik az **ölbeli játékok**at, amelyeket a felnőttekkel közösen játszanak. Van ezek között arc-, kéz-, ujj és lovagoltató játék. A szeretetkapcsolat, a biztonságérzet kialakításának egy láncszeme a tapintásos kontaktussal összekapcsolt zenei élmény. A kicsik egyszerű, 4-5 hangból álló olyan **énekes játékok**at tanulnak meg, amelyek álló helyzetben, játékos mozdulatokkal eljátszhatók. A gyermekek mindössze egy-két **komponált gyermekdal**t tanulnak meg az ünnepek köszöntésére.

A **nagyobb gyermekeknek** is teremtünk olyan helyzetet, hogy minél gyakrabban játszhassanak ölbeli játékokat, mondogathassanak mondókákat. Ők már képesek arra, hogy nehezebb, pentaton jellegű, dúr hexachord hangkészletű énekes játékokat énekeljenek, amelyek mozgás anyaga is összetettebb. Megismerik a csigavonalat, hullámvonalat, szerepcserére épülő játékokat. A nyolcad, negyed ritmusképeken túl megjelenik a szinkópa is.

Igényesen választjuk az alkalmi dalokat, melyekhez ösztönözzük a gyermekeket mozdulatok kitalálására.

Az **5-6-7 éves gyerekeknél** a döntés egyik játékos lehetősége a kiolvasó, amit különböző élethelyzetben is alkalmazhatnak a gyerekek.

A zenehallgatáshoz olyan műveket válogatunk, amelyek felkeltik a gyermekek érdeklődését a nemes zene iránt. A zenei élmény közvetítést élethelyzethez kapcsolva teremtjük meg. Többször éneklünk népdalokat, de megjelenik a zenei repertoárban a rokon-, és más népek dalai, a magyar komponált műzene, altatódalok és a klasszikus műzene.

A (2,5) 3-6-7 éves korban megtervezhető hagyományos zenei tartalmak biztosítása

A (2,5) 3-4 éves gyermekek megismernek 6-8 mondókát, ölbeli játékot és 10-15 énekes játékot. A rövid mondókák, dalok 2/4-es üteműek, amelyekben negyed és páros nyolcad ritmusok találhatók.

Ezeken a játékokon keresztül ismerjük meg közvetve a **zenei alapfogalmak**at. Próbálgatunk halkabban, hangosabban beszélni, mondókát mondani és énekelni. Megfigyeljük a csendet, a környezet hangjait, egymás hangját és a dallamjátszó hangszerek hangszínét.

Érzékeltetjük különböző játékos mozdulatokkal az **egyenletes lüktetés**t. Énekeljük a gyermekek nevét, jelét, csalogatjuk őket énekelve a közös játékba, tevékenységbe.
Felkeltjük a gyermekek érdeklődését a **zenehallgatás** iránt, hogy a gyermekekben fokozatosan kialakulhasson az áhítatos zenehallgatás. A zenei élményt, elsősorban énekes előadással közvetítjük. A gyermekeket bevonjuk a közös éneklésbe, az **évszaki** 30 perces rövid **hangversenyek**be. A gyermekeknek lehetőséget biztosítunk 2-5 percig tartó hangszeres zenét, kórusmuzsikát videofelvételen, mikrocsoportban megtekinteni.

A **nagyobb, fejlettebb gyermekek** énekelnek 6-8 motívumból álló énekes játékokat, műdalokat. A 4-5 új mondóka és a 12-15 új gyermekdal megismerése mellett ismételgetjük a (2,5) 3-4 éves korukban tanult mondókákat, gyermekdalokat is. A dalok hangterjedelme továbbra is pentaton jellegű, dúr hexacord marad.

Az énekes játékok közül nehezebbeket is válogatunk, pl. szerepcserés párválasztó, sorgyarapító játékokat.

Énekelünk egyénileg, mikrocsoportban halkabban - hangosabban, magasabban, mélyebben. Próbáljuk a levegőben felvázolni az énekek dallamvonalát.

Játszunk kérdés-felelet játékokat változatos szövegű és ritmusú motívumokkal, amelyre mikrocsoportban adunk lehetőséget.

Minél több alkalommal érzékeljük az egyenletes lüktetést, a motívumok hangsúlyát és a mondókák, dalok ritmusát. Használunk többféle népi ritmuseszközt a ritmusérzék fejlesztéséhez. Ezeket a „ritmus-hangszereket” barkácsoljuk közösen, hogy együtt tudjunk mondókázgatni, énekelgetni magunk és egymás örömére.

A zenei élményközvetítés mindennapos lehetőség az óvodában, minél többféle tevékenységhez kapcsolva.

Az **5-6-7 éves gyermekek**nek lehetősége van megismerkedni és sokat ismételgetni 4-7 új mondókát, 15-18 új énekes játékot és 3-4 alkalomhoz illő műdalt. A tanult mondókáknak, gyermekjátékoknak szimbólumot, találunk ki, melyeket a zenei sarokban helyezünk el.

Ezek emlékeztetnek a tanult dalokra, és lehetőséget adnak a felidézésre, ismétlésre, az élmények felelevenítésére. A dalok hangkészletére általában a félhang nélküli ötfokúság a jellemző. Olyan dalokból, válogatunk, melyben szünet, szinkópa, triola ritmusjelek is megtalálhatók.

A legidősebb óvodások szabálytartó képessége megengedi, hogy bonyolultabb párcsere, kapus, hidas, sorgyarapító-fogyó játékokat tervezzünk, ami ennek a korosztálynak egyben a népi tánca is.

A gyermekekkel együtt variáljuk az énekes játékok mozgásanyagát olyan egyszerű táncos lépésekkel, amit a felnőtti minta utánzásával követni tudnak (pl. a táncház).

A gyermekek tiszta éneklését egyéni énekléssel segítjük elő. A hallásfejlesztést segítő fogalompárokat, pl. a halkabb-hangosabb éneklést, összekapcsoljuk a tempóváltoztatással, dallambújtatással, hangszínfelismeréssel.

A ritmusfejlesztés eredménye, hogy a gyermekek meg tudják különböztetni az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.

Lehetőséget adunk az ügyesebb 5-6-7 éves gyermekeknek a metallofon játékra, hogy a hangok magasságkülönbségét így is érzékelhessék. Próbálgassanak néhány hangból álló motívumokat kitalálni, vagy egyszerű gyermekdalokat megszólaltatni.

A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

A zenei nevelés szervezeti formája is kötetlen és kötött jellegű. A munkaformái tovább differenciálódnak. Az ének-zenei képességfejlesztő játékokat kötetlen jelleggel mikrocsoportos munkaformában szervezzük meg. Ezzel a munkaformával a gyermekek egyéni képességeit figyelembe véve eredményesebben tudunk fejleszteni. A kötött jellegű szervezett énekes játékot, lehetőleg az udvaron tartjuk meg, rossz idő esetén pedig a csoportszobában a délelőtti levegőzés előtt. Ebben a formában csak énekes játékokat tervezünk, hogy semmi se szakítsa meg az önfeledt, élményekkel teli játékot.

A zenehallgatást kapcsoljuk a különböző tevékenységekhez. Arra is módot teremtünk, hogy a gyermekek kedvük szerint megnézhessenek néhány perces kórusművet, hangszerekkel megszólaltatott klasszikus műzenét.

A programhoz évszaki hangversenyek társulnak, amit elsősorban zeneiskolások, énektagozatú iskolás tanulók, szülők, nagyszülők, zenetanárok bevonásával szervezünk meg. Ünnepeinket, rendezvényeinket színesítik a DANA-DANA óvónői kórus előadásai.

A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei készségfejlesztő játékokkal

A gyermekek lassabban énekelnek, mint ahogyan beszélnek. A lelassított mondókák, énekek ismételgetése segíti a helyes artikulációt, a szavak szép, pontos kiejtését. A mondókák, énekek szövegének hanglejtése, hangsúlya, ritmusa, hangerejének utánzása megérezteti a nyelv kifejezőerejét, szépségét.

Az éneklési készség fejlesztését szolgáló hangutánzó szavak éneklése segíti a magán- és mássalhangzók pontos képzését, kiejtését. A sokféle énekes játék alkalmat ad a szókincs bővítésére.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek élvezettel játszanak énekes játékokat.
- A gyermekek gátlások nélkül tudnak egyedül énekelni.
- Élvezettel tudnak zenét hallgatni.
- Megkülönböztetik a zenei fogalompárokat.
- Tudnak ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni.
- Érzik az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek kapcsolódjanak be a zenei tevékenységekbe, szívesen játszanak énekes játékokat, ezáltal fejlődjenek nyelvi képességeik.

6.4 Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A tevékenység célja: a gyermekek élmény-és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezése. A gyermekek tér, forma, szín képzetének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása.

Az ovi galéria programja ad mindennapi lehetőséget a műalkotásokkal való találkozáshoz, amely művészeti élményben részesíti mind a gyermeket, mind a szülőket.

Az óvodapedagógus feladatai

- A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése, beszédkészség fejlesztése
- A (2,5) 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó - alakító tevékenységek tartalmának, minőségének differenciált fejlesztése
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése, beszédkészség fejlesztése

Az alkotó tevékenységhez méretben, minőségben megfelelő eszközök szükségesek. Az eszközök kiválasztásában a praktikum, a célszerűség és az esztétikum szem előtt tartására törekszünk. Fontos a tevékenység öröme, valamint az igény kialakítása az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

A munkaasztalt úgy alakítjuk ki, hogy 6 gyermek egyszerre kényelmesen elférjen, és közel legyenek a tároló helyek.

A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül.

Az alkotó tevékenységhez olyan légkör szükséges, amelyben a gyermekek szívesen bekapcsolódnak a munkába, s az elrontott, sikertelen lépéseiket minden lelki feszültség nélkül javítsák, vagy kezdjék elölről.

A tevékenységhez biztosítunk elegendő időt, a gyermekek addig alkothatnak, ameddig kedvük tartja.

A gyermekeknek egyenként tanítjuk meg az eszközök biztonságos kezelését. A rajzoláshoz, festéshez, mintázáshoz, agyagformázáshoz, szövés - fonáshoz, batikoláshoz,

origamihoz, építéshez, a kézimunka egyéb fajtáihoz, a műalkotással való ismerkedéshez végig gondoljuk a feltételeket, s megteremtjük azokat, a mindennapi szabad játékban is. Megismertetjük a gyermekeket ezen technikák alapelemeivel és eljárásaival. A festéshez, agyagozáshoz köpenyt vagy kötényt használnak, hogy óvják a tiszta ruhájukat.

Teremtünk olyan lehetőséget, hogy szívesen beszéljenek alkotásukról, s örüljenek a létrehozott produktumnak. Ezért a rajzos munkaterületen **mini galériát** alakítottunk, amely egy esztétikus, képtároló lehetőség, hogy a gyermekek sokáig tudjanak gyönyörködni alkotásaikban.

A gyermeki személyiség fejlesztésének fontos eszköze a népművészeti elemekkel és az esztétikus környezettel való ismerkedés.

A gyermekeknek ehhez az óvodában évszakonként megrendezett **ovi-galéria** ad lehetőséget. A galéria megnyitása kapcsolódik általában az évszak kezdetéhez vagy zárásához. Minden esetben ünnepélyesen nyitjuk meg az alkotók kiállítását, ez a nap más mint a többi. Kis csoportokban többször van módjuk megnézni, megcsodálni a kiállított alkotásokat. A gyermekek a kiállított alkotásokról nyilvánítanak véleményt. Az óvoda ovi-galériája az 5-6-7 évesek ízlésformáló, szemet gyönyörködtető, beszélgető helye, ahol a műalkotások hangulati, formai, színbeli hatásáról esik szó. A gyermekek kis csoportokban személyesen találkoznak a kiállító iskolásokkal, alkotó rajztanárral vagy művésszel. Büszkék óvodájuk galériájára, invitálják szüleiket, nagyszüleiket is a látvány megtekintésére.

A (2,5) 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó, alakító tevékenységek tartalmának, minőségének differenciált fejlesztése

Az óvodába kerülő **(2,5) 3-4 évesek**kel lehetővé tesszük, hogy játszva megismerkedhessenek az anyagokkal, eszközökkel és a technikai kivitelezés módjaival.

A tevékenységet a képalakítás, a plasztikai munkák és az építés köré csoportosítjuk.

Megtervezzük **a képalakító tevékenység**ek technikáját, eszközeit. Nem tervezzük a szándéktalan firka, és a látszólag szándékos forma-firka időszakában a témát. A gyermek az elkészült firkák után fogalmazza meg, hogy mit alkotott. A gyermekeknek később is van lehetőségük az élményeiknek, érdeklődésüknek megfelelő szabad témaválasztásra. Alkotnak a gyermekek képeket festéssel, zsírkrétával, papírragasztással, agyagba-

homokba karcolással, nyomattal stb. Segítjük a gyermekek képalakító készségeinek megindulását a szórt elrendezéstől a képelemek, részformák elemeinek egymáshoz rendezésével.

A gyermekek tetszés szerint vesznek részt a **plasztikai alakítás**ban. Ismerkednek az anyagok alakíthatóságával nyomkodva, ütögetve, gyurkálva, gömbölyítve, simítva, sodorva, mélyítve, tépegetve, karcolva stb.

A legkisebb óvodások is ismerkednek az **építés** során a különböző tárgyak formáival, alakzataival.

A 4-5 éves gyermekek alkotó-alakító tevékenységét gazdagítjuk, bővítjük tovább. A gyermekeknél megjelenő szándékos **képalakító** tevékenységet segítjük élményeikhez kapcsolható témajavaslatokkal, s ezekhez legkifejezőbb legmutatósabb technika kapcsolásával. Megjelenik a gyermekek rajzában az emberábrázolás, a környezet, a tárgyak, a cselekvések saját elképzelés alapján történő megjelenítése. A gyermekek gyönyörködnek a gazdag formákban, a színkeveréssel alkotott színárnyalatokban. Használunk ceruzát, krétát, filc- és rostirónokat, fapálcákat, különböző vastagságú ecseteket a rajzok finomabb kidolgozásához. A gyermekek nagyon szeretnek spárgából, fonalakból, textilből, termésekből képeket komponálni, teremtünk erre is lehetőséget.

A **plasztikai munkák** során képesek a formák tagolására. Tudnak játékukhoz kellékeket, valamint alkalmi ajándéktárgyakat készíteni. Használnak különböző formájú textilt, bőrdarabot, gallyakat, terméseket a plasztikus formák létrehozásához.

Az **építés** során próbálkoznak a tér variálásával, az építés részletezésével. Használnak ehhez pl. nagyobb méretű dobozokat, takarókat, térelválasztó elemeket, berendezési tárgyakat.

A gyermeket aktivizáljuk az eszközök előkészítésére, tisztán tartására, elrakására.

Az 5-6-7 éves gyermekek alkotó-együttműködési készségét figyelembe véve segítjük a képi, a plasztikai és a környezetalakításból eredő aktív tárgykészítés bővülését.

A **képalakító alkotás** során a gyermekek többször készítenek közös kompozíciót. Gazdagítjuk a technikai megoldásokat és az eszköz-lehetőségeket pl. batik, kollázsok, plakettek, domborművek, viaszkarc, lenyomatok stb. alkalmazásával.

A saját élményeken alapuló cselekményes témákban jelenik meg a mesék, versek, énekes játékok, ünnepek közös mikrocsoportos tapasztalat esemény ábrázolása.

A gyermekek a képalakításhoz megjelenítik a formákat, színeket egyéni módon.

A gyermekek **plasztikai munkájában** is megjelenik a közös térbeli, többalakos kompozíció, egy-egy mesejelenet, énekes játék, élethelyzet stb. Egyénileg dolgoznak, kisméretű szövőkereteken.

Az óvoda „legidősebbjei körében" alakítjuk ki az ajándékkészítés igényét. Biztatjuk őket, hogy az ünnepekre, a vendégek fogadására készítsenek ajándékot szüleik, vendégeik részére. Átéljük minél gyakrabban az ajándékozás örömét.

Segítjük a gyermekeket a játékok, bábok, játékkellékek készítésében. A gyermekek is megtervezői a környezetalakító, díszítő munkának. Segítjük a gyermekeket abban, hogy az építés során nagyobb méretű elemekből, térben állítsanak össze pl.: búvóhelyeket, mobil színpadot, dramatizáláshoz szükséges egyszerű díszleteket stb. A térbeli tapasztalat segíti az eredeti megoldások kivitelezését is.

A gyermekek önállóan készítik elő, illetve gondoznak minden anyagot, eszközt, amelyek az alkotó tevékenységhez szükségesek. A több napon át tartó építés lehetőségét is biztosítjuk a gyermekeknek.

A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

Az alkotó-alakító tevékenységek a mindennapi játékban egyénileg, párban, kis csoportokban jelennek meg. Egy héten egyszer tudatosan irányított mikrocsoportos, **kötetlen formájú** tevékenységet szervezünk. Az előkészített eszközök motiválják a gyermekeket az alkotó-alakító tevékenységre. Az egyéni segítségnyújtás érdekében egyszerre csak 5-6 gyermek vesz részt a tevékenységben. A gyermekeknek, ajánlunk egy témán belül alternatív lehetőséget és legalább kétféle technikát. Megteremtjük annak lehetőségét, hogy minden gyermek ilyen formában megalkothassa az ajánlott eszközfeltételekkel képi-plasztikai elképzelését.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- Képalkotásban egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket.
- A gyermekek alkotására jellemző a részletező formagazdagság, a színek variálása. Színhasználatukban érvényesítik kedvenc színeiket.
- Örülnek egyéni és közös kompozícióiknak.
- Plasztikai munkáik egyéniek, részletezőek.
- Téralakításban, építésben közösen vesznek részt.
- Rácsodálkoznak a szép látványra, tudnak gyönyörködni benne.
- Megfogalmazzák értékítéletüket, beszélgetni tudnak az alkotásokról.
- Önállóan és csoportosan is készítenek játékokat, ajándékokat, kellékeket.
- Alkotásaikat egyénileg, ízlésesen elhelyezik a mini galériában.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek vegyenek részt az alkotásban, munkájukban alkalmazzák a megismert technikákat.

6.5 Mozgás/ Mindennapos mozgás

A tevékenység célja: a gyermekek természetes, harmonikus mozgásának, testi képességeinek fejlesztése és a társra figyelés játékos formában. Cél továbbá a gyermekek tájékozódásának, alkalmazkodó képességének, valamint a személyiség akarati tényezőinek fejlesztése úgy, hogy megmaradjon a gyermekek szabad mozgáskedve.

A gyermekek mozgás szükségletének kielégítése, egészségük megőrzése, megóvása.
A gyermekek esztétikus, összerendezett mozdulatainak fejlesztése.
Fegyelmezett nagy és kismozgások kialakulásának elősegítése.

Az óvodapedagógus feladata

- A (2,5) 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása, anyanyelvi nevelés megvalósítása a mozgás, mozgásos játék során használt kifejezésekkel.
- A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységekkel egészítsék ki az irányított mozgásos tevékenységeket. A komplex testmozgások épüljenek be az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, ezzel hassanak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás, tanulási képesség – fejlődésére.
- A különböző szervezeti formák megteremtésével segítse a gyermekek mozgás-szükségletének differenciált kielégítését és az ellenálló képességük növelését.
- Az egészségfejlesztő testmozgást az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára biztosítsa. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

A (2,5) 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása

A tornának, játékos mozgásoknak, az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységeknek – az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve – miden gyermek számára lehetőséget biztosítunk.

A gyermekek nagymozgását (járás, futás, kúszás, mászás) jól fejlesztjük az óvoda udvarán, ahol tér és mozgásfejlesztő eszközök állnak a rendelkezésükre. A szabad mozgás zavartalan gyakorlási lehetőséget ad az irányított mozgástevékenység alatt megismert mozgásformák többszöri ismétlésére. A mozgásos tevékenységeket, s azok eszközeit, azok megnevezéseit mindenkor a gyermekek életkorához, fejlettségi szintjéhez és a csoportok összetételéhez méretezzük, alkalmazzuk.

Az irányított mozgásos játékok során a **(2,5) 3-4 éves gyermekek** nagymozgásának fejlesztésére helyezzük a hangsúlyt. Megismerkedünk **futásgyakorlatok**kal**,** pl. futás különböző irányban, futás feladattal, különböző futásformákkal. Játszunk **ugrásgyakorlatok**at**,** pl. szökdeléseket, sorozatugrásokat, rövid nekifutásból fellépéseket majd leugrásokat.

Megismerkedünk **dobásgyakorlatok**kal, **labdagyakorlat**okkal, pl. hajítás helyből távolba, hajítás helyből célba, labda feldobás - elkapás, labda leütés - elkapás stb.

A mozgásos játékok adnak teret a **támaszgyakorlatok** gyakorlására, pl. csúszások, kúszások, mászások. A **talajtorna** eleme is megjelenik a játékokban, pl. gurulás a test hossztengelye körül. Játszunk **egyensúlyozó játék**ot. Többféle kéziszert használunk a különböző típusú mozgásos játékokhoz. A mozgásfejlesztő játékok késztetik a gyermekeket elvárható erőkifejtésre. Rendszerint bemutatjuk a helyes mintát, és igényeljük a mozdulatok pontos, esztétikus gyakorlását. A csoportteremben van mozgásra késztető eszköz, pl. bordásfal, Greiswald, szivacs-szőnyeg, Wesco.

A **4-5 éves** gyermekek természetes mozgásában még mindig a nagymozgások fejlesztésére tesszük a hangsúlyt. Az irányított mozgásos játékban megjelennek a **futásgyakorlatok,** pl. fussanak három, négy akadályon át, fel- és lelépéssel, átbújással, tárgyhordozással stb.

Szervezünk **ugrásgyakorlatok**at, pl. egy lábon, páros lábon, szökdelésekből, valamint felugrás két lábra, leugrás két lábra, játékos helyből- távolugró verseny stb.

A **dobásgyakorlatok** során próbálgatjuk a célbadobást egykezes felső dobással, babzsák távolba hajításával haránterpeszállásból. Gyakran játszhatnak labda-gyakorlatokat, hogy tudják a labdát feldobni és elkapni, különböző testhelyzetben gurítani.

Az irányított mozgásos játékok során gyakoroljuk a **támaszgyakorlatok**at, pl. csúszást, kúszást, mászást, talajon és szereken.

A **talajtorna** anyagaként megjelenik a gurulóátfordulás és a kézenállás előgyakorlata, „a csikórugdalózás". Kiemelt szerepet kap az egyensúlyérzék fejlesztése, a szem-kéz, szem-láb koordináció differenciálódása.

Játszunk **egyensúlyozó játékok**at 5 cm széles vonalon, vízszintes és rézsútos szereken. Tervezünk lábboltozat erősítő speciális járás- és gimnasztikai gyakorlatokat.

Az **5-6-7 éves gyermekek** mozgása összerendezett, harmonikus ritmusú. Sokféle mozgáselemet ismernek, amit szívesen ismételnek játékos formában. Hangsúlyt kap ennél a korosztálynál a finommotorika fejlesztése és a szabályjátékok gyakorlati alkalmazása. Használunk különböző kéziszereket, pl. szalagokat, rövidebb-hosszabb botokat, kisebb-nagyobb labdákat és kendőket.

A különböző típusú **futógyakorlatokat** sorverseny, váltóverseny, versenyfutás közben gyakoroljuk. Megismerjük a fokozódó futást, a gyorsfutást és a lassú futást.

Végzünk **ugrásgyakorlat**okat. Szökdelünk páros és egy lábon haladással. Végzünk sorozatugrásokat, különböző magasságú és különböző távolságban elhelyezett tárgyakon át. Néhány lépés nekifutással gyakoroljuk a magas- és távolugrásokat.

Játszunk **dobásgyakorlat**okat, egykezes, kétkezes, alsó- és felső dobással célba, 2 m magas kötél felett is. Vezetjük a labdát járás, futás közben, labdáznak párokban, kisebb csoportokban.

Végzünk **támaszgyakorlatok**at, pl. pók, rákjárással, talicskázással. Ismételjük az óvodában tanult talajtorna elemeket: guruló-átfordulást, a test hossztengelye körüli gurulást és a lépő láb magasra lendítésével a kézenállást. **Egyensúlyoznak** padon járással, fej-, kar- és lábmozgásokkal összekötve.

Szervezünk ovi-focit, ovi birkózó versenyeket elsősorban a fiúk részére. Szülőkkel együtt, a szülők bevonásával sportnapot rendezünk.

A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgásszükségletének differenciált kielégítése érdekében

A gyermekek szabad mozgását a délelőtti és a délutáni udvari játék és séta során biztosítjuk.

Az irányított mozgásos játékokat heti egy alkalommal szervezzük meg, különböző időkerettel.

A mindennapi testedzést: a kocogást, futást mindhárom korosztály végzi. A futás mennyiségét a gyermekek szabadon határozhatják meg.

Hetente kétszer **„Zenés, mozgásos percek”** megszervezését végezzük, ahol a gyermekek korcsoportonként különböző időkeretben zenére mozognak. Az utánzáson alapuló mozgás anyagát gimnasztikai elemekből építjük fel, pl. kartartások, testhelyzetek kar-, törzs-, térd- és lábmozgások, valamint különböző irányú járásgyakorlatokból. A szabadban szervezett énekes játékok is jól szolgálják a gyermekek mozgásszükségletének kielégítését.

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére

- A gyermekek szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban.
- Betartják a szabályokat a különböző versenyjátékokban
- Ismerik az irányokat, tudnak a térben tájékozódni.
- Tudnak ütemtartással járni, gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végezni.
- Szeretnek futni, képesek 50-100 métert kocogni.
- Tudnak helyben labdát vezetni.
- Célba dobnak egykezes felsődobással.
- Az ugrásokat talajéréskor fékezni tudják.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek fogyatékosságuk mértékében vegyenek részt a mozgásban, mozgásos fejlesztő foglalkozásokban.

6.6 *A külső világ tevékeny megismerése*

A tevékenység célja, a szűkebb és tágabb környezet felfedezése során a gyermekek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása a természeti – emberi – tárgyi világ értékei iránt. A környezet megismerése közben a gyermekek mennyiségi, alaki, nagyságbeli, tér- és síkbeli szemléletének alakítása. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.

A gyermekek elemi ismerete alakuljon ki önmagukról és szűkebb környezetükről.

A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jusson, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Ismerje meg a szülőföldünk, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, a családi és a tárgyi kultúra értékeit, tanulja meg ezek szeretetét, védelmét is.

A gyermek a környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jusson és azokat a tevékenységeiben alkalmazza. Ismerje fel a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakuljon ítélőképessége, fejlődjön tér-, sík- és mennyiségszemlélete.

Az óvodapedagógus feladatai

- A (2,5) 3-6-7 éves korú gyermekeknek kompetencia alapú projektpedagógia feltételeinek megteremtése.
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak megteremtése.
- A gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése a közvetlen tapasztalat- és ismeretszerzés során.
- Tegye lehetővé a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését.
- Biztosítson elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására.

- Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában, továbbá a fenntartható fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt a környezettudatos magatartásformálás alapozására, alakítására.

A (2,5) 3-6-7 éves korú gyermekeknek kompetencia alapú projektpedagógia feltételeinek megteremtése.

(2,5) 3-4 éves gyermekekkel

Az „Engedjétek, hogy szeressünk benneteket” projekt keretén belül – amelynek időtartama fél év – az óvoda elfogadtatása, megszerettetése után megismertetjük az óvoda szűkebb környezetét.

Megfigyeljük a nagyobbak projektekkel kapcsolatos tevékenységeit, meglátogatjuk kiállításaikat. Megfigyeljük az évszakok szépségeit, színeit, jelenségeit, időjárását, növényeit és állatait. Gyűjtünk terméseket, leveleket, kavicsokat, tollakat, az évszakokra jellemző képeket.

A második félévben már önálló projekteket tervezünk, amelyekben feldolgozzuk a környezeti témákat.

A 4-5-6-7 éves gyermekek

Újra befogadása az „Engedjétek, hogy szeressünk benneteket” projekten belül történik – időtartama 1 - 3 hét –, melynek során közösen alakítjuk ki új környezetünket, megismerkedünk az új csoporttársakkal, felnőttekkel és segítjük a kisebbek befogadását.

Folytatják az ismerkedést az óvoda szűkebb, majd tágabb környezetével. Megfigyeléseket végeznek, gyűjtőmunkájukat gazdagítják, összefüggéseket keresnek.

Tapasztalat és élményszerző sétáikat az óvoda utcáján túl, annak tágabb környezetében végzik. Megfigyelik a környezet mennyiségi, nagyságbeli, alaki, formai, sík és térbeli jellemzőit.

Az állandó projekteken kívül alkalmi projekttémákat tervezünk, amelyek a gyermekek érdeklődésének, életkori sajátosságainak, az aktualitásoknak megfelelően, lokálpatrióta szellemiséget, **helyi specifikumokat** tükrözve dolgozhatóak fel, ill. választhatók.

A témák feldolgozása során kiemelt szerepet kap a **környezettudatos magatartás** kialakítása, elmélyítése, a „Szeresd, ismerd, védd környezeted!” szemlélet megerősítése.

Az iskolába készülő gyermekek esetében a „Bátran megyünk iskolába” projekt legalább négy hetes.

A következő projekttémák minden korcsoportra alkalmazhatók:

Az ősz és ünnepei – projekttéma javaslatok:

- Művészeti jeles napunk: Ovigaléria program projektje
- Engedjétek, hogy szeressünk benneteket! Óvodások lettünk
- Mihály nap
- Ősz, a gazdag színeivel, formáival
- Szüret projekt: szőlő-pince-préselés-hordó (bármilyen szüret lehet, nem csak szőlő)
- Művészeti jeles napunk: Ovikoncert projektje

A tél és ünnepei – projekttéma javaslatok:

- Művészeti jeles napunk: Téli ovigaléria program projektje
- Családfa projekt
- Advent – Mikulás – Karácsony
- Művészeti jeles napunk: Karácsonyi ovikoncert projektje
- A tél és örömei
- Farsang

A tavasz és ünnepei – projekttéma javaslatok:

- Művészeti jeles napunk: Tavaszi ovigaléria program projektje
- Március 15.
- Bátran megyünk iskolába!
- Anyák napja, a virágba boruló természet szépségével
- Pünkösd
- Művészeti jeles napunk: Tavaszi ovikoncert program projektje

Egy-egy évszakot a művészeti jeles napok keretébe helyezünk el, hogy ezzel is nyomatékot, ünnepélyességet adjunk az évszakváltásnak, és erősítsük a művészeti lehetőségeket.
Minden évszakot ovigaléria-megnyitóval nyitunk, és koncerttel zárunk, melyeket projektként fogunk fel, mivel ezekre a jeles napjainkra a gyermekekkel közösen készülünk fel.

Az alternatív programban található művészeti jeles napok és néphagyományok jeles napjai mellett más témájú projektek is tervezhetők. Ezek közül néhány lehetőség:

- Hangszerek családja
- A mi házunk
- Városunk szép építményei
- Velünk élő kismesterségek
- Városunk műemlékei, alkotásai
- Ép testben, ép lélek: egészség betegség
- Mindenünk a tiszta víz
- A föld, ahol megtermelik betevő falatunkat
- Levegő, az életünk eleme
- Hangok a környezetünkben
- Virágok az utcánkban
- Építkezés
- Állatok az utcánkban
- Utazunk!
- Tisztaság, környezetünk védelme
- Anyagok: ismerjük-e, hogy milyen anyagok vesznek körül bennünket?
- Mesterségek: a mi orvosunk/eladónk/ápolónőnk/rendőrünk

A gyermekek képességfejlettsége alapján szervezzük azt a sajátos tanulást, amelynek középpontjában egy valóságos probléma áll.

A projekt módszerével, amely az együttműködő tanulási technikákon alapul, sokrétű ismeret megszervezését, elrendezését és feldolgozását tesszük lehetővé.

Reális és valóságos válaszokat kapunk egy-egy probléma felvetésére. A gyermekek identitás tudatának fejlődését, az együvé tartozását alapozzuk meg az együttes tevékenység során átélt élményekkel, a közös alkotásokkal és sikerekkel.

A projekt vezérlése folyamattervezést kíván, amelynek keretét az évszakok adják.

A projekt témakörén belül megfogalmazzuk a valós problémát, kitűzzük a célokat, kiemeljük a kapcsolódó nevelési feladatokat (három fő feladatunk: erkölcsi és szociális képességek alakítása, esztétikai érzelmek kibontakoztatása, intellektuális érzelmek biztosítása), a helyzetkomikum lehetőségeit.

- Megfogalmazzuk a gyermekek élmény és tapasztalatszerzésének lehetőségeit (pl. városunk szobrai).
- A témakörök legfontosabb eszközeinek megtervezése az óvodapedagógusok művészeti élmény-kiegészítései zene, irodalom, vizuális.
- Pontokba szedjük a gyűjtőmunka megszervezését.
- Többféleképpen tervezzük az élmények és tapasztalatok feldolgozását.
- Fejlesztőjátékokat tervezünk a projekt témakörében.
- Összegezünk, értékelünk.
- Tájékoztatjuk a szülőket az élményekről, tapasztalatokról (visszatekintő).
- Kiállítást szervezünk.
- Megtervezzük a projekt eredményes levezetéséhez szükséges eszközöket.
- Értékeljük a projektet.

A tevékenység differenciált szervezeti formáinak megteremtése

A gyermekek fejlesztése mindhárom korosztály esetében mikro csoportban vagy kiscsoportban történik, a közvetlen tapasztalat- és élményszerző séták alkalmával.

Évszakonként minimum 3 természeti emberi-tárgyi téma megfigyelését feldolgozását tervezzük, melynek alapfeltétele az óvodapedagógus párok együttműködése.

Évszakonként egy alkalommal a természetben szervezünk óvodai programot.
Ezek időtartama és távolsága függ a gyermekek korcsoportjától.

Készítünk videofelvételt, vagy fotót, a közvetlen tapasztalatokat közvetítő, felfedeztető tevékenységekről, hogy a gyermekek a felvételek többszöri megtekintése segítségével újra meg újra átélhessék az élményeiket.

A gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése a közvetlen tapasztalat- és ismeretszerzés során

A mikro-csoportos vagy kiscsoportos tapasztalatszerzés lehetőséget ad a gyermek – óvónő- pedagógiai asszisztens - dajka néni személyes beszélgetéseire. Az óvónő minden gyermekre oda tud figyelni, minden kérdésére tud válaszolni. Ez a szervezeti forma

kiválóan segíti a gyermekek szókincsének, nyelvi kifejezőkészségének fejlesztését. A valós élethelyzetek természetes módon teszik lehetővé, hogy a gyermekek alkalmazzák a helyes köszönést, bemutatkozást, megszólítást, véleménynyilvánítást, a szándékok kifejezését, mint a kérés, tudakozódás, üzenetközvetítés.

A gyermekek között erősödik a tapasztalatok közzététele, a látottak folyamatos elbeszélése. Lehetővé tesszük, hogy a gyermekek értelmesen, összefüggően kifejezhessék gondolataikat, érzelmeiket, kívánságaikat, észrevételeiket.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- Tudják lakcímüket, szüleik pontos nevét, foglalkozását, óvodájuk nevét.
- Tudják saját születési helyüket és idejüket.
- Különbséget tudnak tenni az évszakok között, gyönyörködni tudnak szépségében. Felismerik a napszakokat.
- A gyermekek ismerik a környezetükben lévő intézményeket, szolgáltatókat, üzleteket, esztétikai alkotásokat.
- Ismerik a háziállatokat, vadállatokat, madarakat, bogarakat. Ismerik környezetük növényeit, s azok gondozását.
- Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában. Ismerik a közlekedési eszközöket.
- A tárgyakat meg tudják számlálni legalább 10-ig, össze tudják hasonlítani mennyiség, nagyság, forma, szín szerint.
- Megkülönböztetik a jobbra - balra irányokat, értik a helyeket kifejező névutókat (pl. alá, fölé, közé stb.).
- Kialakult a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető beszédük.
- Ismerik az alapvető viselkedés szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.
- Élvezik, és többször megtekintik a tapasztalatszerző sétákon, kirándulásokon, rendezvényeken készült videofelvételeket, fotókat.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek valósághűen ismerjék környezetüket, a sokoldalú érzékeltetés által és biztonságosan tájékozódjanak benne.

6.7 Munka jellegű tevékenységek

A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató, azzal egybeeső munka és munka jellegű játékos tevékenység.

A tevékenység célja: a gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok kialakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatát, kötelesség-teljesítését. A saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

Cél továbbá a gyermekek együttműködésének szervező képességének fejlesztése.

Az óvodapedagógus feladata

- A különböző típusú munka jellegű tevékenységek tervezése, s azok feltételének biztosítása, kommunikációs készség fejlesztése.
- A munkaeszközök használatának megtanítása, konkrét, reális, a gyermek egyéni képességeihez igazodó, fejlesztő értékelés nyújtása.

A különböző típusú munka jellegű tevékenységek tervezése, s azok feltételének biztosítása (2,5) 3-6-7

Az óvodások munka jellegű tevékenysége a játékból bontakozik ki, elsősorban önmagukért, majd a közösségért végzik. Kezdetben segítségünkkel, később teljesen önállóan, öntevékenyen. Mindegyik munkafajtánál mintát adunk az eszközök, fogások, s azok sorrendiségének megismeréséhez. Úgy segítünk a gyermekeknek, hogy minél többször át tudják élni a munka örömét, a célért vállalt erőfeszítés szépségét, nehézségét. Értékelésünk buzdító, megerősítő, hogy a gyermekekben pozitív viszony alakuljon ki a rendszeres munkavégzéshez.

A **(2,5) 3-4 éves gyermekek** az óvónőt figyelve részt vesznek a növények, állatok gondozásában, etetésében. A kerti munkában követik a termések, falevelek elszállítását, a nagycsoportosok veteményezését, a növények locsolását, és közreműködnek az érett gyümölcsök összeszedésében stb.

A **4-5 éves gyermekek** közösségi kapcsolatát jól fejleszti a csoportért végzett munka, amit akkor vezetünk be, ha a gyermekek készségszinten ismerik a munkafolyamat menetét,

fogásait. (Az önkiszolgáló tevékenység ezt jól előkészíti.). Piktogramokkal segítjük a szokások elsajátítását és gyakorlását.

Megtervezzük az egyéni megbízások lehetőségeit (pl. információk közvetítése, kisebbek segítése az öltözködésben, ajándékkészítés a kicsiknek, az óvoda dolgozóinak, a jeles napok, rendezvények előkészítése stb.).

Lehetőséget adunk növény- és állatgondozásra. A gyermekek közreműködnek az élősarok gondozásában, a szobanövények átültetésében, a virágoskert ápolásában, az óvodaudvar tisztántartásában, pl. az avar összegyűjtésében, öntözésben, a kerti munkában.

A gyermekeknek lehetősége van az akváriumot és a madáretetőt gondozni.

Az **5-6-7 éves óvodások** önállóan végzik a napi munkákat. Közösen eldöntik a munka megosztását. Ízlésesen, esztétikusan tálalják fel az ételeket. Étkezés után a szokásrendnek megfelelően, mindent a helyére tesznek.

Önállóan végzünk környezetszépítő munkát, játéktisztítást, mosást, szárítást, egyszerű javításokat, polcok lemosását, sütés nélküli édességek, vitaminsaláták készítését.

Úgy irányítjuk a növény- és állatgondozást, hogy a gyermekek minél több műveletet tudjanak önállóan végezni. A kerti szerszámokat önállóan használják, gondozzák. Minden évszakban segítenek a járdák, utak tisztításában. A növények gondozását a magvetéstől a termések összegyűjtéséig együtt tervezzük és végezzük.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek szeretnek közösen dolgozni.
- Az eszközöket rendeltetésszerűen használják.
- Örülnek, ha a kötelességüket teljesítik.
- Önállóan, igényesen végzik a napi munkafolyamatokat.
- Szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások elvégzésére.
- Szívesen közreműködnek a növények és állatok gondozásában.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek fogyatékosságuk mértékében végezzenek munkát közösségükben, kapcsolódjanak be környezetük rendjének helyreállításában.

7 TEHETSÉGGONDOZÁS AZ ÓVODÁBAN

7.1 Szemléletváltás a közoktatásban

A tehetséggondozás több évtizedes múltra tekint vissza hazánkban, így óvodánkban is.

Nevelési programunk eddig is lehetővé tette a tehetséges gyermekek kibontakoztatását, de nem rendelkeztünk célzottan kidolgozott programmal.

Az Országgyűlés 2008. december 4-én a 126/2008-as számú határozatával elfogadta a Nemzeti Tehetség Programot, s ez indította el a közoktatásban azt a szemléletváltást, amely a tehetségek folyamatos segítését célozza.

Már óvodás korban is fontosnak tartjuk a tehetségígéretek megtalálását, folyamatos fejlesztését, és nevelőtestületünk is azonosulni tud a Nemzeti Tehetség Program alapelveivel. Ezért döntöttünk a tehetséggondozó program bevezetése mellett.

Nevelőtestületünk látja ebben a folyamatos megújulás lehetőségét, valljuk, hogy „tehetséges felnőtt nevelhet tehetséges gyermeket”.

7.2 A tehetséggondozói tevékenységünk alapelvei

- Tehetséggondozó rendszerünk kiépítése biztosítja a hosszú távú működést.
- Pedagógiai programunk értékeire és helyi hagyományainkra építve látjuk el tehetséggondozói feladatainkat
- Olyan tehetségműhelyeket hozunk létre, melyekben szokatlan helyzeteket teremtve új kihívásokra, problémamegoldásra késztetjük gyermekeinket, mindig újabb csodával várjuk őket. Kerüljük az uniformizálást, a kreativitásra helyezzük a hangsúlyt.
- Elfogadjuk azt, hogy minden gyermek tehetséges lehet valamiben.
- A gyermekek megfigyelése és fejlesztése az óvodába lépéstől folyamatosan történik, utókövetéssel az iskolás korra is kiterjed.
- A gyermekek érdeklődését figyelembe véve biztosítjuk a műhelyek közti átjárhatóságot.
- A gyermekek műhelybe kerülése a beválogatás szempontjai alapján történik.
- A speciális tehetség területek fejlesztése mellett a személyiség komplex fejlesztésére törekszünk.

- A gyermekek különböző képességeihez igazodva differenciálással, egyéni feladatokkal fokozzuk a hatékonyságot.
- Évente elvégezzük a műhelyek hatékonyság vizsgálatát.
- Elkötelezettek vagyunk a tehetséggondozás magas színvonalú megvalósítása mellett
- A tehetséggondozás folyamatában mélyítjük kapcsolatunkat a családokkal.

7.3 Céljaink a tehetséggondozó program bevezetésével

Célunk:

- a tehetségcsírák felfedezése, tehetségsegítés a kora-gyermekkorban;
- a gyermekek képességeinek megfelelő, különböző értékeket figyelembe vevő tehetségműhelyek létrehozása, működtetése;
- egy tehetségtámogató környezet kialakítása, mely kiterjed óvodánk dolgozóira, a családokra és a tárgyi feltételekre egyaránt;
- a tehetséggondozó tevékenységünk társadalmi elismertetése;
- a tehetségbarát szemlélet kialakítása;
- a módszertani tehetséggondozó kultúránk erősítése, gondozása.

7.4 A tehetséggondozás tartalma az óvodában

Óvodánkban a tehetséggondozó műhelyek beindítását a helyi sajátosságainkból kiindulva tervezzük.

Óvodapedagógusaink adottságait, előképzettségét, szakképzettségét és érdeklődését figyelembe véve a következő tehetségterületeken belül vállaljuk fel a gondozói tevékenységet:

∗ Logikai – matematikai **∗Logikai – környezeti**

∗Zenei **∗Nyelvi**

∗Testi – kinesztetikus **∗Térbeli – vizuális**

Az inter- és intraperszonális területek fejlesztése minden tehetségműhelyben szerepet kap.

Évente 2 - 4 tehetséggondozó műhelyt működtetünk. Az 5-6-7 éves gyermekeket a két éves megfigyelés összegzésével a csoport óvodapedagógusai ajánlják a tehetséggondozók figyelmébe, akik a beválogatás után kezdik meg a tehetséggondozói tevékenységüket.

A gyermekek műhelybe kerülésénél figyelembe vesszük:

- A programunkban alkalmazott egyéni fejlettségre jellemző diagnosztikus anyagot;
- A gyermek óvodapedagógusának ajánlását;

A családok szerepe a tehetséggondozó munkában:

- Kölcsönös konzultáció a gyermekről (anamnézis, gyermektükör).
- Gyűjtő, előkészítő munkálatok.
- Lehetőség szerint látogatja a műhelymunkát.

A tehetséggondozás bevezetésében a következő értékeket látjuk:

- a megszokottól eltérő, kreatív, gazdag tevékenység keretében választási és kidolgozási lehetőséget ad.
- a nevelőtestület elfogadja, támogatja a tehetséggondozó munkát.
- szeretnénk elérni, hogy megkapjuk a szülők maximális (teljes körű) támogatását
- elvárt eredményként vesszük kapcsolatrendszerünk hosszú távú működtetését
- szeretnénk elérni, hogy fenntartónk támogatója legyen tehetséggondozói tevékenységünknek

8 A PROGRAM KAPCSOLATRENDSZERE

8.1 Az óvoda és a család

Az óvoda a családdal együtt, azt kiegészítve segíti a gyermekek fejlődését. A család és az óvoda között kölcsönös kapcsolat van. A szülő tud legtöbbet a gyermekéről, ő ismeri legjobban gyermeke igényeit, szükségleteit, viszont az óvónőnek van olyan szaktudása és olyan korosztályi tapasztalata, amely alapján hatékony segítséget tud nyújtani a gyermekek fejlesztéséhez. Korrekt, partneri együttműködésük elengedhetetlen a gyermekek harmonikus fejlesztése érdekében.

Körültekintően szervezzük meg és szabályozzuk a szülőkkel együtt kialakított együttműködés formáit, mely a folyamatos információk áramoltatását, a szemléletformálást, az óvoda tartalmi munkájának szakszerű megismertetését, a gyermekek egyéni fejlődésének jellemzőit és a fejlődés eredményeit hivatott közvetíteni. A szülők, nagyszülők segítik az óvoda érzelmi, szociális, esztétikai nevelését, hogy a választott értékeinket minél magasabb szinten tudjuk teljesíteni.

A kapcsolattartás formái:

- a családlátogatás (még az óvodába kerülés előtt),
- anyás befogadás, (kiválóan alkalmas arra, hogy a szülő megismerje az óvodai életet, szokásokat, s mintát kapjon a gyermeke neveléséhez),
- a napi kapcsolattartás, (elengedhetetlenül szükséges, hogy a szülő teljes mértékben tájékozott legyen a gyermekével történt napi lényeges eseményekről),
- a szülői értekezletek, fogadó órák,
- a gyermek fejlődésének figyelemmel kísérése, dokumentálása fejlesztési tervek készítése, dokumentálása. (A kötelező oviKréta felület mellett kiegészítésként használható az OVPED digitális dokumentáció vagy papír alapú fejlődési napló is.)
- nyitott napok és az azt követő beszélgetések a gyermekek fejlődéséről,
- a szülőkkel együtt szervezett rendezvények, ünnepek, kiállítások, hangversenyek, kirándulások mind azt szolgálják, hogy a közös nevelési eredményeket, hiányosságokat érzékeljük,

- igény és elégedettségi vizsgálatok. Az óvodánk évenként felméri a szülők igényeit, elégedettségét, elégedetlenségét. Az eredményeket nyilvánosságra hozzuk. Az elégedetlenségek közül a programunkhoz kapcsolódókhoz keressük a megoldás lehetőségét, melyre intézkedési tervet készítünk. A szülői panaszok kezelését leszabályoztuk. Az óvodában megszervezzük a szülői munkaközösséget, melynek feladata a szülők érdekképviselete.

8.2 Az óvoda és a bölcsőde

Az óvoda közvetett partnerei közé tartozik a bölcsőde. Kölcsönösen megismerjük és segítjük egymás nevelőmunkáját. A gyermekeket óvodába lépés előtt ezek az intézmények is nevelhetik, ezért az átmenet zökkenő mentessé tétele érdekében olyan tartalmi kapcsolatot alakítunk ki, melynek során egymás nevelőmunkáját megismerjük, segítjük.

A kapcsolattartás formái:

- látogatások,
- tapasztalatcserék,
- továbbképzések.

8.3 Az óvoda és az iskola

Tartalmas kapcsolatot alakítunk ki az iskolával, a gyermekek zavartalan iskolakezdését ez által is elősegítjük. A kölcsönös érdeklődés hozzájárul egymás pedagógiai céljainak, elképzeléseinek megismeréséhez, megértéséhez.

A kapcsolattartás formái:

- látogatások,
- tapasztalatcserék,
- tájékoztatások a gyermekek egyéni fejlődési üteméről, várható alkalmazkodási nehézségekről,
- értekezletek,
- munkaközösségi foglalkozások,
- továbbképzések,
- egymás rendezvényein, ünnepein való részvétel,
- közreműködés és a közvetlen partneri kapcsolatok megbeszélése, tervezése, értékelése.

8.4 Az óvoda és a közművelődési intézmények

Kapcsolatunk van a közművelődési intézményekkel: könyvtárral, múzeummal, művelődési házzal. Az intézmények kínálatából úgy válogatunk, hogy az elősegítse a pedagógiai programban megfogalmazott feladatok sokoldalú, színes megoldását, s zárja ki azokat a kezdeményezéseket, amelyek az óvoda pedagógiai elveivel, értékközvetítésével, tartalmával nem egyeztethetők össze.

A kapcsolattartás formái:

- látogatás,
- tájékoztatás,
- rendezvényeken való részvétel.

8.5 Az óvoda egyéb kapcsolatai

Kapcsolatunk van:

- a fenntartóval,
- a szakmai egyesületekkel, műhelyekkel,
- a pedagógiai szakmai szolgáltató intézményekkel, nevelési tanácsadóval,
- az egészségügyi szakszolgálattal (védőnő, orvos),
- a gyermek- és ifjúságvédelmi intézményekkel
- óvodákkal, testvéróvodával

Kapcsolattartó személyt rendelünk minden partnerünkhöz, aki összekötő szakemberként ápolja a gyermekek nevelése érdekében szükséges együttműködést. Partnereinket ismétlődő rendszerességgel kérdezzük meg az elégedettségéről, elégedetlenségéről, igényeiről. Az összegyűjtött információkat közösen megbeszéljük, s ha szükséges, intézkedési terveket készítünk az együttműködés javítása érdekében.

9 GYERMEK- ÉS IFJÚSÁGVÉDELEMMEL ÖSSZEFÜGGŐ TEVÉKENYSÉGEK

Az óvodapedagógus joga és kötelessége, hogy közreműködjön a gyermek és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.

Az óvodai gyermekvédelem célja:

- A gyermekek számára biztosítani az optimális feltételeket, amelyek a képességeinek, tehetségének kibontakoztatásához szükséges.
- Segíteni a gyermeket és gondviselőjét, hogy leküzdje azokat az akadályokat melyek hátrányos helyzetbe hozták.

Az óvoda feladata a gyermek védelmében:

- Az óvodába a gyermek a 2,5 - 3 életévének betöltése után vehető fel. Kötelező a felvétele a hátrányos helyzetű gyermeknek, továbbá annak, aki a gyermek védelméről és gyámügyi igazgatásáról szóló törvény 41. § alapján jogosult a gyermek napközbeni ellátásának igénybevételére, akinek a felvételét a gyámhatóság kezdeményezte.
- Az óvodában olyan nevelői attitűd kialakítása
  - amely nem tesz különbséget a gyermek hovatartozásában,
  - amely tiszteletben tartja és erősíti a családi nevelést, a gyermeknevelés iránti felelősséget.
- A családot érintő kérdésekben az óvoda valamennyi dolgozójának titoktartási kötelezettsége van. Már a beiratkozás alkalmával információt gyűjtünk a gyermek családi életének körülményeiről.

Az óvodába lépés előtti családlátogatás alkalmával feltárjuk a gyermekvédelmi problémákat, ezek megoldására a gyermekvédelmi felelős és a gyermek óvónői feladattervet dolgoznak ki.

Minden gyermekvédelmi probléma kiküszöbölésében az egyéni megoldásra, a személyes kapcsolat felvételre, a szülővel való együttműködésre törekszünk.

Általánosságban keressük azokat a lehetőségeket, amik az eltérő szociokulturáltságú gyermekek helyzetének javítását eredményezhetik és az óvodai keretek között megoldhatók.

Kapcsolatot tartunk a helyi gyámhatósággal, az önkormányzat szociális ügyekkel és gyermekjóléttel foglalkozó munkatársaival. Szükség esetén megszervezzük a gyermek kompenzáló felzárkóztatását, melyhez szakemberek segítségét is igénybe vesszük (Nevelési Tanácsadó, Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői Bizottság, Logopédiai Szolgálat).

Az óvodán belül tagóvodánként **gyermekvédelmi felelős** koordinálja a feladatokat, munkáját éves feladattervben rögzítve.

Fő feladata a csoportban dolgozó óvónők és a gyermekvédelemmel foglalkozó szakemberek munkájának összehangolása az óvodai gyermekvédelmi problémák megoldásában.

- Felmérést készít a gyermekek szociokulturális helyzetéről.
- Nyilvántartást vezet a veszélyeztetett helyzetű gyermekekről.

A veszélyeztetett nyilvántartásba vétel szempontjai:

- Erkölcstelen családi környezet, italozó szülők, bűnöző családtag.
- Egészségügyi okok, súlyos érzékszervi károsodás, tartós betegség.
- Anyagi nehézségekhez kapcsolódó elhanyagoló nevelés, testi-lelki bántalmazás.

A gyermekvédelmi felelős az igazgatót folyamatosan tájékoztatja a gyermek érdekében tett intézkedésiről, valamint a nevelési év végén munkájáról beszámoló jelentést készít.

Feladataink megvalósítását segítik a továbbképzések, a gyermekjóléti szolgálat szervezésében az esettanulmányok, az ott dolgozó munkatársak folyamatos tájékoztatása az intézmény munkájáról, a megjelenő jogszabályok ismertetése a hatékonyabb gyermekvédelmi munka érdekében.

10 INTEGRÁLT NEVELÉS AZ ÓVODÁBAN

Óvodában az alapító okirat szerint lehetőség van a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelésére.

„Az intézmény elláthatja a többi gyermekekkel együtt nevelhető azt a különleges bánásmódot igénylő gyermeket, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján érzékszervi fogyatékos (nagyothalló – 80 dB fokú hallásveszteségig; látássérült – gyengén-látó), beszédfogyatékos, autizmus spektrum zavarral, vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral küzd."

A nevelési intézményt a szülő választja ki a tanulási képességet vizsgáló szakértői bizottság véleménye alapján.

Az érintett gyermekek a különleges gondozást életkoruktól és állapotuktól függően az óvodai nevelés keretében is megkaphatják, ehhez a pedagógiai programunk keretén belül a lehetőségek biztosítottak.

Pedagógiai programunk szerint a gyermekek tevékenységeik során szerzett benyomások, tapasztalatok, élmények alapján tanulnak s általuk fejlődnek. A gyermekek értelmi képessége, érzékelése észlelése, emlékezete, figyelme, képszerű szemléletes gondolkodása a játékon keresztül fejlődik, melyhez társul az óvónő által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés.

Ez a keret lehetővé teszi, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekek közül a gyermekközösségben eredményesen fejleszthetőket integráltan nevelhessük a sajátos nevelési igénytől és a gyermekcsoport létszámától függően.

Pedagógiai programunk a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésében az alábbi szempontokat helyezi előtérbe:

- A gyermek harmonikus személyiség fejlődését, a különbözőséget elfogadó nevelői légkör megteremtése.
- Annyi segítséget kapjon a gyermek az óvodai nevelés során, amennyire szüksége van, ezáltal is elősegítve, hogy mielőbb képes legyen az önálló életvitelre.
- az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez,
- fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg,
- a sajátos nevelési igényű gyermekeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl,
- az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs célú foglalkozások programjai váljanak az óvodák nevelési programjainak tartalmi elemeivé.
- A gyermek számára biztosítani kell a szakszolgálatok igénybevételének lehetőségét sajátos nevelési igényüknek megfelelően (orvos, pszichológus, gyógypedagógus, utazó gyógypedagógus – érzékszervi problémák esetén –, gyógytestnevelő) a kiemelt normatíva terhére.

Az óvodákban a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni fejlesztéséhez, a gyermek fogyatékosságának típusához igazodó, szakképesítéssel rendelkező gyógypedagógust, utazó gyógypedagógust alkalmazunk.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

A sajátos nevelési igényeknek megfelelő egyéni foglalkozás eredményeként a speciális iskolai életre alkalmassá válik a gyermek.

10.1 ÓVODAI FEJLESZTŐ PROGRAM

Sajátos nevelési igényű gyermekek részére

10.1.1 Látássérült- gyengén látó gyermek

A látássérült gyermekek a nevelési-oktatás szempontjából lehetnek: vakok alig látók és gyengén látók.

Óvodáink az alapító okirat szerint integráltan a gyengén látó gyermek óvodai nevelését látják el.

A látási kontroll hiányosságainak korrigálás minden látássérült gyermek esetében segíteni kell:

- részvételt a közös játékban
- a közösséghez való alkalmazkodást
- a viselkedő formák megtanulását és gyakorlását
- a közösség előtti szereplést

Kiemelt hangsúlyt kap:

- az önkiszolgálás megtanítása
- a tárgyak és helyük megismertetése
- a rendszeretet
- a higiéné, különösen a szem és a kéz tisztán tartása

Figyelembe kell venni az óvodai nevelés során a látássérült gyermek fizikai terhelhetőségét.

A gyengén látó gyermek (vízis: 10%-os látásteljesítéstől 30%-ig).

Főleg látásuk útján tájékozódnak a világban – sokkal közelebbről és kisebb térben tudják használni azt, mint az ép látásúak. Nevelésük speciális optikai eszközök segítségével a vizuális megismerés útján történik. Kiemelt szerep jut a hallási és tapintási analizátor kompenzatív működésének.

Kiemelten fontos: a testtartási hibák megelőzése, a helyes testtartás megtanítása.

A gyengén látó gyermek fejlesztésének kiemelt területei:

- gondolkodás és beszédfejlődését befolyásolja a látás élmények hiánya; ezért fontos a környezet vizuális megismertetése
- látásnevelés: a látás használatának megtanítása a távoli és a közeli környezetben
- nagy mozgások fejlesztése: mozgáskoordináció, mozgásbiztonság
- térbeli tájékozódás a látás felhasználásával
- a finommozgás fejlesztése: a kézügyesség fejlesztése
- a látás-mozgás koordináció fejlesztése: finommozgások és nagymozgások esetében egyaránt

10.1.2 Nagyothalló 80 db hallásveszteségig

Óvodai fejlesztése:

- Nyelvi kommunikáció megindítása
- Kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése
- Beszédértés és szókincsfejlesztés
- Szintaktikai elemek nyelvhasználatba építése
- Beszédérthetőség folyamatos javítása
- Hallási figyelem fejlesztése
- Egyszerű utasítások megértése
- Rajzolás, színezés, válogatás, építés
- Mozgásfejlesztés, mozgásügyesítés
- Mondókázás

Az eredményes fejlesztés feltételei:

- A gyermeket körülvevő környezet minden elemében a nyelvi kommunikációs helyzetekhez kötött alkalmazása
- A beszédértés és a konkrét megnyilvánulást segítő egyéb eszközrendszerek használata
- A családi szociális háttér bekapcsolása a kommunikáció fejlesztés rendszerébe
- A speciális fejlesztést – szurdopedagógia szakos gyógypedagógiai tanár ill. hallássérültek pedagógiája szakos gyógypedagógiai tanár /terapeuta/ végezheti

A hallássérült gyermek integrált nevelésének várható eredményei:

- A környezet pozitív beszédmintájának hatására fejlődik a gyermek
- A gyermek gondolatait nyelvi formába öntve fogalmazza meg, tökéletesítve a nyelvhasználatot
- A „normális" magatartás mintát követi a gyermek
- Önfegyelemre és nagyobb önállóságra tesz szert
- Munkatempója gyorsul
- Kialakul a reális énképe, önértékelése
- Meggyőződik erős és gyenge oldaláról
- Egyéni képességeinek megfelelően törekszik a gyermek magasabb követelményeknek megfelelni, hogy a társadalmi beilleszkedési nehézségek minimálisra csökkenjenek.

10.1.3 Beszédfogyatékos gyermek

A beszédfogyatékos gyermek anyanyelvi fejlettsége alacsony szintű, beszédszervei gyengék, a beszédhangok ejtése nem tiszta szegényes a szókincse.

Fejlesztése: az anyanyelvi nevelést középpontba állító speciális terápiákat alkalmazó intenzív, komplex

- az életkori sajátosságokat, a játékosság elvét szem előtt tartó – nevelési környezetben valósulhat meg.

Az óvodai nevelés során fejlesztendő:

- anyanyelvi nevelés
- mozgás
- vizuomotoros koordinációs készség
- speciális terápiák alkalmazása
- (diszlexia-prevenció, grafomotoros fejlesztés stb)

Sikerkritériumok:

- a gyermek beilleszkedése az óvodai közösségbe
- fejlődése és együtt haladás lehetősége a többi gyermekkel
- a logopédus, a szülők és az óvodapedagógusok együttműködése, kapcsolattartása

10.1.4 Autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek

Az autizmussal élő gyermekre legjellemzőbb a kölcsönösséget igénylő szociális készségek, illetve a rugalmas gondolkodás és kreativitás területén tapasztalható kognitív deficit, a beszéd szintjéhez képest károsodott kommunikáció, az egyenetlen intelligencia, illetve képességprofil és a következményes sztereotíp viselkedés, érdeklődés, aktivitás. A deficitek okozta elsődleges és másodlagos viselkedési tünetek az igen súlyosból a jól kompenzált állapotban csaknem tünetmentessé változhatnak, és az élet különböző szakaszaiban különböző formában jelentkezhetnek. Új helyzetben, váratlan események hatására felerősödhetnek a típusos tünetek. A tünetek változatossága mellett az autizmus súlyossága széles skálán szóródik. Az autizmus spektrum zavarok gyakran társulnak egyéb problémákkal, melyek a következőképpen csoportosíthatóak:

- értelmi fogyatékosság, mint a leggyakrabban társuló fejlődési zavar,
- beszéd-, érzékszervi-, mozgás- vagy "más" fogyatékosság,
- viselkedésproblémák, pl. agresszió, autoagresszió,
- étkezési és alvási zavarok előfordulása is gyakori.

A fejlesztés, illetve a hagyományos tanítási módszerek és tervezés módosítása szempontjából kiemelkedő jelentőségű speciális tulajdonságok:

- a másik személy szándékának, érzéseinek, érzelmeinek, gondolatainak, szempontjának megnem értése, az önmagára vonatkoztatás hiánya, legsúlyosabb esetben képtelenség arra, hogy az embereket, mint számára a valóság egyéb elemeinél fontosabbakat, a tárgyaktól megkülönböztesse,
- belátás hiánya vagy korlátozott volta egyrészt a saját tudásával kapcsolatban, másrészt a tudás, illetve ismeret megszerzésének forrásával, módjával kapcsolatban,
- a szociális megerősítés jutalomértékének, illetve a belső motiváltságnak gyakran teljes hiánya, - a gyermekeknek nagyon kevés dolog, vagy szokatlan dolog okoz örömöt,
- a beszéd korlátozott megértése, még látszólag jó beszédprodukció mellett is ezt a nehézséget fokozzák a beszéd emocionális, szociális sajátosságai,
- az egyenetlen képességprofil (pl. ismeretek és önellátás, mechanikus és személyes memória közötti szakadékszerű különbségek).

Típusos erősségek, amelyekre az autizmussal élő gyermekeknél építeni lehet:

- a megfelelő szintű vizuális információ általában informatív,
- tanult rutinokhoz, szabályokhoz való alkalmazkodás,
- jó mechanikus memória,
- megfelelő környezetben, érdeklődésének megfelelő témánál kiemelkedő koncentráció, kitartás,
- egyes, nem szociális tartalmú területeken relatíve jó képesség (pl. memoriter, zene).

Típusos nehézségek és kognitív problémák, amelyekkel számolni kell a fejlesztés során:

- szenzoros ingerfeldolgozás zavarai,
- figyelemzavar,
- utánzási képesség deficitje,
- percepciós, vizuomotoros koordinációs problémák,
- analízis, szintézis műveleteinek problémája,
- lényegkiemelés, problémamegoldó gondolkodás deficitje,
- általánosítás, a tanultak új helyzetben való alkalmazásának problémája,
- emlékezetfelidézési problémák (szociális tartalmaknál és személyes élményeknél,
- nehézség már ismert tudásanyagban szociális elem bevezetésekor vagy új körülmények
- közötti alkalmazáskor,
- a feladat céljának nem értése, reális jövőre irányultság hiánya,
- szimbolikus gondolkodás fogyatékossága,
- énkép, éntudat fejlődésének deficitje,
- a valóság téves értelmezése, felfogása,
- realitás és fantázia összetévesztése,
- szóbeli utasítások félreértése, különösen a többértelmű, elvont kifejezések, többtagú utasítások esetén,
- képességek, ismeretek kreatív (nem idioszinkretikus) alkalmazásának hiánya,
- gyermekközösségben áldozattá, bűnbakká válás, más esetben szociálisan inadekvát
- viszonulás a kortársakhoz,
- strukturálatlan időben passzivitás, reaktív viselkedésproblémák,
- félelmek, fóbiák (gyakran - más által megszokott - hétköznapi tárgyaktól, hangoktól).

A fenti problémák következménye, hogy a szociális-kommunikációs kontextusban zajló ismeretelsajátítás akadályozott, ezért az autizmussal élő gyermekek számára a világról való megértés keretéül elsősorban nem a személyek közötti kapcsolatok szolgálnak.

Az óvodai nevelés céljai

Az autizmussal élő gyermekek fejlesztésében nevelési céljaink és alapelveink:

- elősegítjük a gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődését,
- a gyermeki személyiség minél teljesebb kibontakoztatását,
- fontos nevelési célunk a gyermekek egészséges életmódra szoktatása,
- figyelembe véve az életkori és egyéni sajátosságokat, az eltérő fejlődési ütemet.

Az autizmussal élő gyermekek óvodai nevelésének célja az elemi adaptív viselkedések kialakítása:

- szociális, kommunikációs készségek célzott fejlesztése,
- az autizmusból és a társuló fogyatékosságokból eredő fejlődési elmaradások lehetséges célirányos kompenzálása,
- a sztereotíp, szociálisan nem megfelelő viselkedések kialakulásának megelőzése, illetve korrekciója,
- a fogyatékosság specifikus környezet, eszközök, módszerek és szokásrendszer kialakítása és használatának elsajátíttatása.

A fenti speciális óvodai célok eléréséhez a következő feladatok kapcsolódnak a fő fejlesztési területeken:

Kommunikáció és szociális viselkedés

- beszéd előtti (preverbális) csecsemőkori kommunikáció elemeinek tanítása,
- szociális kapcsolatteremtés elemeinek tanítása,
- beszéd vagy ennek hiányában alternatív, vizuális eszközzel történő kommunikáció használatának tanítása,
- tanítási helyzetben szükséges elemi szociális viselkedés kialakítása,
- augmentatív kommunikációs eszközök használatának tanítása mindennapi élethelyzetekben, a protetikus környezet részeként.

Fejlődési funkció elmaradások, korai elemi készségek

- alapvető önkiszolgálási készségek kialakítása: étkezés, szobatisztaság, öltözés, tisztálkodás.

Korai kognitív funkciók

- elemi logikai műveletek, fogalmak, összefüggések tanítása
- szociális kognitív készségek fejlesztése,
- egyszerű aktivitásformák kialakítása strukturált keretek között,
- általánosítás képességének fejlesztése,
- az elsajátított képességek önálló használatának tanítása,
- az elsajátított képességek más összefüggésben való használata,
- képességek alkalmazása más, elsősorban otthoni környezetben.

Viselkedésproblémák kezelése, megelőzése, alternatív viselkedések kialakítása

- kétszemélyes tanítási helyzetben való részvétel viselkedési elemeinek kialakítása,
- csoportba való beillesztés kialakítása,
- óvodán kívüli környezethez való adaptív viselkedés kialakítása.

A gyermekekkel kapcsolatos gondozási feladatok ellátása

A fenti célok és feladatok megvalósítása érdekében az óvodai nevelés, illetve ideális esetben a szülőkkel való szoros együttműködés eredményeképpen a gyermek egész ébren töltött idejét, ezen belül különösen a természetes élethelyzeteket ki kell használni a fejlesztésre.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére nem határozhatóak meg, mindenkor az autizmus súlyossága, a gyermek mentális képességei és fejlődési üteme közösen alakítják a képet. A gyermek 6. életévéig részesülhet speciális óvodai ellátásban, ezt követően az illetékes tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottság vizsgálat alapján hoz határozatot: kijelölheti a gyermek számára a megfelelő oktatási - nevelési intézményt.

Az óvodai élet megszervezésének elvei és gyakorlata

Személyi feltételek

Képzettség

Az autizmussal élő gyermekek óvodai fejlesztéséhez autizmus területén speciálisan képzett szakember (gyógypedagógus, óvodapedagógus, asszisztens) szükséges.

Integráció esetén (teljes, részleges, fordított), fontos, hogy képzett pedagógus készítse fel a kortársakat és a szülői közösséget az autizmussal élő gyermek fogadására. Az autizmussal élő gyermekkel foglalkozó többségi óvoda pedagógusának szüksége van a szoros kapcsolattartásra speciálisan képzett szakemberrel, aki az elsődleges fejlesztési irányok kijelölésében, a mindennapi, egyénre szabott autizmus specifikus fejlesztési feladatok megtervezésében, értékelésükben nyújt segítséget.

Speciálisan képzett az a pedagógus, szakember, aki megfelelő elméleti felkészültséggel rendelkezik az autizmussal, mint fejlődési zavarral, és a lehetséges speciális pedagógiai és kognitív viselkedés terápiás beavatkozásokkal kapcsolatban. Gyakorlati tapasztalata van a fejlesztés során használatos speciális megközelítések, módszerek, eszközök alkalmazásának tekintetében.

Fontos, hogy a fent említett feltételek mellett a pedagógus legyen kész a család elképzeléseivel összhangban megtervezni a pedagógiai célokat, törekedjen a szülővel, történő folyamatos együttműködésre. Legyen kreatív, pozitív hozzáállású. Nyugodt, határozott, következetes, visszafogott tanítási stílust képviseljen, kerülje a bőbeszédűséget. Legyen képes objektíven értékelni a fejlesztési tervét, a célkitűzéseket, és szükség szerint módosítani azt.

Fontos, hogy az intézmény minden munkatársa szerezzenek legalább elemi ismereteket az autizmussal élő gyermekkel való kommunikációról, együttműködésről, és segítsék a pedagógust, illetve a gyermeket a kitűzött célok elérésében.

Létszám

Integrált (fordított, részleges, teljes) csoportban az integráló csoport pedagógusa mellett feltétlenül szükséges egy kiképzett pedagógiai asszisztens, aki segíti az autizmussal élő gyermeket a nap folyamán.

11 AZ ÓVODÁBA LÉPÉS ÉS AZ ISKOLAKEZDÉS FELTÉTELEI

Az óvodába lépés feltételei:

- Az óvoda (2,5) - 3 éves kortól az iskolába járáshoz szükséges fejlettség eléréséig, legfeljebb 7 éves korig nevelő intézmény.
- Az óvodai nevelés a gyermek neveléséhez szükséges, teljes óvodai életet magában foglaló tevékenységek keretében folyik.
- A gyermek – ha a törvény másképpen nem rendelkezik – 3. életévének betöltésétől kezdve kell, hogy óvodai nevelésben részesüljön, legalább napi 4 órában. Ennek célja és feladata az egész gyermeki személyiség harmonikus fejlődésének elősegítése.
- Az óvodába a gyermek az év bármelyik napján felvehető, amennyiben betöltötte a (2,5) - 3. életévét, és rendelkezik az óvodába lépéshez szükséges fejlettséggel.
- Az óvodai beiratkozások idejét a fenntartó határozza meg és hozza nyilvánosságra.

Az iskolaérettség kritériumai:

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai munkához, az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet, melyet programunk az egyes területek végén a fejlődés várható eredményeként jelölt meg.

Az iskolakezdés fontos feltétele a testi, lelki és szociális érettség megléte.

Iskolakezdés halasztása

Az Nkt. 45. § (2) bekezdése értelmében **a gyermek** abban az évben, amelynek **augusztus 31. napjáig a hatodik életévét betölti, tankötelessé válik**. A törvényes képviselő, vagyis **a szülő vagy gyám kérelmére az Oktatási Hivatal döntése alapján** a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben vehet részt. (*Függelék*)

12 A PROGRAM TERVEZÉSE, ELEMZÉSE, ÉRTÉKELÉSE MINŐSÉGBIZTOSÍTÁSA

A Hatvani Varázskapu Óvoda SZMSZ-ében, és IMIP-jében található meg.

13 A PROGRAMHOZ KAPCSOLÓDÓ SZAKIRODALMAK

Tanulmányok

- Fülöp Sándorné (2000): Élménypedagógia. Csak tiszta forrásból = Óvónők Kincsestára
- Budapest. RAABE Könyvkiadó, C 2. 2. 1-6 p.
- Szabó Lászlóné (2000): Szeretet és biztonság. Érzelmi nevelés és társas kapcsolatok egy alternatív program alapján = Óvónők Kincsestára Budapest. RAABE Könyvkiadó, B. 3.1. 1-7 p.
- Molnárné Lóczi Tünde (2001) Tündérjáték. Komplex drámafeldolgozás az óvodában = Óvónők Kincsestára Budapest. RAABE Könyvkiadó, C. 2.3.1-10 p.
- Molnár Erzsébet – Madarászné Encz Éva –Kovácsné Uszkai Margit (2001): Lassú víz, partot mos. Értékek közvetítése szólásokkal, közmondásokkal. Óvónők Kincsestára Budapest. RAABE Könyvkiadó, B. 4.3. 1-12 p.

Könyvek

- Nagy Jenőné (1996): Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel. Szolnok. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Intézet, 104 p.
- Nagy Jenőné (1998): Csak tiszta forrásból. Szolnok. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Intézet, 238 p.
- Deli Andrásné - Nagy Jenőné (1998): Útmutató a nemzeti, etnikai kisebbségi óvodák helyi nevelési programjának elkészítéséhez. Budapest. Országos Közoktatási Intézet Program – és Tantervfejlesztő Iroda Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Iroda, 3-117 p.
- Nagy Jenőné – Németh Menyhértné –Novákné Cseh Ibolya (1999): Rajz, mintázás kézimunka. Szolnok. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Intézet, 3-128 p.
- Nagy Jenőné (2001): Óvodatükör. Óvodai intézmények szakmai munkájának mérése, elemzése, értékelése. Szolnok „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” Országos Szakmai Egyesület 3-152 p.
- Nagy Jenőné (2017): Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel Szolnok. ÓNME Óvodapedagógusok Országos Szakmai Egyesülete, 253 p.
- A Jókai úti Óvoda helyi nevelési programja Hatvan 1999.
- A Hatvani Varázskapu Óvoda pedagógiai programja Hatvan 2022.

Cikkek

- Szabó Lászlóné (1997): Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel: választható program = Óvodai nevelés Bp. 10 sz. 327-329 p.
- Németh Menyhértné (1999): Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel: Óvodapedagógusok Országos Szakmai Egyesülete az Óvodások Neveléséért = Óvodai Nevelés 7. száma Budapest 245 p.
- Kiss Margit (2000): Rajz, mintázás, kézimunka – könyvismertetés = Óvodai nevelés 4. száma Budapest, 143 p.
- Skerlanitz Annamária (2000): „Szeresd, óvd, védd a környezeted" Óvodapedagógusok Országos Szakmai Egyesületének tanácskozása = Óvodai Nevelés 8. száma Budapest, 345-346.
- Bencze Györgyné (2002): VII. Esztétikai országos Tanácskozás = Óvodai Nevelés 7. száma Budapest
- Művészeti Hírmondó = Szolnok, Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel Óvodapedagógusok Szakmai Egyesülete, negyedévenként megjelenő lap

Felhasznált irodalom:

- 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- _____/2025. ( ) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- Nagy Jenőné (2017): Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel Szolnok. ÓNME Óvodapedagógusok Országos Szakmai Egyesülete, 253 p.
- A Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve
- ÓVODAI PROGRAM AUTIZMUSSAL ÉLŐ GYERMEKEKET NEVELŐ ÓVODÁK SZÁMÁRA (2007) Autizmus Alapítvány *Készült a magyar állam és az Európai Unió (HEFOP 2.2.1-P.-2004-11-0037/4.0) támogatásával*

14 MELLÉKLETEK

14.1 A székhely intézmény bemutatása, sajátosságok

Az intézmény/székhely neve:	**Hatvani Varázskapu Óvoda**
Címe:	**3000 Hatvan, Jókai u. 9.**
Csoportok száma, szerkezete:	**3 homogén csoport, a beiratkozók számához igazodva lehet részben osztott csoport is.**

A nevelőtestület és az alkalmazotti közösség bemutatása

3 csoportos székhely óvodánk alkalmazotti közössége 13 fő.
Az *óvodaigazgató* vezetésével *6 fő óvodapedagógus, 5 fő nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkatárs* (3 dajka, 1 pedagógiai asszisztens, 1 óvodatitkár), akik mindannyian rendelkeznek a munkakörük ellátásához szükséges képesítésekkel, és *1 konyhai kisegítő munkatárs* biztosítja az óvodában folyó pedagógiai munka zavartalanságát.
Az óvodaigazgató *köznevelési vezetői, -mestervezetői és óvodai szakértő szakvizsgával* is rendelkezik, *és tanfelügyeleti és pedagógusminősítési szakértői* feladatokat is ellát.
Egy óvodapedagógusunk az *„Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel" alternatív program szakvizsgáját* szerezte meg, egy fő *tehetségfejlesztő szakvizsgát* szerzett és 2010-óta koordinálja az óvodában folyó tehetséggondozói munkát, és egy fő *fejlesztőpedagógus szakirányon szerzett szakvizsgát* és 2016-óta segíti a részképesség fejlődési elmaradások miatt szükséges felzárkóztatást.

Az adaptált pedagógiai program megnevezése, a nevelési-oktatási gyakorlat elnevezése, mottója

A Hatvani Varázskapu Óvoda az „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel" alternatív programmal működik. A pedagógiai program mottója: „Tisztellek Téged, fontos vagy nekem, csakis Rád figyelek és segítek neked, ha szükséged van a segítségemre!"

A pedagógiai program kiemelt célja

- Az óvodások nyugodt, élmény gazdag, harmonikus fejlődésének elősegítése a magasabb rendű érzelmek kibontakoztatásával, az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével.
- Sokoldalú képességfejlesztés segítségével a személyiség fejlődésének biztosítása, elősegítése.
- A gyermekek és a művészetek közötti erős érzelmi kötődés kialakítása.
- Kommunikációra és kooperációra képes, önálló nyílt szellemű gyermekek nevelése.
- Az óvodai nevelésünkben a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszünk.
- A tehetségcsírák felfedezése, tehetségsegítés a kora-gyermekkorban.

A pedagógiai program kiemelt feladata

Az óvodások testi, lelki szükségleteinek kielégítése, az erkölcsi – szociális, esztétikai és az intellektuális érzelmek differenciálásával.

Az erkölcsi - szociális érzelmek alakításának feladatai

- Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés
- Érzelmi biztonságot nyújtó, bizalmas, közvetlen, szeretetteljes, nyugodt, családias légkör megteremtése.
- Olyan óvodai élet megszervezése, melyben sok a közös élmény, a közös tevékenység. A közös együttlétek, a közösen végzett munka öröme, a szimbólumok, jelek olyan erkölcsi tulajdonságokat erősítenek meg, mint az együttérzés, figyelmesség, segítőkészség, őszinteség, önfegyelem, pontosság, szorgalom, kitartás, állhatatosság, szabálytartás, önzetlenség, igazságosság, igazmondás.
- A mindennapi testi-lelki edzés lehetősége fejlessze a gyermekek erőnlétét, alkalmazkodó képességének fejlődését, testi harmóniájának kialakulását.
- A gyermek-gyermek, felnőtt-gyermek viszonyában megmutatkozó pozitív érzelmi töltés segítse a konstruktív együttműködő, társas kapcsolatok kialakulását, az egészséges önérvényesítést és önértékelést. A gyermek képes legyen a környezetében lévő emberi kapcsolatokban megkülönböztetni a jót és a rosszat.
- Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő képességek megerősítése segítse a barátkozást, hogy minden gyermek megtalálhassa helyét, szerepét a csoportban.
- Az óvónő tegyen meg mindent annak érdekében, hogy a gyermekek önmaguk és mások szeretetére, tiszteletére, megbecsülésére igényt érezzenek.
- A szociális érzékenység kialakulása segítse a különbözőség elfogadását.

Az esztétikai érzelmek alakításának feladatai

- Az egyéni igényeket is figyelembe vevő esztétikus, higiénikus gondozás elősegítése, az esztétikus megjelenés igényének kialakítása.
- Harmonikus, összerendezett mozgás indirekt gyakorlása segítse elő az esztétikus, szép mozdulatok kialakulását.
- Az egészséges, esztétikus környezet biztosítása segítse a szépérzék kialakulását. Az ízlésformálás jelenjen meg az óvoda minden napjaiban, a természetben, tárgyi és emberi környezetben egyaránt.
- A művészeti tevékenységekben biztosítsunk rácsodálkozási élményeket, hogy a gyermekekben erősödjön az élmény-befogadó képesség.
- Az esztétikai élmények legyenek alkotói és formálói a gyermekek esztétikai ítéletének.
- A gyermekek legyenek képesek a tárgyi - emberi - természeti környezetben észrevenni a szépet és a csúnyát.

Az intellektuális érzelmek alakításának feladatai

- Az intellektuális érzelmek, megjelenése segítse az érdeklődés felkeltését, a gyermekek tanulási vágyának kialakulását, a szűkebb - tágabb környezet nyitott, érzékeny befogadását.
- A gyermekek kíváncsisága, utánzási kedve fejlessze az értelmi képességeket és pszichikus funkciókat, különös tekintettel a kreativitás képességének megerősítésére.
- A kíváncsiságot felkeltő tevékenységek során szerzett tapasztalatok folyamatos feldolgozása fejlessze az egyszerű gondolkodási műveletek alkalmazását, ismeretek emlékezetben tartását.

- A meghitt beszélgetések erősítsék a gyermekek kommunikációs aktivitását - beszélőkedvét és a gazdag nonverbális képességek megjelenését.
- Az érzelmi alapigények biztosítása - biztonságérzet, szeretetérzet, védettségérzet - segítse a gyermekeket abban, hogy érzésüket, gondolataikat szóban, mozgással vagy képi eszközökkel szabadon kifejezhessék.

A nevelés – oktatás módszere, szervezése

Tematikus terveinket, projektjeinket az évszakok változásaihoz igazítjuk, figyelembe vesszük a hagyományokat, a népszokásokat és a gyermeki sajátosságokat. A témaköröket művészeti komplexitásban tervezzük. Játékos tevékenységeket gyermeki cselekedtetéssel, változatos, innovatív módszerekkel valósítjuk meg

A pedagógiai programon kívüli sajátos ünnepeink

- Márton nap (nov. 11.)
- Adventi programok, kézműves délután, adventi spiráljárás (dec.)
- Mackó hét, mackó nap (febr. 2.)
- Óvoda-nyitogató (ápr.)
- Nemzeti összetartozás napja (jún. 4.)
- Családi nap és Apák napja

Tehetséggondozó tevékenység megvalósításának elvei és gyakorlata

- Elfogadjuk azt, hogy minden gyermek tehetséges lehet valamiben, ezért minden 5. életévét betöltött gyermek beválogatásra kerül a tehetséggondozó műhelyeinkbe.
- Pedagógiai programunk értékeire és helyi hagyományainkra építve látjuk el tehetséggondozói feladatainkat
- Olyan tehetségműhelyeket hozunk létre, melyekben szokatlan helyzeteket teremtve új kihívásokra, problémamegoldásra késztetjük gyermekeinket, mindig újabb csodával várjuk őket. Kerüljük az uniformizálást, a kreativitásra helyezzük a hangsúlyt.
- A gyermekek megfigyelése és fejlesztése az óvodába lépéstől folyamatosan történik, utókövetéssel az iskolás korra is kiterjed
- A gyermekek érdeklődését figyelembe véve biztosítjuk a műhelyek közti átjárhatóságot.
- A gyermekek műhelybe kerülése a beválogatás szempontjai alapján történik.
- A speciális tehetség területek fejlesztése mellett komplex fejlesztésére törekszünk.
- A gyermekek különböző képességeihez igazodva differenciálással, egyéni feladatokkal fokozzuk a hatékonyságot.
- Elkötelezettek vagyunk a tehetséggondozás magas színvonalú megvalósítása mellett
- A tehetséggondozás folyamatában mélyítjük kapcsolatunkat a családokkal
- Akkreditált Kiváló Tehetségpontként törekszünk minél szélesebb körű hálózat kiépítésére

Évente 2 - 4 tehetséggondozó műhelyt működtetünk melyek egyikébe válogatjuk be a legnagyobbakat.

- Logikai – matematikai
- Logikai – környezeti
- Zenei
- Nyelvi
- Testi – kinesztetikus
- Térbeli – vizuális

Az inter- és intraperszonális területek fejlesztése minden műhelyben szerepet kap.

A mérések gyakorlata és az óvodai csoportban használt dokumentumok

Az óvodai nevelésünk eredményessége és hatékonysága érdekében elsősorban megfigyelésekre alapuló értékeléseket végzünk, de alkalmazzuk az egyéni és csoportos méréseket is. Az egyéni mérések dokumentuma a „Gyermektükör". Az egyéni mérés eszköze még a Lyens-féle becslési skála, illetve a kategóriarendszeres megfigyelési táblázat, a csoportos mérések eszközei még a rajzos diagnosztikák és a programunk által alkalmazott megfigyelési táblázatok. 2024-től az oviKRÉTA és az OVPED fejlődés nyomon követő dokumentációkat is használjuk a mérési eredményeink rögzítésére és a fejlesztési tervek elkészítésére.

A befogadás/beszoktatás rendszere és gyakorlata

Az óvodánkba felvételt nyert gyermekek szülei számára június végén szülői értekezletet tartunk, ahol bemutatjuk óvodánk Pedagógiai programját és a Házirendet. Ekkor történik a jelválasztás és a beszoktatás/befogadás folyamatának előkészítése. A pedagógusok a szülőkkel egyeztetik a családlátogatások időpontját, melyet a beszoktatás első lépcsőfokaként augusztus utolsó hetében valósítanak meg. A családlátogatáson a gyermekek az otthonukban ismerkednek az óvodapedagógusokkal, ekkor a szülők tájékoztathatják a pedagógusokat a gyermek egyéni sajátosságairól, igényeiről. Szeptember 1-jén, az első nevelési napon 8 órakor a bölcsődések a kisgyermeknevelőkkel és a szülőkkel együtt átsétálnak az óvodába, és megkezdik az óvodás életüket. A következő hetekben az otthonról érkező gyermekek az egyéni igényeknek megfelelően, szüleikkel együtt fokozatosan ismerkednek az óvodai élettel. A gyermekek reakcióit figyelembe véve fokozatosan történik az anyás/apás beszoktatás az óvodába.

Szakmai címek, elismerések, kitüntetések, nyertes pályázatok

- Óvodánk 2007 óta az *Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel alternatív program Heves vármegyei Bázisintézménye*. Feladatunk az alternatív programot használó óvodák szakmai munkájának segítése, a program értékeinek széleskörű terjesztése és a kutatásokban, innovációkban való részvétel.
- *Tehetségpontként* 2010 óta működünk, és *2013-tól Akkreditált Kiváló Tehetségpontként* végezzük az óvodás gyermekek koragyermekkori tehetséggondozását.
- *Nyertes pályázataink* 2010-ben és 2018-ban a tehetséggondozás eszközeinek és programjainak a finanszírozását biztosították.
- 2014-ben és 2016-ben egy-egy óvodapedagógusunk vehette át a *„Bonis Bona"- A Nemzet Tehetségeiért* kitüntetést.
- 2021-ben egy óvodapedagógusunk *Brunszvik Teréz Díjat* kapott.
- 2017 – 2020-ig *az Oktatási Hivatal Bázisintézménye* voltunk. Három év alatt a programjainkon több mint 200 regisztrált látogató vett részt és ismerte meg jó gyakorlatainkat.
- 2022-től az OkosÓvoda pályázattal elkészült óvodánk honlapja.
- 2013-ban *Polgármesteri Díszoklevelet*,
- 2020-ban *Miniszteri Elismerő Oklevelet* vehettünk át a kiemelkedő szakmai munkánk elismeréséért.
- 2025-ben az óvodában folyó változatos programok megvalósításáért Családbarát Óvoda címet nyertünk.

14.2 A telephely intézmény bemutatása, sajátosságok

HATVANI VARÁZSKAPU ÓVODA
CSICSERGŐ ÓVODAI
TELEPHELYE

Az intézményi telephely neve:	**Hatvani Varázskapu Óvoda Csicsergő Óvodai telephelye**
Címe:	**3000 Hatvan Mészáros Lázár út 49-51.**
Csoportok száma, szerkezete:	**3 vegyes életkorú gyermekcsoport**

A nevelőtestület és az alkalmazotti közösség bemutatása

Az intézményben 6 fő óvodapedagógus 3 fő dajka 1 fő pedagógiai asszisztens, 1 fő óvodatitkár és 1 fő konyhai kisegítő dolgozik. Valamennyien szakképzett, elhivatott, a gyermekeket és hivatásukat szerető személyek. Az óvodapedagógusok szakmailag jól felkészült, többéves tapasztalattal rendelkező felsőfokú, főiskolai végzettséggel rendelkező óvónők, akik folyamatosan képzik magukat, nyitottak az új pedagógiai irányzatok megismerésére. A megszerzett tapasztalatokat szívesen megosztják egymással a szakmai fejlődés elősegítése érdekében.

Az adaptált pedagógiai program megnevezése, a nevelési-oktatási gyakorlat elnevezése, mottója

2018-ban nevelőtestületünk elkészítette helyi pedagógiai programját: a Hatvani Csicsergő Óvoda pedagógiai programját. A Pedagógiai program elkészítése során figyelembe vettük az Alapprogram mellett a Sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésének irányelvét. A Pedagógiai Program meghatározó elemei: komplex prevenció, kompetencia és személyiségfejlesztés.

Pedagógiai gyakorlatunk mottójának tekintjük Montessori gondolatait:

„Kiegyensúlyozott, toleráns, békeszerető, békére törekvő, egészségesen élő, egymást megértő és segítő, alkalmazkodó, a szépséget felismerő, a tudást megbecsülő, a tanulást és munkát kedvelő, a természetet szerető, ápoló és védő, általános emberi és saját specifikus értékekkel bíró, önálló gondolkodásra, döntésre, cselekvésre képes, művelt és boldog emberek nevelése, akik tudatában vannak annak, hogy a kozmosz részei."

A pedagógiai program kiemelt célja

Az óvodába különböző szociális háttérrel bekerülő gyermekek sokoldalú harmonikus fejlesztése, melyet a bizalom az elfogadás, befogadás jellemez.

A gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítése, figyelembe véve az életkori sajátosságokat, az eltérő fejlődési ütemet. Elősegíteni azt, hogy minden gyermek önmaga lehetőségeihez viszonyítva fejlődjék: testi, szociális, értelmi érettség terén is alkalmassá váljon a fejlettség szerinti beiskolázásra.

Az óvodások nyugodt, élmény gazdag, harmonikus fejlődésének elősegítése a magasabb rendű érzelmek kibontakoztatásával, az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével. Sokoldalú képességfejlesztés segítségével a személyiség fejlődésének biztosítása, elősegítése. A gyermekek és a művészetek közötti erős érzelmi kötődés kialakítása.

A gyermekek az óvodai élet végére a közösségbe jól beilleszkedő, megfelelő ismeretekkel rendelkező, őszinte, nyitott és érdeklődő gyermekké válnak. Érzelmileg kötődnek településükhöz, a környezetükben jól tájékozódnak, nyitottak, érdeklődők, másokat elfogadók-befogadók és együttműködők, tisztelik, szeretik a másikat. Jellemző rájuk a kíváncsiság, a felfedezés vágya, az önállóság.

A pedagógiai program kiemelt feladata

Az egészséges életmód alakítása, az érzelmi az erkölcsi és a közösségi nevelés, az anyanyelvi értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása. Olyan gyermeki személyiség nevelése, akit az együttérzés, egymás elfogadása, a másik iránti tisztelet és szeretet jellemez. A gyermekek egyéni adottságainak elfogadásával és figyelembevételével, változatos tevékenységek biztosításával eljuttatni őket egyéni képességeik optimális határához. Az anyanyelvi nevelés a különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, építve a gyermekek kíváncsiságára, felnőttek mintaadására. Óvodai nevelésünkben a sajátos nevelési igényű gyermekeknél a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszünk, összhangban a sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésének irányelvével. Kommunikációra és kooperációra képes önálló, nyílt szellemű gyermekek nevelése. A gyermekekben a hagyományok és a természet iránti fogékonyság megalapozása. Az óvodáskor testi, lelki szükségleteinek kielégítése az erkölcsi, szociális, az esztétikai, és az intellektuális érzelmek alakításának feladatai. A szociális érzékenység kialakulása segítse a másság elfogadását.

A nevelés – oktatás módszere, szervezése

Az évszakokhoz, ünnepekhez, hagyományokhoz kapcsolódó tematikus terveket projektmódszerrel, az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével, változatos eszközöket használva alkalmazzuk az óvodai nevelő-oktató munkánk során.

A pedagógiai programon kívüli sajátos ünnepeink

Adventi ünnepkör, Farsangi rendezvény, Gyermeknap-gyermekhét

Tehetséggondozó tevékenység megvalósításának elvei és gyakorlata

A tehetség első jelei már óvodás korban fellelhetők, a csoportban az óvodapedagógusok folyamatosan odafigyelnek a kimagasló képességű gyerekekre. A gyermekek képességeinek magasabb szintű kibontakoztatására tehetséggondozó feladatokat jelöltünk ki. Lehetséges tehetségműhelyek: mozgás, népi játékok.

Feladatok a Tehetségműhely munkaterve alapján:

Tehetségműhely megnevezése, tehetséggondozók kiválasztása. Tárgyi feltételek biztosítása. Tehetségműhely foglalkozások számának, idejének meghatározása. Témák, programok kiválasztása. Az anyagok igényes, az adott műhelycsoport szintjének megfelelő válogatása. Egyéni fejlődés nyomon követése.

A mérések gyakorlata és az óvodai csoportban használt dokumentumok

A gyermekekről fejlődési naplót vezetünk, amelyben az óvodába érkezéstől folyamatosan rögzítjük fejlődésüket óvodába lépéstől az iskolakezdésig. Az információkat az óvodapedagógus folyamatosan felhasználja a munkája során. A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció a gyermek anamnézisét, valamint a testi, szociális, érzelmi, erkölcsi és értelmi fejlődésével kapcsolatos információkat képességekre, készségekre részleteiben lebontva tartalmazza az óvodai nevelés teljes időszakára kiterjedően.

A befogadás/beszoktatás rendszere és gyakorlata

A szülőkkel együtt megteremtjük a lehető legnyugodtabb feltételeket a gyermekek közösségbe történő beilleszkedéséhez. Lehetőséget adunk arra, hogy a gyermekek a szülőkkel együtt ismerkedjenek az óvodával. A szülő jelenléte a gyermeknek biztonságot ad az új környezet elfogadásához, ugyanakkor a szülő megismeri az óvoda belső életét, a gyermekek napirendjét, tevékenységeit, szokásait. A sok érdekes játék mellett mesével, ölbeli játékokkal, mondókákkal kedveskedünk a gyermekeknek. Már a befogadás ideje alatt a tervezett szokásoknak megfelelően igyekszünk végezni a mindennapi tevékenységeket, amit sok-sok érzelmi megerősítéssel, játékos módszerekkel gyakoroltatunk természetesen figyelembe véve a gyermekek egyéni képességeit, tempóját, szokásait. Az 5-6-7 éves gyerekek segítenek a kisebb társaik öltöztetésében, a szokások elsajátításában. Az otthonos légkör megteremtésével elősegítjük a gyermekek társas kapcsolatainak alakulását. Ehhez gazdag, tevékenykedtető életet biztosítunk. Az óvoda mindennapjaiban a jelképek, szimbólumok, a felnőttek élményközvetítése és a személyesség jelenik meg, figyelembe véve a gyermekek életkori sajátosságát.

15 FÜGGELÉK

A Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve

Tájékoztató
a gyermek tankötelezettségének megkezdésével kapcsolatban
2020. január 1-jével hatályba lépő jogszabályi változásokról és a szülőket érintő fontosabb tudnivalókról

A Hatvani Varázskapu Óvoda és Csicsergő Óvodai telephely pedagógiai programjának legitimációs eljárási folyamata

A Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve

1. Általános elvek

1.1. Az Óvodai nevelés országos alapprogramja a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésében

Az alapdokumentumban meghatározott nevelési, fejlesztési tartalmak minden gyermek számára szükségesek. Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik. A nevelés hatására a sajátos nevelési igényű kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés. A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

1.2. Az Irányelv célja

Az Irányelv célja, hogy a nevelési programban foglaltak és a sajátos nevelési igény összhangba kerüljenek. Annak biztosítását szolgálja, hogy

- az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez,
- fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg,
- a sajátos nevelési igényű gyermekeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl,
- az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs célú foglalkozások programjai váljanak az óvodák nevelési programjainak tartalmi elemeivé.

A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg. A többségi óvodában történő együttnevelés – az illetékes szakértői bizottság szakértői véleményének figyelembevételével – minden esetben egyéni döntést igényel a gyerek szükségletei szerint.

1.3. A habilitációs, rehabilitációs ellátás közös elvei

A sajátos nevelési igény kifejezi

a) a gyermek életkori sajátosságainak a fogyatékosság, az autizmus spektrum zavar vagy egyéb pszichés fejlődési zavar által okozott részleges vagy teljes körű módosulását,

b) a képességek részleges vagy teljes kiesését, fejletlenségét, eltérő ütemű fejleszthetőségét.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs tevékenység (a továbbiakban: habilitációs, rehabilitációs tevékenység) olyan teammunkában kialakított és szervezett nevelési folyamatban valósul meg, mely az egyes gyermekek vagy gyermekcsoport igényeitől függő eljárások (időkeret, eszközök, módszerek, terápiák) alkalmazását teszi szükségessé.

A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé.

A nevelés, a fejlesztés feltételeit a köznevelési törvény és az ahhoz kapcsolódó jogszabályok határozzák meg. Az általánosan kötelező feltételeket a jogszabályok több területen módosítják, illetve kiegészítik olyan többletszolgáltatásokkal, amelyeket ki kell alakítani, és hozzáférhetővé kell tenni.

A gyermekek habilitációs, rehabilitációs célú fejlesztésének az alapja a szakértői bizottság szakértői véleménye. Az óvodai nevelőmunka során figyelemmel kell lenni arra, hogy:

- a sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését az elfogadó, az eredményeket értékelő környezet segíti;
- a gyermek iránti elvárást fogyatékosságának, autizmus spektrum zavarának vagy egyéb pszichés fejlődési zavarának jellege, súlyosságának mértéke határozza meg;
- terhelhetőségét biológiai állapota, esetleges társuló fogyatékossága, személyiségjegyei befolyásolják.

A habilitációs, rehabilitációs egyéni és/vagy csoportos fejlesztés elsősorban gyógypedagógiai kompetencia, amely kiegészül a társszakmák – pszichológiai, orvosi – terápiás együttműködésével. Az egyéni fejlesztési terv elkészítéséhez a gyermek sajátos nevelési igényének megfelelő szakképzettséggel rendelkező gyógypedagógus, konduktorpszichológus, orvos együttműködése szükséges.

1.4. A habilitációs, rehabilitációs tevékenység közös céljai és feladatai

A fejlesztés céljait minden esetben a fejleszthetőséget megfogalmazó pedagógiai-gyógypedagógiai-orvosi-pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira kell építeni.

a) A mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszédfogyatékosságból, több fogyatékosság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékosságból, autizmus spektrum zavarból illetve egyéb pszichés fejlődési zavarból fakadó hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása vagy helyreállítása, a meglévő ép funkciók bevonásával,
b) Törekvés a különféle funkciók egyensúlyának kialakítására.
c) A szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása.
d) Az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése.
e) Az egyes területeken kimagasló képességeket mutató gyermek támogatása.

1.5. A habilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők

a) A sajátos nevelési igény típusa, súlyossága.
b) A sajátos nevelési igény kialakulásának, diagnosztizálásának és a speciális ellátás megkezdésének ideje.
c) korai fejlesztésben és gondozásban részesült gyermek esetében a korai időszak fejlődésmenete.

d) A gyermek
- életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei,
- képességei, kialakult készségei,
- kognitív funkciói, meglévő ismeretei,
- családi háttere.

Mindezek alapján a fejlesztés magába foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi készségek és az értelmi képességek fejlesztését. Az egyes sajátos nevelési igény típusok függvényében más-más terület kap nagyobb hangsúlyt.

Halmozottan fogyatékos gyermek, gyermekcsoport esetén a megállapított fogyatékosságok mindegyikére tekintettel kell lenni.

A nevelési programot egyéni fejlesztési terv is kiegészíti.

1.6. A szükséges gyógypedagógiai feltételek biztosítása a sajátos nevelési igényű gyermek számára

a) A sérülésspecifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása;
b) az egyéni szükségletekhez igazodó környezet, speciális bútorok biztosítása;
c) az egyéni szükségletekhez igazodóan speciális segédeszközök használata; a segédeszközök elfogadtatása, azok következetes használatára és megóvására nevelés;
d) a kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével;
e) annak felismerése, hogy a sajátos nevelési igényű kisgyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes;
f) rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának megvalósulásához;
g) az óvoda pedagógusai, pedagógiai munkát segítő alkalmazottai és a szülők megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermek befogadására, együttműködés a sajátos nevelési igényű gyermek családjával.

1.7. A többségi óvodákban megvalósuló – integrált – nevelés

A sajátos nevelési igényű gyermek családi nevelését, a közösségbe való beilleszkedését elősegíti/elősegítheti a többi gyermekkel részben vagy egészben együtt történő integrált nevelése. Az együttnevelést vállaló intézmény többet vállal, magasabb értéket kínál a sajátos nevelési igényű gyermeknek, mint részvétet és védettséget.

Az integrált nevelésben résztvevő óvoda:

a) pedagógiai programjának kiegészítésekor és a speciális tevékenységek megvalósításakor figyelembe veszi a sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztésének igényeit,
b) külön gondot fordít arra, hogy a gyermek minden segítséget megkapjon hátrányainak leküzdéséhez,

c) a befogadó óvoda vezetője támogatja a pedagógusok részvételét az óvodai integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken.

Az adott gyermek fejlesztési stratégiájának kialakítását a gyermek sajátos nevelési igényének típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező, az integrált fejlesztésben lehetőleg tapasztalatokkal rendelkező gyógypedagógus, konduktor segíti. Közreműködése kiterjed a gyermeket fejlesztő óvodapedagógusok felkészítésére, a fogadó óvoda sajátos teendői ellátásának tervezésére és folyamatos tanácsadásra, mely az óvodai nevelőmunkán túl a szülők és az óvoda együttműködésére is kellő hangsúlyt helyez.

Az integráltan nevelt gyermek számára biztosítani kell mindazokat a speciális eszközöket, egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs ellátást, melyekre a szakértői bizottság javaslatot tesz.

Sikerkritériumnak a gyermekek beilleszkedése, egyenlő hozzáférése a tevékenységekhez önmagához mért fejlődése tekinthető, melynek eredményes megvalósítását az alábbiak szolgálják:

a) Az együttnevelés megvalósításában érvényesül a habilitációs, rehabilitációs szemlélet és a sérülésspecifikus módszertani eljárások alkalmazása. A módszerek, módszerkombinációk megválasztásában a „sérülésspecifikusság" alkalmazkodást jelent a sajátos nevelési igény típusához, eltérő mértékéhez, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz.
b) A gyermekek integrált nevelésében, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező óvodapedagógus

- szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, individuális módszereket, technikákat alkalmaz,
- a tevékenységek során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti, a gyermek fejlődésének elemzése alapján – szükség esetén – eljárásait megváltoztatja, az adott szükséglethez igazodó módszereket megválasztja,
- egy-egy nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres,
- alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez,
- együttműködik a különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

c) A gyermek fogyatékosságának, autizmus spektrum zavarának vagy egyéb pszichés fejlődési zavarának típusához igazodó szakképesítéssel rendelkező szakirányú végzettségű gyógypedagógus az együttműködés során:

- segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését, figyelemmel kíséri a gyermek haladását,
- javaslatot tesz gyógypedagógia-specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására, az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra, a gyermek igényeihez igazodó környezet kialakítására,
- segítséget nyújt a szükséges speciális (segéd)eszközök kiválasztásában, tájékoztat a beszerzés lehetőségéről,
- együttműködik az óvodapedagógusokkal, figyelembe veszi a gyermekkel foglalkozó óvodapedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait,
- segít a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolásában,

- kapcsolatot tart a szülővel a rehabilitáció sikerességét szolgáló ismeretek átadásával,
- részt vesz a befogadó közösség felkészítésében,
- részt vesz az óvodai és tevékenységek adaptációjában.

Az integrált nevelésben részt vállaló óvodák igénybe vehetik az egységes gyógypedagógiai módszertani intézmények, a pedagógiai szakszolgálati intézmények szolgáltatásait, az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat működtetésére kijelölt intézmények segítségét.

2. A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülésspecifikus fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelés során

2.1. A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermeknél a mozgásszervrendszer veleszületett vagy szerzett károsodása és/vagy funkciózavara miatt jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és a szocializáció. A különleges gondozási igényt meghatározza a károsodás keletkezésének ideje, formája, mértéke és területe.

A jelentősen eltérő kóreredet – végtagredukciós fejlődési rendellenességek és szerzett végtaghiányok; petyhüdt bénulást okozó kórformák; a korai agykárosodás utáni mozgás-rendellenességek; egyéb, maradandó mozgásállapot-változást, mozgáskorlátozottságot okozó kórformák; a halmozott sérüléssel járó különböző kórformák – és károsodás miatt a mozgáskorlátozottság egyénileg is sok eltérést mutat.

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott és halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott) gyermek óvodai nevelése során kiemelt feladat a mozgásos akadályozottságból eredő hátrányok csökkentése, megszűntetése, a speciális, egyénre szabott eszközök használatának kipróbálása, megtanítása, s ezek segítségével a tágabb és szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetése, és ily módon az életkornak megfelelő tapasztalatszerzésre, a megtanult mozgás alkalmazására nevelés. Az óvodában biztosítani kell a gyermek állapotához igazodó megfelelő mozgás- és életteret (az ehhez szükséges akadálymentes környezetet, sajátos technikai eszközöket, például lejtő, kapaszkodó), mindig szem előtt tartva az önállóságra nevelés elvét. Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció és a terápia feladatait, valamint a mozgásnevelést az óvodai tevékenységek körébe kell beépíteni. Az elsajátított mozgásminták rögzítése, a szükséges korrekciós helyzetek alkalmaztatása a napirend egészét átszövő feladat.

Óvodáskorú mozgáskorlátozott gyermek fejlesztése, nevelése speciális szempontok figyelembevételét kívánja, az óvodai nevelés valamennyi területén.

Mozgásfejlesztés:

Óvodáskorban előtérbe kerül az életkori sajátosságoknak megfelelő tartási és mozgási funkciók segítése, a hely- és helyzetváltoztatás és a manipuláció javítása a nagy- és finommozgások célirányos fejlesztésével, az írás megalapozását célzó egyéb fejlesztésekkel. A mozgásfejlesztésben hangsúlyt kell kapnia a különböző önellátást, önkiszolgálást, helyváltoztatást segítő-támogató eszközök szükség szerinti használata kialakításának is.

Önellátás, önkiszolgálás fejlesztése:

A meglévő funkcióknak, a család igényeinek megfelelően és velük együttműködve szükséges az önellátási funkciók fejlesztése, az életkornak megfelelő mindennapos tevékenykedtetés. A sérülés függvényében szükség lehet az egészségüggyel való kapcsolattartásra, pl. inkontinencia kérdésének megoldásában.

Játéktevékenység:

A mozgáskorlátozott gyermeket a játéktevékenységében akadályozhatja bizonytalan testtartása, a helyzet- és helyváltoztatás, az eszközhasználat nehezítettsége, a téri tájékozódás terén fellépő nehézségek stb. Szükség lehet a játékhoz használt tér átalakítására, a játéktevékenység egészének, esetleg egyes részeinek adaptálására. Az egyes tevékenységek során fontos a mozgáskorlátozott gyermek aktív szerepe, bekapcsolódása.

Nyelvi fejlesztés:

A mozgáskorlátozottsághoz társulhatnak beszédzavarok, kommunikációs problémák. A szókincs szegényesebb lehet, a különböző kognitív funkciók érintettsége akadályozhatja versek, mondókák megtanulását, a mozgászavarok hatással lehetnek a nonverbális kommunikációra, légzésproblémák állhatnak fenn, súlyos esetben beszédképtelenség is előfordulhat. Emiatt fontos feladat a mozgáskorlátozott gyermek bevonása minden nyelvi és kommunikációs képesség fejlesztését célzó tevékenységbe, szükség lehet sajátos fejlesztési célok kitűzésére, esetleg a logopédussal való együttműködésre.

Éneklés, zenei nevelés:

Artikulációs problémák, légzésproblémák, a vitálkapacitás beszűkülése, ritmus és tempó érzékelésének nehezítettsége állhat fenn, ami pl. felső végtag érintettség esetén kiegészülhet az eszközhasználat nehezítettségével. Az óvodás életkor kiemelt tevékenysége az éneklés, így a mozgáskorlátozott gyermek fejlesztésébe is beépítendő. Pozitív hatása előnyösen befolyásolhatja a mozgásfejlődést is (pl. elősegíti a test ellazulását), társas cselekvést jelent, fejleszti a ritmus- és tempóérzékelést. A tevékenységek végzése közben szükséges lehet speciális testhelyzet felvétele, esetleg a gyermek állapota által meghatározott adaptált eszközök (hangszerek) használata.

Rajzolás, kézügyesség fejlesztése:

Felső végtag érintettség, izomtónus fokozódása, gyenge izomzat, a törzs- és fejkontroll hiánya stb. okozhat problémát ezen a területen. Fontos a kézfunkciót és a manipulatív tevékenységek segítését célzó megfelelő testhelyzet megtalálása, a kóros izomfokozódások, együttmozgások leépítése, szükséges lehet adaptált eszközök használata, esetleg az eszközök rögzítése, a finommotorika és grafomotoros képességek célirányos fejlesztése.
Minden tevékenység során kiemelt feladat a tapasztalatszerzés biztosítása, a cselekvéses ismeretszerzés lehetőségének megteremtése. A mozgáskorlátozott gyermek eltérő tapasztalatokkal rendelkezik, észlelési problémái, testséma-zavarai lehetnek, kevesebb ismerettel rendelkezhet az őt körülvevő világról. Alkalmat kell adni a minél sokrétűbb, mozgásos tapasztalatszerzésre, fejleszteni kell a kognitív funkciókat, különböző észlelési területeket, a figyelmet, emlékezetet, téri tájékozódást stb.

A halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott gyermekek esetében a mozgáskorlátozottságon kívül még más – érzékszervi, beszéd- vagy értelmi fogyatékosság – is nehezíti a fejlesztés lehetőségét. Fejlesztésük döntően a mozgáskorlátozottak pedagógiája és a társuló fogyatékosság gyógypedagógiai módszereinek egyénre szabott kombinációival történik.

2.2. A látási fogyatékos (látássérült) gyermek

A látássérült gyermek látásteljesítménye (vízusa) az ép látáshoz (vízus: 1) viszonyítva két szemmel és korrigáltan (szemüveggel) is 0–0,33 (0–33%-os látásteljesítmény) közötti. Látássérült az a gyermek is, akinek látótere – tekintése fixációs pontjától mindkét irányban legfeljebb 10°, azaz teljes szélességében legfeljebb 20°.

A látássérült gyermekek a nevelés szempontjából lehetnek: vakok, aliglátók és gyengénlátók. A speciális, gyermekre szabott pedagógiai program meghatározója a látásélesség mellett: a látássérülés kóroki tényezője, a látássérülés bekövetkeztének időpontja, és a látássérüléshez esetleg csatlakozó egyéb fogyatékosság, rendellenesség.

A látási kontroll hiányosságainak korrigálására minden látássérült gyermek esetében segíteni kell a részvételt a közös játékban, a közösséghez való alkalmazkodást, a viselkedési formák megtanulását és gyakorlását, a közösség előtti szereplést.

Kiemelt hangsúlyt kap az önkiszolgálás megtanítása, a tárgyak és helyük megismertetése, a rendszeretet, a higiéné, különösen a szem és a kéz tisztán tartása.

Az óvodai nevelés során mindvégig figyelembe kell venni a látássérült gyermek fizikai terhelhetőségének korlátait, különös tekintettel az adott szembetegségre.

a) Az óvodai nevelésben részesülő vak gyermekeknél (vízus: 0) is kiemelt szerepet kap a játék, ami tág lehetőséget ad az ép érzékszervek aktivizálásával a hallás, tapintás, szaglás, íz-érzékelés, mozgás-ritmus, tájékozódási képesség intenzív fejlesztésére. Mozgásnevelésükben kiemelten fontos a testkultúra kialakítása, a tartáshibák megelőzése, a helyes testtartás megtanítása, majd folyamatos fejlesztése. A vak gyermekek fejlesztésében hangsúlyos a zenei nevelés, mely egyszerre fejleszti a hallást és a mozgást.

Az önkiszolgálás terén életkoruk és sérültségük mértéke szerinti önállóság kialakítása a cél. A környezetük valósághű megismerése széles körű érzékeltetéshez, a biztonságos téri tájékozódás támpontokhoz kötötten valósítható meg. Az eszközök kiválasztásánál – színek helyett – elsődleges szempont a jól tapinthatóság biztosítása. A környezet kialakításakor tapintható jelzések alkalmazása, a bútorok lehetőség szerinti állandó rendje javasolt. A számélmények kialakulását az akusztikus minták, a mozgás és a verbális kifejezések is hatékonyabbá teszik, az óvodai tevékenységek során a hatrekeszes dobozok, gombás-, szöges táblák alkalmazása a Braille-írás-, -olvasásrendszer megtanulását készíti elő.

b) Az aliglátó gyermekek (vízus: a fényérzéstől 10%-os látásteljesítményig) adottságaik szerint vagy a tapintó-halló vagy a látó-halló (tapintó) életmódra készíthetők fel.
A látásukat praktikusan kismértékben használó aliglátó gyermekek (pl. fényérzékelők, színeket felismerők) nevelési programja a tapintó-halló életmódra felkészítést célozza [2.2. *a)* pont], de nem hanyagolható el látásteljesítményük megőrzése, intenzív fejlesztése sem.

Az aliglátó gyermekek közül a látásukat praktikusan jól használók számára olyan fejlesztő programot kell biztosítani, mely a látó-halló (tapintó) életmódra felkészítést tűzi ki célul.

A fejlesztés fő területei ez esetben megegyeznek a gyengénlátó gyermekek nevelésének elveivel [2.2. *c)* pont].

c) A gyengénlátó gyermekek (vízus: 10%-os látásteljesítménytől 33%-ig) főleg látásuk útján tájékozódnak a világban, de az ép látásúakhoz képest sokkal közelebbről, kisebb térben tudják azt használni. Nevelésük speciális optikai eszközök segítségével a vizuális megismerés útján történik, de jelentős szerep jut a nevelésben a többi, elsősorban a hallási és tapintási analizátor kompenzatív működésének is. Kiemelten fontos a testtartási hibák megelőzése, a helyes testtartás megtanítása, az ehhez szükséges környezet (pl. dönthető asztallap, egyéni megvilágítás) biztosítása.

A gyengénlátó gyermek fejlesztésének kiemelt területei az óvodában:

A gyengénlátó gyermek gondolkodás- és beszédfejlődését a látásos élmények hiányossága jelentősen befolyásolja, ezért különösen fontos a környezet vizuális megismertetése. Területei:

- Látásnevelés: a látás használatának megtanítása a távoli és a közeli környezetben.
- A nagymozgás fejlesztése: mozgáskoordináció, mozgásbiztonság.
- Térbeli tájékozódás a látás felhasználásával.
- A finommozgás fejlesztése: a kézügyesség fejlesztése, az írás előkészítése.
- A látás-mozgáskoordináció fejlesztése: finommozgások és nagymozgások esetében egyaránt.
- Az érzékelés egyéb területeinek fejlesztése
- A hallási figyelem és megkülönböztető képesség segíti a tájékozódást, tanulást.
- A tapintás által szerezhető információk kiegészítik a tárgyak tulajdonságairól szerzett ismereteket.

d) A halmozottan fogyatékos látássérült gyermekek esetében a látás hiányán vagy különböző mértékű csökkenésén kívül még más, testi, érzékszervi vagy értelmi sérülés is nehezíti a fejlesztés lehetőségét, amely döntően a látássérültek pedagógiája és a társuló fogyatékosság gyógypedagógiai módszereinek kombinációival történik. Az eredményességet a döntően egyéni vagy kiscsoportos szervezés biztosítja. Ez gyógypedagógiai óvodai ellátásban valósulhat meg. Abban az esetben, amikor az enyhébb látási sérülésekhez enyhébb fogyatékosságok csatlakoznak, akkor az integrált óvodai nevelés is lehet eredményes.

2.3. A hallási fogyatékos (hallássérült) gyermek

A súlyos fokban hallássérült – siket – és a kevésbé súlyosan vagy közepes fokban hallássérült – nagyothalló – gyermekek hallásvesztesége a főbb beszédfrekvenciákon olyan mértékű, hogy ennek következtében a beszédnek hallás útján történő megértésére nem, vagy csak részben képesek. A halláskárosodás miatt – az állapot fennmaradása esetén – bizonyos esetekben – teljesen elmarad, vagy erősen sérül a beszéd és a nyelvi kompetencia. Az előzőek miatt korlátozott a nyelvi alapokon történő fogalmi gondolkodás kialakulása, aminek következtében módosul a gyermek megismerő tevékenysége, esetenként egész személyisége megváltozik. A

legkorábbi életkortól alkalmazott orvosi-egészségügyi és speciális pedagógiai ellátás együttes megvalósításával a súlyos következmények csökkenthetők.

A megfelelő otológiai, pedoaudiológiai gondozás, a korszerű hallókészülékkel történő ellátás és a hallásjavító műtétek mellett (cochlea implantáció), a speciális pedagógiai segítség eredményeként a gyermek óvodás életkorára elérhető, hogy a súlyos fokban hallássérült (siket) kisgyermek érzékeli a hangot. Képes lesz az emberi hang kommunikációs funkciójának felismerésére. A beszédhallás fejlődésével és a szájra irányultság kialakulásával párhuzamosan tudatos hangadásra képessé válik. Megindul a passzív és aktív szókincs fejlődése, elhangzanak az első szavak. Mindez a szülők folyamatos közreműködését és együttműködését is igényli.

Megkülönböztetett figyelmet kell fordítani a súlyosan hallássérült szülők gyermekeire, akik nagy része használja a jelnyelvet vagy annak elemeit, mint kifejezőeszközt.

Bár a hallássérült szülő hallássérült gyermekére az adott intézmény pedagógiai programjában előírt kommunikációs forma (beszéd, gesztus) vonatkozik, kívánatos, hogy a (gyógy)pedagógus oly mértékben legyen jártas a jelnyelv használatában, hogy azt szükség esetén fel tudja használni a gyermekekkel való kommunikációban és a hallássérült szülőkkel való érintkezésben.

A kevésbé súlyos- vagy közepesen fokban hallássérült (nagyothalló) és a korai életkorban cochlea implantált kisgyermekek képessé válhatnak a hallásra épített kommunikációra.

A nyelvi és pszichoszociális fejlettség kedvező esetben olyan szintű lehet az óvodás kor kezdetére, hogy a hallássérült kisgyermekek egy része további speciális segítséggel, halló társaikkal együtt vehetnek részt az óvodai nevelésben.

A hallássérült gyermekek óvodai nevelésének központi feladata – a korai pedagógiai és audiológiai gondozásra építve – a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése. A fejlesztés eredményességét döntően meghatározza, hogy a gyermek az óvodába lépés időszakában milyen beszédmegértési, beszédkészenléti állapotban van. Ez függ a hallásállapottól és a beszéd kialakulását egyénenként is nagymértékben és eltérő módon befolyásoló egyéb tényezőktől (például kognitív és pszichés állapot, szociokulturális környezet korai és optimális pedoaudiológiai ellátástól stb.).

Az anyanyelvi-kommunikációs fejlesztés az óvoda egész napi tevékenységében megjelenik. Minden, a szocializációt hatékonyan segítő munkajellegű tevékenységbe be kell vonni a hallássérült gyermekeket.

A fejlesztés feladatai:

a) A súlyos fokban hallássérült – siket – gyermekek (a beszédtartományban mért hallásveszteség 90 dB vagy nagyobb) óvodás életkorban történő fejlesztési feladata a nyelvi kommunikáció rendszerében a hallás és a beszédértés fejlesztése, a hangos beszéd aktív használatának építése, a grafomotoros készségfejlesztés és a diszfázia-prevenció.

Az óvodai nevelés során arra kell törekedni, hogy a súlyos fokban hallássérült kisgyermek hangmegnyilvánulásaival, majd beszéddel hívja fel magára a figyelmet, közölje kívánságait. Környezete igyekezzen a gyermek közölnivalóját, kommunikációs próbálkozásait megérteni.

Az óvodai nevelés egész időtartamát átfogó feladat a kognitív funkciók és az érzelmi élet fejlesztése, alapvető önkiszolgálási szokások elsajátítása, az aktív nyelvhasználat építése. Ennek keretében kell fejleszteni a beszédértést, szókincset, szájról olvasási készséget. Törekedni kell a beszédérthetőségének kialakítására, főleg a magánhangzók esetében.

A nyelvi kommunikáció megalapozása érdekében kívánatos, hogy értsék, ismerjék fel hány szó, rövid mondat grafikus képét, hozzájuk intézett leggyakoribb kérdéseket, közléseket.

b) A nagyothalló – gyermekeknél a beszédtartományban mért hallásveszteség 30–45 dB közötti, középsúlyos esetben 45–65 dB közötti, súlyos esetben 65–90 dB közötti hallásveszteséget mutatnak ki. A nagyothalló óvodás korú gyermekek az emberi beszéd, a környezeti hangok korlátozott felfogására, differenciálására képesek. Beszédfejlődésük késve, általában spontán (hallókészülék segítségével vagy anélkül), esetenként azonban csak speciális segítséggel indul meg.

A nagyothalló gyermekek óvodai fejlesztésében hangsúlyt kap a nyelvi kommunikáció megindítása, és/vagy fejlesztése a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése, a beszédértés, a szókincsfejlesztés, a szintaktikai elemek nyelvhasználatba építése, a beszédérthetőség folyamatos javítása, melynek eredményeként a nagyothalló gyermekek különböző mértékben közelítik meg a halló társak nyelvi teljesítményét.

A hallássérült kisgyermek eredményes fejlesztésének feltétele a gyermeket körülvevő környezet minden elemében a nyelvi kommunikáció helyzetekhez kötött alkalmazása, szükség esetén a beszédértést és a konkrét megnyilvánulást segítő egyéb eszközrendszerek használata, valamint a családi szociális háttér bekapcsolása a kommunikáció-fejlesztés rendszerébe.

c) A hallásukat műtéti úton helyreállított/létrehozott (pl. cochlea implantált) hallássérült gyermeknél – egyik vagy mindkét oldalon végzett hallásjavító műtét után – fizikai értelemben közel ép hallás mérhető.

Fejlesztésük stratégiája döntően a beszédhallásra alapozott módszerek alkalmazásával történik. Beszédértésük, hangzó beszéd produkciójuk fejlődése hasonlóságot mutat a hallók beszédfejlődésével.

Fejleszthetőségük, fejlődési ütemük döntően függ a műtét időpontjától. a család aktív együttműködésétől. A minél korábban végzett hallásjavító műtét előtti és utáni pedagógiai habilitációs és rehabilitációs fejlesztés, szülői támogatás, foglalkozás – valamint azzal párhuzamosan –, az audiológiai gondozás eredményezi a nyelvi fejlődés gyorsabb, magasabb szintű elsajátítását.

Fejlesztésük kívánatos színtere az ép hallásúak környezetében van (többségi óvoda, szükség esetén logopédiai csoport). Teljesítményüket döntően befolyásolja intellektusuk, esetleges – a pszichés fejlődés zavara miatti – beszéd-, nyelvtanulási akadályozottságuk valamint a családi háttér, a fogadó intézmény integrációs szintje a speciális pedagógiai megsegítés.

d) A halmozottan fogyatékos hallássérült óvodás korú gyermekek esetében a hallás különböző mértékű csökkenésén kívül még más (esetenként mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy a pszichés fejlődés zavara) fogyatékosság is súlyosbítja a fejlesztés lehetőségét. A velük való foglalkozás döntően a szurdopedagógia és a társuló fogyatékosság gyógypedagógiai módszereinek kombinációival, egyéni fejlesztési terv alapján történik. Fejlesztésüket eredményesen egyéni vagy kiscsoportos formában lehet megvalósítani.

2.4. Az enyhe értelmi fogyatékos gyermek

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében meghatározó és kívánatos a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés. A spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a gyermek a kortárscsoportban megél. Az integrált óvodai nevelés keretében szükség szerint gondoskodni kell a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről.

Külön óvodai csoport létesítése kizárólag az 5. életévét betöltött – óvodai nevelésre kötelezett – és a komplex – pedagógiai-gyógypedagógiai, pedagógiai, pszichológiai és orvosi – vizsgálat diagnózisa alapján egyértelműen az enyhe értelmi fogyatékos övezetbe sorolt gyermekek számára abban az esetben lehet szakmailag indokolt, ha a gyermek nevelése vélhetően csak a speciális nevelés keretében biztosított, intenzív gyógypedagógiai fejlesztés mellett valósítható meg megfelelően.

2.5. A középsúlyos értelmi fogyatékos gyermek

A középsúlyos értelmi fogyatékos gyermekek sérülése általában már az óvodáskort megelőzően, közvetlenül szülés után vagy kora gyermekkorban felismerhető. A jól szervezett és hatékony korai fejlesztés jelentősen segítheti az óvodai beilleszkedést és az óvodaérettség elérését.

Óvodába lépéskor jellemző a bizonytalan nagymozgás, ügyetlen manipuláció, előfordulhatnak sztereotip mozgások. Szobatisztaság kialakulatlan, beszédértés gyenge, sok esetben a kommunikáció súlyosan akadályozott. Sérült a figyelem, a motiváció, az emlékezet és a kitartás.

A középsúlyos értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében a kis lépések elvét alkalmazva, a gyermekekre jellemző cselekvésbe ágyazott gondolkodást figyelembe vevő képességfejlesztés kellő időt, alkalmat kell, hogy biztosítson:

a) az alapmozgások, manipuláció kialakítására, fejlesztésére,
b) a minimális kontaktus, kooperációs készség, valamint a nonverbális és verbális kommunikáció fejlesztésére, a gyermek egyéni szükségleteinek megfelelően a szóbeli kommunikációt kiegészítő, illetve helyettesítő módszerek, eszközök alkalmazásával történő fejlesztésére,
c) a beszédindításra, a beszédmegértés fejlesztésére, az aktív szókincs bővítésére,
d) a szobatisztaság, az alapvető önkiszolgálási szokások kialakítására,
e) az adekvát játékhasználat elsajátítására, a kognitív funkciók fejlesztésére.

Ezek kialakításánál kiemelt szerepe van a rendszerességnek, az utánzásnak, a gesztussal kísért, egyszerű verbális utasításnak, a zenének, a ritmusnak, a sok ismétlésnek.

A fejlesztés során a csoportos foglalkozásokon törekedni kell a megfelelő motiváció fenntartására, a csoportban az egymáshoz való közeledésre, az egymás melletti tevékenykedés fejlesztésére.

2.6. Beszédfogyatékos gyermek: nyelvfejlődési és beszédzavarok óvodáskorban

Beszédfogyatékos gyermek esetén a receptív vagy expresszív beszéd/nyelvi képességrendszer szerveződésének fejlődési eredetű vagy szerzett zavara miatt az anyanyelv elsajátítás folyamata akadályozott, a gyermek életkorától eltérő. A beszédfogyatékos gyermek szenzoros, motoros vagy szenzomotoros problémája (expresszív diszfázia, receptív diszfázia, kevert típusú diszfázia, a folyamatos beszéd zavarai, logofóbia, centrális eredetű szerzett beszédzavarok, orrhangzós beszéd), illetve a beszédproblémákhoz társuló megismerési nehézségek és viselkedés zavarok miatt eltérően fejlődik.

Beszédfogyatékos az a gyermek, akit a szakértői bizottság a komplex vizsgálata alapján annak minősít.

A nyelvfejlődési és beszédzavarok az anyanyelvi fejlettség alacsony szintjében a beszédértés és észlelés nehézségében, kifejezőkészség nehézségében (szegényes szókincs, grammatikai fejletlenség), a beszédszerveződés nehézségében (mondatalkotási készség nehézsége, összefüggő beszéd kialakulatlansága), a beszédszervi működés gyengeségében, a beszédhangok tiszta ejtésének hiányában, az írott nyelv elsajátításának nehézségeit előjelző kognitív képességzavarban (fonológiai tudatosság, taktilis, vizuális észlelés, verbális emlékezet zavarai), a verbális tanulás lassú fejlődésében nyilvánulhatnak meg.

A beszéd- és nyelvi problémák súlyos zavara mellé társulhatnak részképességzavarok (diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia veszélyeztetettség) és magatartás problémák, amelyek nehezítik a gyermek beilleszkedését.

A fejlesztés az anyanyelvi nevelést középpontba állító, az aktív nyelvhasználatot segítő, speciális terápiákat alkalmazó fejlesztési környezetben valósulhat meg a gyermek komplex állapotfelmérése alapján. A gyermek egyéni képességeihez igazodó intenzív fejlesztőmunka során fontos, hogy az ismeretszerzést sokoldalú tapasztalatszerzést biztosító módon, cselekvésbe ágyazott játékos módszerekkel tegyük lehetővé, amely segíti a társas kapcsolatok kialakulását és a személyiség fejlődését is.

Az óvodai nevelés, fejlesztés egész időtartama alatt kiemelt feladat az aktív nyelvhasználat és kommunikáció kialakítása, az értelmi fejlesztés, a mozgás és észlelési funkciók, valamint a vizuomotoros koordinációs készség javítása, az érzelmi élet fejlesztése, speciális eszközök és módszerek alkalmazásával egyéni és kiscsoportos fejlesztési formában. A speciális nevelés keretében biztosított fejlesztés segíti az iskolába lépéshez szükséges fejlettségi szint elérését. A gyermek fejlődéséről a szülőket folyamatosan tájékoztatni kell, a gyermek fejlesztése a szülőkkel való együttműködés keretében, egyéni fejlesztési terv alapján valósulhat meg.
Azoknál a beszédfogyatékos gyermekeknél, akiknél több beszédprobléma együttesen fordul elő, vagy a beszédfogyatékossághoz a testi érzékszervi- és pszichés fejlődés zavara társul, az

eredményes fejlesztés a logopédia és a társuló fogyatékosság módszereinek kombinációjával valósulhat meg.

2.7. Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek

Az autizmus spektrum zavarok meghatározó jellegzetessége a társas viselkedést, a kölcsönösséget igénylő kommunikációt és a rugalmas viselkedésszervezést megalapozó kognitív készségek minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg. Az állapot hátterében az idegrendszer fejlődési zavara áll. Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermekre jellemző a kölcsönösséget igénylő társas helyzetek megértésének és azokban való részvételének zavara, a beszéd szintjéhez képest károsodott kölcsönös kommunikáció, a rugalmatlan, sztereotip viselkedés, a viselkedésszervezés és kivitelezés zavara és az egyenetlen képességprofil. Autizmus spektrum zavar minden értelmi szinten előfordul, ami azt jelenti, hogy jelen lehet átlagos (vagy átlag feletti) intelligencia mellett épp úgy, mint értelmi sérüléssel együtt járva. A fejlődési zavar átlagos, vagy átlag feletti intelligencia esetében is jelentősen befolyásolja, áthatja a gyermeki fejlődést, megváltoztatja a megismerés folyamatát és a társas viselkedés fejlődését, ezért sérülés-specifikus fejlesztésre minden érintett gyermeknek joga és szüksége van. Autizmusban a beszédfejlődés gyakran megkésik, súlyos esetekben nem alakul ki beszélt nyelv. A központi probléma azonban nem a nyelv hiánya, vagy megkésett fejlődése, hanem a funkcionális, kölcsönös kommunikáció sérülése. Az alapvető problémák közé tartozhat a nyelvhasználat színvonalától függetlenül, hogy hiányozhat a kommunikáció és a beszéd hasznának, hatalmának megértése, vagyis hiányozhat annak megértése, hogy mások érzéseit, gondolatait, tetteit kommunikáció útján befolyásolni lehet.

Az autizmus spektrum zavarral küzdő kisgyermek lehető legkorábbi diagnózist követő habilitációs terápiája megelőzheti egyes tünetek kialakulását, enyhítheti a fejlődés devianciáját. Ennek eredményeként a nem beszélő, vagy megkésett beszédfejlődésű gyermek (ha mentális szintje megengedi) óvodába lépéskor már rendelkezhet korlátozott mennyiségű, de célszerűen használt augmentált – vizuálisan segített – kommunikációs eszköztárral. A gyermek a szociális interakció csecsemőkori fejlődési szintjének megfelelő egyes képességeket segítséggel használhat, és a kölcsönösséget igénylő társas viselkedési helyzetekben, illetve környezetében az egyéni fejlesztéshez szükséges viselkedéselemekkel képességeitől függően rendelkezhet.

A korai speciális terápia hiányában ezek lesznek az óvodai fejlesztés fő céljai, kiegészítve a viselkedésproblémák, viselkedés- és gondolkodási készségek terápiájával, szükség esetén a korai elemi készségek kialakításával (szobatisztaság, rágás-evés, önkiszolgálás) fejlesztésének elemeivel.

A jó értelmi képességekkel rendelkező, jól beszélő autizmus spektrum zavarral küzdő kisgyermekek számára is a kommunikációs, szociális és kognitív habilitációs terápia az óvodai nevelés elsődleges feladata. Ennek érdekében az óvodai nevelés, illetve ideálisan a szülőkkel való együttműködés eredményeképpen az egész ébren töltött idő – különösen a természetes élethelyzetek – használandóak a fejlesztésre. Az óvodai fejlesztés alapja minden esetben pszichológiai képességmérés. A fejlődési szint és szociális alkalmazkodás követése egyéni felméréssel történik, speciális eszközök és módszerek használatával, egyéni fejlesztési helyzetben megalapozva. A gyermekek szükségleteinek megfelelő fejlesztéséhez az óvodai környezet megfelelő kialakítása, és a speciális módszerekben képzett szakember vagy fejlesztő asszisztens jelenléte szükséges.

2.8. A fejlődés egyéb pszichés zavarával (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozás zavarral) küzdő gyermek

A sajátos nevelési igényű gyerekek e csoportját a különböző súlyosságú és komplexitású – az ismeretelsajátítást, a tanulást, az önirányítás képességeinek fejlődését nehezítő – részképesség-zavarok, vagy azok halmozott előfordulása jellemzi. Az érintett gyermekek az átlagnál nehezebben viselik el a várakozás és a kivárás okozta feszültségeket, a váratlan zajokat. Aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak. Fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, szabályokat, valamint a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet. A kognitív, az emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése a sikeres beilleszkedést, az iskolába lépésre való felkészülési folyamatot késleltetheti.

Az óvodai nevelés és fejlesztés során kiemelt feladat: a gyermek szakértői bizottsági véleményében foglaltakra alapozva a részképesség-zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása tudományosan megalapozott szakmai módszerek alkalmazásával. A fejlesztés szakmai teamben, és a szülő aktív bevonásával történjen. További feladat megelőzni a teljesítménykudarcokra épülő másodlagos zavarok, inadaptív viselkedés kialakulását, és megalapozni az eredményes iskolai előmenetelhez szükséges készültséget.

Az egyéni fejlesztési terv célkitűzéseinek megvalósulását időszakosan, az ütemezési fázis befejezését követően ellenőrizni kell, és amennyiben szükséges, a fejlesztés további menetét erre alapozva kell meghatározni.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció a pszichés fejlődési zavar jellegét megállapító, komplex – pedagógiai-gyógypedagógiai, pszichológiai és orvosi – szakértői véleményben foglaltak alapján történik.

Tájékoztató
a gyermek tankötelezettségének megkezdésével kapcsolatban 2020. január 1-jével hatályba lépő jogszabályi változásokról és a szülőket érintő fontosabb tudnivalókról

A tanköteles korú gyermek további egy nevelési évig óvodában történő részvétele kérdésében 2020. január 1-jétől az Oktatási Hivatal fog döntést hozni.
Az eljárás a szülő kérelmére indul, hiszen a szülő az, aki bármilyen indokból úgy véli, hogy gyermeke számára az iskola megkezdése még nem indokolt, nem célszerű. A kérelemben bármilyen releváns indok leírható, így a szülő leírhatja, miért, milyen okból kérelmezi a felmentést, milyen körülmény, állapot, tény teszi azt indokolttá. Az eljárásban ezen körülmények vizsgálatára kerül sor. A szülő a kérelméhez bármilyen, általa fontosnak tartott iratot, dokumentumot mellékelhet, kikérheti az óvodától a gyermek fejlődését nyomon követő nyomtatványt is, és azt is csatolhatja, ilyen módon a kérelemmel foglalkozó szakemberek közvetve az óvoda véleményét is figyelembe vehetik. A fejlődést nyomon követő nyomtatvány csatolása ugyanakkor nem kötelező, hiszen nem csak olyan körülmény, állapot, tény merülhet fel, melyeket ez az óvodai dokumentum tartalmaz.
Az Oktatási Hivatal eljárása közigazgatási hatósági eljárás. Amennyiben az Oktatási Hivatal hatósági eljárása keretében úgy ítéli meg, hogy különleges szakértelemre van szükség a megalapozott döntés meghozatalához, szakértőt vesz igénybe. A kirendelt szakértő csak az eddig is e kérdéssel is foglalkozó szakértői bizottság lehet, ahol hozzáértő szakemberek foglalnak állást a gyermekkel kapcsolatosan. A szakértői bizottság szakértői véleményét a már bevett, eddig is alkalmazott komplex pedagógiai-gyógypedagógiai – pszichológiai, szükség szerint orvosi vizsgálata alapján alakítja ki, az Oktatási Hivatal ez alapján dönt a kérdésben.

A tankötelezettség megkezdésével (a továbbiakban: iskolakezdés) kapcsolatos eljárásra az alábbi jogszabályok 2020. január 1-jétől kezdődően hatályos rendelkezései irányadók:

- Nkt. – a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény
- Ákr. – az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény
- Okt. Hiv. rendelet - az Oktatási Hivatalról szóló 121/2013. (IV. 26.) Korm. rendelet
- Nkt. vhr. – a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet
- EMMI rendelet - a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet
- Ped. rendelet - a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet

I. Iskolakezdés halasztása

Az Nkt. 45. § (2) bekezdése értelmében a gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a hatodik életévét betölti, tankötelessé válik. A törvényes képviselő, vagyis a szülő vagy gyám kérelmére az Oktatási Hivatal döntése alapján a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben vehet részt.

Nincs azonban szükség arra, hogy a szülő vagy a gyám kérelmezze ezt az Oktatási Hivatalnál, ha az illetékes pedagógiai szakszolgálatokon keresztül elérhető szakértői

bizottság **2020. január 15-e előtt** kiállított véleménye azt tartalmazza, hogy a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben történő részvétele javasolt. Ebben az esetben a gyermek automatikusan további egy nevelési évig óvodai nevelésben vehet részt. Ebben az esetben a teendő a következő: a szülőnek a szakértői bizottsági véleményt a gyermek óvodájában be kell mutatnia, amely alapján az óvoda a köznevelési információs rendszerben (a továbbiakban: KIR) rögzíti ezt a tényt.

Amennyiben ilyen szakértői bizottsági vélemény **nem** áll rendelkezésre, akkor a szülőnek javasolt az Oktatási Hivatalhoz kérelmet benyújtani.

Az Oktatási Hivatal a kérelmeket csak 2020. január 1-jét követően fogadja be, és a kérelem postára adására csak 2020. január 15-ig van lehetőség.

A kérelem vonatkozásában az alábbi szabályok irányadók:

- A szülő vagy gyám a kérelmét kizárólag az Oktatási Hivatalhoz nyújthatja be, legkorábban 2020. január 1-jétől. Az Oktatási Hivatalnak a 2020. január 1-e előtt érkezett kérelmeket nem áll módjában elbírálni.
- A kérelem benyújtására legkésőbb 2020. január 15. napjáig van lehetősége a szülőnek vagy a gyámnak. Azt a kérelmet, amelyen a postai bélyegzőn a feladás dátumaként 2020. január 15. szerepel, az Oktatási Hivatal még elbírálja, ám az azt követően postára adott kérelmeket nem fogadja be, az eljárás szerint „visszautasítja”.
- A szülő vagy gyám a kérelmet az Oktatási Hivatal által a honlapján elérhetővé tett informatikai támogató rendszer segítségével kitöltött, majd ezt követően kinyomtatott vonalkódos adatlapon, papíralapon nyújthatja be.
- A kérelmeket postai úton várjuk az alábbi címre:

Oktatási Hivatal
Budapest
1982

Ki nyújthat be az Oktatási Hivatalhoz kérelmet annak érdekében, hogy a gyermek tankötelezettségét egy évvel később kezdhesse meg?

A tankötelezettség megkezdésének halasztása (az iskolakezdés elhalasztása, vagyis egy évvel további óvodában maradás) ügyében kezdeményezett eljárás kérelemre indul. A kérelmet kizárólag a szülő vagy a gyám nyújthatja be. A beadványnak tartalmaznia kell a kérelmező nyilatkozatát arra nézve, hogy ő jogosult a kérelem benyújtására, mivel a szülői felügyeleti jogot egyedül gyakorolja, vagy – közös szülői felügyelet esetén – a másik szülő kifejezett hozzájárulásával jár el.

A kérelem kötelező tartalmi elemei

Az eljárás során az Oktatási Hivatal a jogszabályi feltételek teljesülését fogja vizsgálni.
A kérelemben nevesített gyermek azonosíthatósága a kérelem elbírálásának előfeltétele, ezért kérjük, hogy az Oktatási Hivatal honlapján (www.oktatas.hu) későbbiekben elérhető **kéreleműrlapot használja.**

A kéreleműrlap kitöltéséhez az alábbi adatok megadása feltétlenül szükséges:

- a kérelmező (szülő, gyám) adatai: név, születési adatok, kapcsolattartási adatok (postai cím, e-mail cím, telefonszám)
- a gyermek személyes adatai: név, születési hely és idő, oktatási azonosító száma, amelyet az óvódától tud a szülő vagy gyám megkérdezni, a lakcím
- a gyermek óvodája adatai, mellyel jogviszonyban áll: OM azonosító száma, neve, címe – ezeket az adatok szintén az óvodától tudja a szülő vagy gyám megkérdezni
- a gyermeknek milyen egyéni adottsága, sajátos helyzete indokolja és a fejlődése, iskolai életre felkészülése szempontjából miért lenne előnyös további egy évig az óvodában maradás
- a kérelmező szülő nyilatkozatát arra nézve, hogy ő jogosult a kérelem benyújtására, mivel a szülői felügyeleti jogot egyedül gyakorolja, vagy – közös szülői felügyelet esetén – a másik szülő kifejezett hozzájárulásával jár el.

Kérjük, hogy a kérelemben foglaltakat alátámasztó dokumentumot (szakorvosi vélemény, pedagógiai szakszolgálat szakértői bizottságának szakvéleménye, fejlődést nyomon követő nyomtatvány stb.) csatolja kérelméhez.

II. Korábbi iskolakezdés

Arra is van lehetőség – ahogy az elmúlt évek több száz esetében –, hogy a gyermek a szülő vagy gyám kérelmére hatéves kora előtt megkezdje tankötelezettségének teljesítését, ha az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget korábban eléri. Ebben az esetben is az Oktatási Hivatalhoz kell benyújtani a kérelmet, melyhez az Oktatási Hivatal honlapján december végén elérhető formanyomtatvány kitöltésével lehet kezdeményezni. A fenti rendelkezések erre az esetre is értelemszerűen irányadók.

Mind az I., mind a II. esetben meghatározott kérelmeket az Oktatási Hivatal az Ákr. vonatkozó szabályai alapján bírálja el.

Amennyiben a kérelemben foglaltak és a csatolt dokumentumok alapján minden szükséges adat rendelkezésre áll a döntés meghozatalához, az Oktatási Hivatal nyolc napon belül dönt. Amennyiben nyolc napon belül nem hozható döntés a kérelem tárgyában – vagy azért, mert hiányos a kérelem, vagy mert további adatok beszerzése szükséges a döntés megalapozásához, vagy mert szakértői bizottság kirendelése indokolt – az Oktatási Hivatal teljes eljárásban, hatvan napon belül dönt a kérelemről.
Az Oktatási Hivatal döntése ellen bírósági jogorvoslat vehető igénybe, melynek során az illetékes bíróság negyvenöt napon belül köteles határozatot kiadni.

Budapest, 2019. november 26.

OKTATÁSI HIVATAL

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A Hatvani Varázskapu Óvoda és Csicsergő Óvodai Telephely
pedagógiai programját készítette: Az intézmény igazgatója és nevelőtestülete

A szülői képviselet, a Hatvani Varázskapu Óvoda és a Hatvani Varázskapu Óvoda Csicsergő Óvodai Telephely Pedagógiai programjának véleményezéséhez a magasabb jogszabályban meghatározott kérdések rendelkezéséhez (a dokumentumok nyilvánosságának biztosítása, az intézmény tájékoztatási kötelezettsége, valamint a gyermekek adatainak kezelésével kapcsolatban) a 2011. évi CXC. tv. 72. § (5) a) szerin a véleményezési jogát korlátozás nélkül, a jogszabályban meghatározott határidő biztosításával gyakorolta.
A dokumentummal kapcsolatban ellenvetést nem fogalmazott meg.
Az óvodában működő Szülői Szervezet

Hatvan, 2025. . ___. _____ _____
székhely aláírás telephely aláírás
Szülői Szervezet

Az óvoda nevelőtestülete 2025. év április hó _____. napján tartott nevelőtestületi ülésén az intézmény Pedagógiai programjának véleményezéséhez a magasabb jogszabályban meghatározott kérdések rendelkezéséhez (a dokumentumok nyilvánosságának biztosítása, az intézmény, tájékoztatási kötelezettsége, valamint az adatok kezelésével kapcsolatban) a véleményezési jogát korlátozás nélkül, a jogszabályban meghatározott határidő biztosításával gyakorolta. A dokumentummal kapcsolatban ellenvetést nem fogalmazott meg.
Az elfogadás tényét a nevelőtestület tagjai az alábbiakban hitelesítő aláírásukkal tanúsítják.

Hatvan, 2025. . ___. _____ _____
székhely aláírás telephely aláírás
Nevelőtestület

Az intézmény igazgatója felelős ai intézményi szabályzatok elkészítéséért. A 2011. évi CXC. tv. 69. § (1)-(2) szerin a Hatvani Varázskapu Óvoda és Csicsergő Óvodai Telephely pedagógiai programját a a szülők és a nevelőtestület véleményének megismerése után az intézmény vezetője a fenntartónak elfogadásra, jóváhagyásra benyújtja.

Hatvan, 2025. ____. _____
dátum igazgató aláírás

Ph.

A magasabb jogszabályban meghatározott kérdések rendelkezéséhez az egyetértési jogát korlátozás nélkül a jogszabályban meghatározott határidő biztosításával gyakorolta és a 2011. évi CXC. tv. 83. § (2) g) szerint a Pedagógiai program jóváhagyását megadta a fenntartó települési önkormányzat.

Hatvan, 2025. ____. _____
dátum aláírás

Ph.